

140
1980

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՅԵՐԵՎԱՆԻ ՊՈՍՏ

ՀՈՄԵՆՉՆԻ

11
1980

მეგობრული საქმიანობა

საბავშვო კლუბი
 სააპრილს ალკ მკ-ის და
 ვ. ი. ლენინის სახელობის
 პიონერთა ორგანიზაციის
 რეკონსტრუქციის საფორს
 ყოველთვიური
 საბავშვო ჟურნალი

პიონერი

11 ნოემბერი 1980

გამომცემი: 1925 წლიდან

საქ. კვ. მკ-ის გამოცემისათვის

ოპროსებარი ოპროსების ეს. მუდამაბა-
 ბარი უმომღებრის დღე. ნაირებრად მორ-
 თულ თბილისის ქუჩებში ტავა ალარ პრის
 — საქართველოს მარადგაბუპი დედაქალა-
 ქის დღეობაა. აზხაზეთიდან, აზარიდან,
 სამხრეთ ოსეთიდან, რესპუბლიკის ყველა
 რაიონიდან და ქალაქიდან ჩამოსულან ქა-
 რთული მიწის სვავითა და გარაპით, სა-
 დღეობო ნობათით ხელდაგზავნებული
 მზრომელები. სამოცდათხუთმეტამდე ერთ-

ვნების წარმომადგენლები — დიდები და
 კატარები, სტუმრები და მასპინძლები ხე-
 ლიხელგადასხვეულები ილხანენ, მღერინენ
 ცეკვებენ... განსაკუთრებული ხალხმრავ-
 ლობაა თბილისის ერთ-ერთ ყველ უბან.
 ში, გარათაშვილის ყველთან. ამ თითქმის
 გაცოცლებულან აწ გარდასული ყოფითი
 სურათები. აი, თუნდაც ტივები მტკვარზე...
 რუსთაველის კროსკაქტზე ნაირ-ნაირი ნუ-
 გბარით დატვირთული მამაპაპური ურმა-

Yunonbi Zamboni

სასაქონო

ნიკოლოზ რიაბოვი
პ. ო. გ. ო. ნ. ე. ა.

ჩვენი რაზმი ქალაქის ცენტრში საწყის პოზიციაზე დაბინდებამდე მივიდა და ნევის პროსპექტისა და მორსკაიას ქუჩის კუთხეში განლაგდა.

აქედან ზამთრის სასახლემდე ორასი, დიდი-დიდი სამასი მეტრი თუ იქნებოდა, მაგრამ აბა გეცადა და იქამდე ცოცხალს მიგელწია, გინდა გადარბენით, გინდა ხოხვით! ჩვენთან ერთად მთავარი შტაბის შენობის უკან და ზამთრის სასახლის მიმდებარე ქუჩებში თავმოყრილი იყო წითელი გვარდიისა და პეტროგრაძის რაიონის რაზმები, აქვე იყო განლაგებული ჯავშნოსნები, სახენიტო ბატარეა და სხვებზე არტილერიის ბატარეა. ცოტა შორს, ნევის პროსპექტზე, ყაზანის ტაძართან სრულ საბრძოლო მზადყოფნაში იდგნენ ქვემეხები... როგორც გვითხრეს, ეს ქვემეხები დროებით მთავრობას გამოეწვია ფრონტიდან, მაგრამ პეტროგრაძეში ჩამოსვლისთანავე არტილერიისტები აჯანყებულთა მხარეზე გადმოსულიყვნენ.

ალექსანდრეს ბაღის მახლობლად ზამთრის სასახლეს ალყას არტყამდნენ ბალტიის მე-2 ფლოტისა და გვარდიული ფლოტის ეკიპაჟები, ექსპლემის პოლკის ჯარისკაცები, წითელი გვარდიის რაზმები და ავტოჯავშანდივიზიონის ჯავშნოსნები. მდინარე ნევის გასწვრივ, პეტრე დიდის სანაპიროზე, ტროიციის ხიდის მიდამოებში განლაგდა რეველიდან ჩამოსული მეზღვაურების დამკვერელი ბატალიონი.

რაზმები კი სულ მოდიოდნენ და მოდიოდნენ. ნევის გაღმა ნაპირზე გროვდებოდნენ ვასილის კუნძულის ქარხნების მუშათა რაზმები. ქალაქის ცენტრისა და ვასილის კუნძულის დამაკავშირებელი სასახლის ხიდის მისადგომები უკვე დაეკავებინათ წითელგვარდიელებს.

არ ისმოდა არც სროლის, არც ჭურვების სკდომის ხმა. გატრუნულიყო დამფრთხალი მდიდართა უბანი.

მოვიდა ბრძანება: — დაცალეთ ქვაფენილები და ტროტუარები, დაბანაკდით უახლოეს ეზოებსა და სადარბაზოებში!

თვლისდახამხამებაში დაცარიელდა, გაუკაცრიელდა პროსპექტი და ქუჩები. ამ დროს რომ ვინმეს იჩაურობისათვის თვალი მოევლო, ვერაფრით ვერ იფიქრებდა, თუ რა ძალა იყო მიმალული იქვე გვერდით, ძალა, რომელიც ყოველ წუთს მზად იყო, პირველ ნიშანზე გადაშვებულყო უკანასკნელ და გადამწყვეტ ბრძოლაში.

ჩვენი რაზმი სასახლის მოედანთან აღმართული მთავარი შტაბის შენობის კედლების გაყოლებაზე იდგა.

ამხანაგი ვასილევია, ჩვენი მეთაური, ვითარებას გვაცნობდა.

— მთელი პეტროგრადი, — თქვა მან, — აჯანყებული ხალხის ხელშია, სადაცაა სმოლნში გაიხსნება მუშათა, გლეხთა და ჯარისკაცთა დეპუტატების სრულიად რუსეთის მეორე ყრილობა...

— ამხანაგი ლენინი სად არის? — კითხულობდნენ გვარდიელები.

— ლენინი პოსტზეა — აჯანყებას ხელმძღვანელობს. ის ჩვენთან არის.

— კერენსკოზე რა ისმის? — ვკითხე მე.

— ზუსტი ცნობები არა მაქვს, — მიპასუხა ვასილევმა, — ალბათ, აგერ იქ, შტაბელების უკან. დროებითი მთავრობის ხელში ხომ მხოლოდ ზამთრის სასახლე დარჩა...

— მე რე, ვინ იცავს? — ვკითხე ისევ.

— ამბობენ, რომ დროებითი მთავრობის ერთგულნი დარჩნენ იუნკერები...

— ლაწირაკები! — წამოიძახა ვილაცამ.

— აგრეთვე პრაპორშჩიკები... — განაგრძობდა ვასილევმა.

— გამყიდველები! — კვლავ გააწყვეტინეს მეთაურს.

ვასილევმა პაუზა გააკეთა, ღიმილი ძლივს შეიმაგრა და თქვა:

— და კიდევ — ქალთა დამკვერელი ბატალიონი.

— ხა-ხა-ხა! — მოედო ხარხარი ჩვენს რიგებს.

— სადამდე დაეშენენ!

— დიაცების ზურგებს ეფარებიან!

— წყნარად, ამხანაგებო! — ასწია ხელი ვასილევმა. —

გახსოვდეთ, რომ ჩვენ მაინც მოგვიწევს სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლა. აი, იქ, შეშის შტაბელების უკან, ტყვიამფრქვევებია ჩამალული. ყოველი ღრიჭოდან შაშხანის ლულა იმზირება. ცეცხლს დაგვიშენენ, ეცდებიან, გზა გადაგვიღობონ. მაგრამ ჩვენ მოვალენი ვართ, რადაც უნდა დავგვიდეს, ხელში ჩავიგდოთ კონტრრევოლუციის ეს უკანასკნელი ბურჯი.

— როდის მოგვეცემენ შეტევის ნიშანს? — გაისმა ხმები.

— წუთი წუთზე, — თქვა ამხანაგმა ვასილევმა. — დაიქუხებს „ავრორა“ და პეტრე-პავლეს ციხესიმაგრის თავზე წითელი შუშხუნა ავარდება...

კვლავ სიჩუმე ჩამოწვა. წვიმდა.

სისხლის ღვრის აცილების მიზნით, სამხედრო-რევოლუციურმა კომიტეტმა დროებით მთავრობას ულტიმატუმში გაუგზავნა. მინისტრებს წინადადება მიეცათ, დანებებულყვნენ. ულტიმატუმში ნათქვამი იყო, რომ თუ ისინი საღამოს 6 საათსა და 20 წუთამდე არ დანებდებოდნენ, პეტრე-პავლეს ციხესიმაგრის ფორტებიდან და კრეისერ „ავრორა“დან“ ცეცხლს გაუხსნიდნენ, რაც იერიშის დაწყების ნიშანიც იქნებოდა.

დროებითი მთავრობა ცდილობდა ყოველნაირად გაეჭიანურებინა დრო და ამიტომ ულტიმატუმზე პასუხს არ იძლეოდა.

მინისტრებს ალბათ სასწაულის იმედი ჰქონდათ: იქნებ გამოჩნდნენ მთავარსარდლობის მიერ აღთქმული, დროებითი მთავრობის ერთგული პოლკებიო.

მაგრამ პოლკები არ მოდიოდნენ.

ულტიმატუმის ვადა იწურებოდა, მაგრამ მინისტრებმა მისი გაგრძელება ითხოვეს. ტელეფონის ერთადერთი ხაზით, რომელიც ჯარისკაცებმა სატელეფონო სადგურის დაკავების დროს ვერ აღმოაჩინეს, ისინი უკავშირდებოდნენ ფრონტს, მოსკოვს, ეხვეწებოდნენ — გვიშველიეთო,

და რაკი მიიღეს დაპირება, მალე მოგივთ დამხმარე ძალებიო, უარყვეს ულტიმატუმი.

დრო მიდიოდა...
მთმინების ძაფი გვიწყდებოდა. და აი, უკვე პატარა პატარა ჯგუფებად, ერთი მეორის მიყოლებით დავიწყეთ წინ წაწევა...

მოსწყდები ადგილს, ათოდე ნაბიჯს გაირბენ და წვიმისაგან დაყენებულ გუბეში ჩაემხობი. ერთიანად დასველებული ხარ, გცივა, მაგრამ თავს მაღლა ვერ იღებ—მტერი დაგინახავს და შაშხანას დაგიშენს, ტყვიამფრქვევის ჯერით შეეცდება დაგცხრილოს. ჩვენები დაუყოვნებლივ მოდიან საშველად, ცეცხლით გიფარავენ და შენ, სასწაულით გადარჩენილი, უკან მიხობხვ.

ურთიერთსროლა უფრო და უფრო გახშირდა. უფრო

გაათრებული გახდა...
და ჰა, „ავრორამაც“ დაიგრუხუნა.

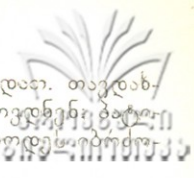
— ვაშა! ვაშა! ვაშა!

ეს ქარიშხლისებური, ზავითანი ყოყინა თანდათან გაძლიერდა. ათასობით წითელგვარდიელი, ჯარისკაცი, მეზღვაური ყოვლის წამლეკავი ზვავით გადაეშვა იერიშზე.

დაიქუხა ქვემეხმა მთავარი შტაბის შენობის თაღქვემოდანაც. დავინახეთ, როგორ მოხვდა ჭურვი ლავგარდანს და სასახლის ჭიშკრის თავზე გასკდა.

ჩვენი პირველი იერიში ღია მოედანზე შეფერხდა. ტყვიამფრქვევის ცეცხლმა მიწას გაგვაკრა. გაისმა დაჭრილთა კვნესა, ნათელი გახდა, რომ მთავარ ჭიშკარზე იერიში ბევრ მახვერპლს მოითხოვდა. საჭირო იყო ფლანგებიდანაც შეგვეტია.

შევუდევრეთ წყობის შეცვლას. სიბნელით ვისარგებ-
 ლეთ და თითო-თითოდ ან ორ-ორად, ხან ზოხვით, ხან
 მოკლე გადარბენით ვიწყებ წინ წაწევას.

საზოგადოებრივი ამინდია — თოვს. ქარი დათარეშობს.
 შემის შტაბელებს ხელუშვარის ტყორცის მინძილზე
 მიუღებლოვდით. ჩვენს ძალეს წარმატებაში დიდად მიეხ-
 მარა ალექსანდრეს სვეტი. უზარმაზარი გრანიტის მონო-
 ლითი დიდებული საფარი გამოდგა მტრის ტყვიებისაგან
 თავდასაცავად. მის ძალაღმსარებელს მიკრულები
 თვალნათლივ ვხედავდით, რა სწრაფად ტოვებდნენ თა-
 ვიანთ პოზიციებს იუნკრები და ქალთა ბატალიონის
 მებრძოლები, როცა ნახეს, რაივ ახლოს ვიყავით მათგან.

შუალამე დადგა...
 გაისმა იერიშზე გადასვლის ახალი სიგნალი.
 პირველი, რაც იმ დროს გავიგონე, იყო მოტორების
 ღმუილი — მთავარი შტაბის შენობის მხრიდან ჩვენს და-
 სახმარებლად ჯავშნოსნები დაიძრნენ. აი, უკვე მხარი გა-
 ვკისვრის.

ზვავით წამოვიდნენ მოიერიშეთა რაზმები.
 მუშების ტყავის ქურთუკები და პიჯაკები, მეზღვაურთა
 ბუმბულაბები, ჯარისკაცების ფარაჯები, სანიტარი ქალების
 წითელი ხილაბანდები ერთ მძლავრ, დაუოკებელ ნაკადად
 იქცა...

გადავრბივართ მიყრილ-მოყრილ შემის გროვებზე.
 ნაწვიმარ მორებზე ფეხი გვისხლტება, წინსვლაში ხელი
 გვეშლება. დასკდა სილით გატენილი ტომრები, მაგრამ
 სილაღ სველია, ლანჩებს ეკრობა. ძნელდება რბე-
 ნა. მაინც გავრბივართ.

ნევაზე მდგომმა გემებმა პროექტორები ჩართეს.
 ალექსანდრეს ბაღის მხრიდანაც მოამუქა პროექტორმა.
 სასახლის მოედანი ცისარტყელას ყველა ფერით აციაგ-
 და. სინათლე თვალსა სჭრის ზამთრის სასახლის მცვე-
 ლებს, ისინი იარაღს ყრიან, შებრალებას ითხოვენ.

შუალამე კარგა ხნის გადასული იყო, როცა ზამთრის
 სასახლეში შევიჭერთ. ფრთებგამოსხმულებივით ავრბო-
 დით მარმარილოს ფართო კიბეებზე.

გაზაფხულის შმაგი ნიაღვარივით მოვედეთ სასახლის
 ტალანტს. ჩვენი შეჩერება უკვე აღარაფერს ძალუძდა.

გრძელი დერეფნიდან ვეებერთელა დარბაზში მოვხვ-
 დით, იქიდან კი სასახლის მეორე მხარეს გავედით. ფანჯ-
 რებიდან ნევის სანაპირო მოჩანდა, სადაც პროექტორე-
 ბის შუქზე წითელი დროშები ფრიალებდა. ზამთრის სა-
 სახლისაკენ მუშათა სულ ახალი და ახალი რაზმები მოიხ-
 ქაროდნენ. დაუვიწყარი სანახაობა იყო, მაგრამ ვიღას
 ეცალა ამ სურათით დამტკბარიყო!..

მარმარილოს კიბეზე ქალთა ბატალიონის მებრძოლები
 ამოდიოდნენ, ჩვენი დანახვისთანავე მუხლებზე ეცემოდ-
 ნენ და ტირილს იწყებდნენ.

— ჩვენ არა ვართ დამნაშავენი, ნუ განგვსჯით, — გვთხო-
 ვდნენ ცრემლის ღვრით.

თავი მოვუყარეთ მათ და სასახლის ერთ-ერთ ოთახში
 ჩაკეტეთ.

ამ დროს ანტონოვ-ოვსენკოს მოვკარი თვალი. იგი
 წითელგვარდიელებისა და მეზღვაურთა ჯგუფის თანხლე-
 ბით მალაქიტის დარბაზისკენ მიემართებოდა — იქ მყო-
 ფი დროებითი მთავრობის მინისტრების დასაპატიმრებ-
 ლად.

— გაჩხრიკეთ ყველა ოთახი, გაწმინდეთ იუნკრებისა-
 გან! — გვებრძანა ამხანაგმა ანტონოვ-ოვსენკომ.

ტანდაბალი კაცი იყო, სათვალისანი. შავი, ფართოფარ-
 ფლებიანი ქუდი ეხურა.

შევუდევრეთ დავალების შესრულებას. ზედიზედ ვპოუ-
 ლობდით სავარძლების ქვეშ, კიბეების ბნელ კუთხეებში
 დამალულ იუნკრებს; ზოგი მათგანი ფანჯრის ფარდებში
 გახვეულიყო.

ძალზე შეშინებულები იყვნენ, ენა ებმოდან. თავდახ-
 რილები, ხელდაწველები შეწყალებას ითხოვდნენ. თან-
 ოსან სიტყვას იძლეოდნენ, რომ მეტად არასულღებო-
 ლებდნენ ხალხის წინააღმდეგ.

ჩვენ მათ სიტყვას ვენდეთ, მაგრამ, ვაი რომ, ტყუილად.
 შემდგომში არაერთხელ გამოვიდნენ ისინი იარაღით
 ხელში რევოლუციის წინააღმდეგ...

ის იყო, ოთახების ჩხრეკის მოვრჩით, რომ კიბის თავზე
 გამოჩნდა სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის ერთ-
 ერთი წევრი და ხმამაღლა გაგვაფრთხილა:

— ამხანაგებო! სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტი
 კატეგორიულად კრძალავს სასახლიდან რაიმე ნივთის წა-
 ლებას, აგრეთვე მხატვრული ფასეულობის ხელყოფას.
 გახსოვდეთ, ამხანაგებო, რომ ყოველივე, რაც აქ არის,
 ამერიიდან ხალხის საკუთრებაა!

— სწორია! — მთელი ხმით დაიყვირა ჩემს გვერდით
 მდგომმა მოხუცმა პიტერულმა მუშამ. — ახლა ამქვეყნად
 ყველაფერი ჩვენ გვეკუთვნის — სასახლეებიც, ქარხნე-
 ბიც... და თვით ესეც...

მოხუცი ძალაღმსარებელი წვეროსანს მიუბრუნდა, რომელ-
 საც ცალი ხელით შაშხანა ჩაებლუჯა, მეორე ხელში კი
 უზარმაზარი, მოქროვილ ყდაში ჩასმული წიგნი ეჭირა.

— სად იღე ეს?
 — მეფეთა მოსასვენებელში, — მიუგო შემკრთალმა
 წვეროსანმა.

— რატომ იღე, ეს ხომ შენი არ არის?
 — თვითონ არა თქვი, ახლა ყველაფერი ჩვენიაო.

— ჩვენი ხალხისა, და არა შენი, გაიგე? დაღე თავის
 ადგილას.

წვეროსანი მოიღუშა და ოქროსფერყდიანი წიგნი დადო.
 რაზმებისა და ქვეგანყოფილების მეთაურებმა სასწრა-
 ფოდ დაგზავნეს მეკავშირეები სასახლის ყველა სადგომ-
 სა და ოთახში სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის
 ბრძანების გამოსაცხადებლად.

— მოჰყავთ! მოჰყავთ! — დაიძახა საშა კოროტკოვმა.
 — ვინ მოჰყავთ? — ვკითხე.

— დროებითები, — მომიგო საშამ და გაიქცა.
 ჩვენს წინ ჩაიარეს დროებითი მთავრობის მინისტრე-
 ბი. აი, როგორ მიჰყავდათ ისინი. წინ შეიარაღებული წი-
 თელგვარდიელი მიდიოდა, მას მინისტრი მისდევდა, რო-
 მელსაც აქეთ-იქიდან შაშხანამომარჯვებული მეზღვაური
 და ჯარისკაცი ამოსდგომოდნენ. შემდეგ ისევ წითელ-
 გვარდიელი, ისევ დაპატიმრებული მინისტრი, აქეთ-იქი-
 დან მეზღვაური და ჯარისკაცი...

ასე წაიყვანეს თხუთმეტევე მინისტრი: მინისტრები —
 კაპიტალისტები, მინისტრები — მემამულეები, მინისტ-
 რები — შემთანხმებლები.

წაიყვანეს ყველანი, გარდა კერენსკისა.

როგორც მერე გავიგეთ, დროებითი მთავრობის თავ-
 კაცი ამერიკის საელჩოს ავტომობილით დედაქალაქიდან
 გაიქცა და ჯარებს მიაშურა, რომ აჯანყებული მუშათა
 პეტროგრადის წინააღმდეგ წამოეყვანა.

— დაეწყეთ! — გაისმა ნაცნობი განკარგულება.
 სწრაფად დავეწყეთ.

— ნაბიჯით იარ! — ბრძანების ექო ნევის სანაპიროზე
 გაიჭრა.

წითელი გვარდიის ნაკრები რაზმი საბრძოლო დავალე-
 ბის შესრულების შემდეგ შინ, მშობლიური ვიბორგის
 მხრეში ბრუნდებოდა.

ქროდა ნიავი.

ცას ღრუბლები გადაჰყროდა.
 თენდებოდა საბჭოთა ხელისუფლების პირველი დღე.

მეზვიდეკლასელი მათა ბაზაზავილი ლენინის პროზის უსახებ მოუთხრობს უმცროსკლასელებს.

ინტო
ხარაზიზილი

სტუმრად

კოვინიკებს
ვუსოკებთ მხარს

მუზეუმის ბიზნოებთან

დიდი ადამიანის ცხოვრებასთან პირისპირ რომ ჩხები, მუდამ უნებლიე მოწიწება გიპყრობს. თითქოს მალღებები, საკუთარი თავის რწმენა გემატება. საკუთარი შესაძლებლობებისაც უფრო გჯერა, გაკეთებულისაც, გასაკეთებელისაც.

დიდი ადამიანის ცხოვრება ყოველთვის ამალღებელია, მით უმეტეს, ისეთი გრანდიოზული პიროვნებისა,

როგორც ლენინი იყო. „ჩვენ ტყუილად არ გვიწოდეს კლდესავით მტკიცენი“ — არ შეიძლება, არ ირწმუნო ლენინის ეს სიტყვები, რადგან იცი, რომ ამ ადამიანის სიცოცხლე თაობათა ხსოვნაში პიროვნული ღირსებისა და მორალური სიმტკიცის სინონიმი იყო.

ათი წელია, რაც ლენინის სახელს ატარებს თბილისის 85-ე საშუალო

სკოლაში დაფუძნებული პატარა მუზეუმი, რომლის შექმნის იდეაც და ინიციატივაც ისტორიის მასწავლებელს ქეთევან მაკარაშვილს ეკუთვნის.

ქეთო მასწავლებლისა და უფროსკლასელ მოსწავლეთა ხელით გაკეთდა აქ ყველაფერი: შეგროვდა ექსპონატები, ლენინის ცხოვრებისა და მო-

ღვაწეობის ამსახველი მასალები, მო-
ეწყო სტენდები.

მაშინ დიდი ბელადის დაბადების
მე-100 წლისთავს დაუკავშირეს ეს
კოველივე. მას შემდეგ კი ათი წელი
გავიდა და ათმა წელიწადმა ბევრი
სიახლე მოუტანა სასკოლო მუზეუმს.

მუზეუმში არსებულ ექსპონატებს
მოვლა-გადრთხილება სჭირდებოდა.
ეს საქმე მორიგეებმა ითავეს. მალე
აქტივიც გაჩნდა. მათგან დაკომპლექ-
ტდა მუზეუმის ექსკურსიამძღოლთა
ჯგუფებიც და საბჭოც.

დღეისათვის თითქმის ყველა შე-
მეცნებითი და საზოგადოებრივ-პო-
ლიტიკური ხასიათის ღონისძიება აქ
ტარდება. ამას წინათაც აქ მოაწუ-
ვეს ინტერნაციონალური მეგობ-
რობის საღამო — მეზობელი რუ-
სული და სომხური სკოლების პიო-
ნერ-მოსწავლეები მოიწვიეს, დასხდ-
ნენ, იმსჯელეს, იკამათეს, ერთმანეთს
მხატვრულ კითხვასა და სიმღერაში
გაეჯიბრნენ.

მუზეუმში სისტემატურად ტარდე-
ბა „ლენინური გაკვეთილება“. პო-
ლიტიკური განათლების სისტემის
მეცადინეობები, ლენინის ცხოვრება-
სთან დაკავშირებული საუბრები. ის-
ტორიის გაკვეთილები...

აქ საუბარს რა სჯობს — თვალსა-
ჩინოებაც ხელთა გაქვს და საინფო-
რმაციო მასალაც — დიდი ბელადის
ცხოვრების არც ერთი მნიშვნელოვან
მომენტი არ გამოტყუნიდა ამ ექს-
პოზიციის შედგენისას.

ნანა დემურია წელს აირჩიეს მუზე-
უმის საბჭოს თავმჯდომარედ. ჰკვიანი
გოგონაა. საქმეს კარგად უძღვება,
პიონერებიც ჩაბმული ჰყავს სამუზე-
უმო მუშაობაში, კომკავშირელებაც
და, ასე გასინჯეთ, დაწყებითი კლასე-
ბის პედაგოგებიც: ბელადის ცხოვრე-
ბა და მოღვაწეობა ხომ მათ პირვე-
ლებმა უნდა გააცნონ სულ პატარებს.

უღიანოვების მრავალშვილიანი
ოჯახი, ლენინის ბავშვობის დროინ-
დელი გატაცებანი, პირველი დაინტე-
რესება მარქსისტული ლიტერატუ-
რით...

იმპერატორის მკვლელობის ცდი-
სათვის შლისებურგის ციხეში სიკვ-
დილით დასაჯეს უღიანოვების უფ-

როსი ვაჟი — ალექსანდრე. ეს იყო
1887 წელს. მაშინ ვლადიმერ ილიას
ძე გიმნაზიას ამთავრებდა. „არა,
ჩვენ ასეთი გზით არ ვივლით!“ —
თქვა მაშინ მან და ეს უბრალო გა-
ნცხადება კი არა. უკვე მტკიცე გა-
დაწყვეტილება იყო.

აქ ცნობილი მხატვრების — ი.
თოიძის, ა. ლოპუხოვის, ე. სოკოლო-
ვის და სხვათა ფერწერულ პორტრე-
ტებსაც ნახავთ. ყველა მათგანის თე-
მა და მიზანიც ერთია — რაც შეიძ-
ლება უკეთ ასახონ დიდი ბელადის
ცხოვრება და მოღვაწეობა, სწორად
გადმოსცენ მისი შინაგანი ძალა, სუ-
ლი, ხასიათი.

ლენინი პეტროგრადში, ლენინი
რუსლივში... თითოეული ექსპონატი
აუცილებლად რაღაც ახლის, აქამდე
უცნობის შემცველი და აღმნუსხვე-
ლია.

ლენინის მუზეუმის საქმიანობას
კარგად იცნობენ სკოლის მოსწავლე-

ები — პიონერები. კომკავშირელები,
ოქტომბრელებიც კი. ყოველწლიურ
რად კლასებას მიხედვით აღგეგნეს და
ბელადის საიუბილეო დღეებს უკავ-
შირებენ ფოტოალბომების გამოკე-
მას. ამგვარ ფოტოალბომებს ყოველ-
წლიურად სასკოლო მუზეუმის აქ-
ტივიც გამოსცემს.

ღონისძიებათა მრავალფეროვნე-
ბას კარგა ხანია შეეჩვივნენ ლენი-
ნის მუზეუმის მუდმივი სტუმრები —
აქაური მოსწავლეები.

ლენინის დაბადების 110-ე წლის-
თავს მიუძღვნა სკოლის პიონერთულმა
ორგანიზაციამ (პიონერხელმძღვანე-
ლი მ. გაბელია) შეკრება დევიზით —
„ლენინიზმის იდეები უკვდავია“;
რომელიც სასკოლო მუზეუმში ჩა-
ტარდა.

დიდი წარმატება ხვდა წილად სას-
კოლო კონფერენციას თემაზე: „ლე-
ნინის ცხოვრება და მოღვაწეობა“.
„ლენინის მოღვაწეობა“ — ეს მეხუ-

— სხვა ფასი აქვს ლენინის სასკოლო მუზეუმში ჩაბარებულ ისტორიის
გაკვეთილს, — ამბობს მუზეუმის ხელმძღვანელი ქეთევან მაყარაშვილი.

თეკლასელი ნინო ნინოშვილის მოხსენების თემა იყო. „ახალი ტიპის მარქსისტული პარტიისათვის“ — მეთეკლასელი ხათუნა ინდუაშვილისა.

წლევანდელი სასწავლო წელიც ჩვეულებრივ საინტერესოდ დაიწყო სასკოლო მუზეუმში. უკვე დაკონკრეტდა მიზნები, საჭიროებანი.

1-ლი სექტემბრისათვის ახალსახლობაც იხეიშეს — მუზეუმს სკოლის პირველ სართულზე დიდი და ნათელი საკლასო ოთახი გამოუყვეს.

მუზეუმის აქტივისტები ბევრი ახალი ექსპოზიციის მოწყობას ფიქრობენ: ახლახან კონკურსიც გამოაცხადეს ბელადის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის, რევოლუციის პერიოდის ამსახველ ფერწერულ, ჰედურ და ნაძერწ ნამუშევრებზე სკოლის ნორჩ ხელმარჯვეთა და ხატვის მოყვარულთა შორის.

მოსწავლეებს გადაწყვეტილი აქვთ კლუბზე დაუთმონ ლენინის ნაშრომების ექსპოზიციას, შექმნან მაკეტო თემაზე — „ლენინი რაზლივში“, საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების მე-60 წლისთავს სპეციალური სტენდი, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საქართველოს კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობებს კი მიუძღვნან თემატური თეორიული კონფერენცია თემაზე — „როგორ ხვდება საქართველო საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობას“.

ხშირად ნახავთ აქ ასეთ სურათს: სულ პატარებს, ოქტომბრელებს, წრეში მოუქცევიათ მუზეუმის რომელიმე ექსპურსიამძღოლი, სულ ერთია, ნანა დემურია იქნება ეს თუ თინა ნოვოსარდოვა, ბელა მარკოზაშვილი თუ გულნარა ხაჩიძე, სერგო მიმინოშვილი თუ ზურაბ ნინოშვილი, და მათ მონათხრობს ყურადღებით უსმენენ.

ასეა მუდამ. დღე არ გავა, რომ ისტორიის გაკვეთილი ან რაიმე ღონისძიება არ ჩატარდეს, რაიმე ახალი და საინტერესო არ გაკეთდეს ლენინის სასკოლო მუზეუმში.

და ადგას სკოლას პატარა, მზიანი ოთახის მადლი და სიკეთე. ის მადლი და სიკეთე, დიდი ადამიანის ცხოვრებასთან შეხებას და მის გათავისებას რომ მოაქვს.

იოსებ ხონეშვილი

უდროოდ, ჭერ კიდევ შემოქმედებითი ენერგიით აღსავსე წავიდა ჩვენგან გამოჩენილი საბჭოთა პოეტი და საზოგადო მოღვაწე იოსებ ხონეშვილი.

უაღრესად პოპულარულია იოსებ ხონეშვილის პოეზია მთელ ჩვენს ქვეყანაში. თავისი მაღალნიჭიერი ლექსებით პოეტი უტყუარად გამოხატავდა მშობელი ერის, ჩვენი თანამედროვეობის გულისტკმასა და ინტერესებს. მისი მრავალი ლექსი ხალხის საყვარელ სიმღერად იქცა. როგორც პოეტი-ტრიბუნი, იოსებ ხონეშვილი დაუღალავად უმღეროდა მამულიშვილობას, ერთაძმობას, მშვიდობას, კაცთმოყვარეობას...

იოსებ ხონეშვილმა დიდი ამაგი დასდო ქართულ საბავშვო მწერლობას. მისი პოეტური ქმნილებები ახალგაზრდობაზე, სწავლისა და შრომის სიკეთეზე, მასწავლებლის კეთილშობილურ როლზე ცხოველ გამოხმაურებას პოულობენ მოზარდების გულში. იგი წლების განმავლობაში რედაქტორობდა უურნალ „დილას“; არაერთი ლექსით დაამშვენა უურნალ „პიონერის“ ფურცლები.

იოსებ ხონეშვილის პოეზია კვლავაც ბევრ თაობას გაუწევს ერთგულ მეგზურობას.

ს ა ზ ე ი მ ე ჲ

ცხრამეტ მაისს პიონერებს
ზეიმი გვაქვს არნახული.
ჩვენს გულელებში მზე კაშკაშებს,
ჩვენს თვალებში — გაზაფხული.
ჩვენს დროშებზე გამარჯვება
მზის სხივებით აწერია.
ჩვენს გულმკერდზე ყელსახვევი
დიდი დროშის ნაჭერია.
პიონერთა რიგებს ბევრი
გაუზრდია გულით მტკიცე.
ზოგი ახლა ფოლადს ადნობს,
ზოგი ბავშვებს წიგნებს გვიწერს.
ზოგი გმირი მესაზღვრეა,

საზღვარს ბასრ თვალს არ
აშორებს,
ზოგი შრომით თავს ევლებს
კომუნისმის ხარაჩოებს.
ზოგის მკერდზე ვარსკვლავების
სამაური კაშკაშია,
ჩვენი ქვეყნის სანაქებო
კოლმეურნე ვაჟკაცია.
მიწას შევძრავთ პატარები.
ისე მძლავრად დავიძახებთ:
— მზად ვართ წმინდად
ვატარებდეთ
ლენინელის დიად სახელს!

იოსებ ხონეშვილი

საქართველო გამყვინელი სახეები

გეგან
სპანიძე

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

მხატვარი
ჯ. ლოლა

- ჰყავდეს მერე, — თქვი მე.
- ჰოდა, ის ჯალაბობაც მაგის გზას დაადგება და გაგინადგურებენ ვენახს.
- დაადგება და აი აგერ, — ხელში თოფი ამაყად შევათამაშე.
- ყოველ ღამეს აქ ხომ არ გაათევ, ხვალღან სკოლაში უნდა წახვიდე, ვენახისთვის სადღა გეცლება. რაღა მაინცდამაინც აქ დაიდეს ბინა. ამ ხნის კაცი ვარ და, აქ ზღარბი ყოფილიყოს, არ მახსოვს, — თქვა ბაბუამ და ჭიშკრისაკენ გაემართა. მეც მივყევი ჩემი ნანადირევით.

VII

პირველ სექტემბერს დიდი სიხარულით შევხვდით ერთმანეთს თანაკლასელები. ყველა ყვებოდა, სად და როგორ გაატარა არდადეგები. მეც მოვყევი ზღარბთან ბრძოლისა და გამარჯვების ამბავი. ისიც დავსძინე, რომ ჩემს მიერ მოკლულ ზღარბს ჯალაბობა ჰყავს და მათთან საინტერესო ბრძოლები კიდევ წინ არის-მეთქი. ბიჭები თვალგაფართოებულები მიყურებდნენ, ძალიან მოეწონათ ჩემი ნაამბობი და თვითონაც გაიხსენეს, რაც კი იცოდნენ ზღარბებზე, მათ ზნეზე. განსაკუთრებით გამოიღო თავი ნადირობაში უკვე გაწაფულმა გია მღინარაძემ. მეხუთე გაცვითილზე გია ახლოს მომიჩინდა და ჩურჩულით მითხრა:

- გელა, გინდა გასწავლო ზღარბებთან ბრძოლის ერთი საიდუმლო?
- რა საიდუმლო?! — გავიკვირვე.
- რა და, ერთი ზღარბი როგორმე ცოცხლად უნდა დაიჭირო.
- რად მინდა?
- ზღარბი თუ ცოცხლად დაიჭირე, უსათუოდ შეკუმშული, ბურთივით დამრგვალებული იქნება.
- მერე?
- მერე იმ ბურთს ნავთი გადაასხი და ცეცხლი წაუკიდე.
- მერე?
- ცეცხლი როგორც კი წაეკიდება, ზღარბი გაიშლება და თავის ბუნაგში გაიქცევა. ზღარბებს და, საერთოდ,

ბევრ მტაცებელ ცხოველს ასეთი ჩვეულება აქვთ: მალე რომ გაუჭირდებათ, ბუნაგში იკარბიან. ნოღა და რაღა თქმა უნდა, ზღარბი რომ ცეცხლმოკიდებულ მტერს თავის ბუნაგში, ჯალაბობიან ამოიბუგება.

- მართლა?
- მართლა გეუბნები, საყუთარი თვალთ მინახავს ტყეში, — თქვა გიამ და მასწავლებლის ხმაც გაისმა: — მღინარაძე, დაფასთან!
- გიამ ნათქვამი ჭკუაში დამიჯდა. ერთი სული მქონდა, როდის დავიჭირდი ზღარბს, როდის გადავასხამდი ნავთს, როდის წავეტყიდებდი ცეცხლს და როდის ვაჩვენებდი ბაბუს ზღარბების ბუდედს ამობუგულს. როგორც კი მოსალამოვდა, ნახევარი ლიტრი ნავთი წავადე და ჩემს საფარში გავჩნდი. ლოდინი დავიწყე. ცოტა ხნის შემდეგ ფერმის ეზოდან სიმღერა მოისმა, სიმღერას ხმამაღალი ლაპარაკი და ყვირილი მოჰყვა, ყვირილს — ლანძღვა-გინება და ერთი გაწევი-გამოწევა. მთელი უბანი ფეხზე დადგა. უგონოდ მთვრალ მოჩუბრებს აზავებდნენ. მწყემსი მიტა ალაგივე გამოვარდა ფერმის ეზოში მკლავებდაკაპიწებული და იყვია, — აბა, თუ ბიჭი ხარ გამოდი, ცხვირპირი ამოგინაყო. კარგი, გეყოფათ, აწყნარებდნენ მიტას გამშველებელნი. ცოტა რომ დაამოშმინეს, ახლა ცაკორ ხეცაძე გამოიჭრა წელზევით შიშველი და გაიქაჩა, ვის ამოუნაყავ ცხვირპირს? მე? კაკო ხეცაძეს მეუბნები მაგასო?
- შენ გეუბნები ჰო, შენ!
- თუ მიუბნები და განანებ! — შეჰყვირა კაკო ხეცაძემ.
- ყველაფერი იმ ოხერი ღვინის ბრალია, გამოფხიზლდებით და დაგავიწყდებით, ისევე მეგობრები იქნებითო, დააწყნარეს ორივე. მალე იქაურობა სიწყნარემ მოიცვა. ისე ღრმად დაიძინა ნაშრომ-ნაჯაფარმა სოფელმა. ბევრი ლოდინი აღარც მე დამჭირვებია. ვხედავ, ვაზი შეირხა. მეც მამინვე ფორთხვით წავედი, რამდენიმე ნაბჯზე მივეპარე და ორივე პირი ერთდროულად დაეაყარე ფეხებთან. ზღარბი შეიკუმშა, დამრგვალდა და ცოტოდენზე გავორდა. ახლოს მივედი, თოფის ლულით იქვე ვენახის ნაპირზე გავავორე, ნავთი მოვიტანე, გადავასხი, ასანთი გავკარი და ამ დროს ბურთი გაიძრა, გაქცევა დააპირა, მაგრამ ანთებული ასანთის შუქზე განწირულის ხმით დაიწროპინა, კვლავ ბურთად იქცა და გაიხაბა. გონების თვალთ პირველად დავაკვირდი, როგორი თავგამოდებით უფრთხილდებოდა სიცოცხლეს სულღერი, როგორ ცდილობდა თავის გადარჩენას და სიბრალულის გრძნობამ შემძრა, ხელები ამოკანკალდა და ცეცხლის წასაკიდებლად ვერ გავიმეტე, ამის გაფიქრებამაც კი შემზარა და ასანთი შორს მოვისროლე. მოშორებით ჩამოვყექე, თვალთვალი დავუწყე.
- ცოტა ხნის შემდეგ ბურთი გაიშალა და სწრაფად დაიძრა. მეც ორივე ჩახმახი შევაყენე, უყან მივყევი, რომ დამედგინა, სად ჰქონდა ბუნაგი. მეგონა იქვე, დაბურთულ სტეში შეძვრებოდა, მაგრამ მან ვიწრო შარავზა გადაჭრა, მერე მხარეზე გადავიდა, კოლმეურნეობის ფერმის ეზოში ზედ ღობის პირას აღმართულ ვეება თივის ზვინქვეშ შეჰყო ცხვირი და, სანამ მთლად გაუჩინარდებოდა, ორივე პირი ერთდროულად ისე ახლოდან დაეაყარე, რომ მთელი ღობის პაპანაქება სიცხით გამხმარგაფიცებულმა თევამ ნაპერწყვლები გაჰყარა და სულ რამდენიმე წამში ჯერ მსუბუქი კვამლი აიჭრა ცაში, მერე ალი ავარდა. სულ მალე ალი ყველა ზვინსა და პირუტყვის ბოსელს მოედო, მერე მწყემსთა ბინასაც მისწვდა. ეღდა მეცა, ადგილზე გავქევედი. უცებ, თითქოს რაღაც ძალამ მწყემსთა ბინისაკენ ისე ძლიერ მიბიძგა, თოფი

ხელიდან გამივარდა. ფერმისაკენ შეშლილივით გავიქეცი. ჭიშკარი დაკეტილი დამხვდა. რაც ძალა და ღონე მქონდა, ერთი-ორჯერ დავეჭაჭურე და, რომ ვეღარ გავალე, ჭიშკრის დედოფალ ავტოციდი და თავზე გადავევლე, ეზოში გადავხტი. პირდაპირ მწყემსთა ბინას მივვარდი და რას ვხედავ: მოხუცი მწყემსი გიორგა ცხადაძე საცვლების ამარა ადგას თავს ლოგინზე გამხლართულ მიტას და დასძახის: — მიტა, მიტა! არიქა, ბიჭო, ადექი! ხანძარია, ხანძარია! დავიღუბეთ, დავივსეთ!.. მიტა კი, უგუნოდ მთვრალი, კვამლში გახვეული ხროტინებს და ვერ იღვიბებს, თვალებს ვერ ახელს. არადა, გაავებული ცეცხლის ენები უკვე ლოგინს მისწვდა. მოხუცმა რომ დამინახა, იყვირა: — არიქა, ბიჭო, მიშველე! გარეთ გამაყვანინე, თორემ დაიწვება, ეს უხედური! ორივემ ძლივს აფრინე გრძობაპიხილი მიტა, გარეთ გამოვიყვანეთ და ეზოში დავაწვინეთ. ცოტა ხნის შემდეგ მწყემსების უკვე ცეცხლმოდებული ბინასთან ღია მოვარდა და შემოფოთებით იძახდა: — მამა, მამა, სად არის ჩემი მამა! უცებ თვალი მოგვეკრა, ჩვენსკენ გამოექანა და, მიწაზე გამოტოლი მიტა რომ დაინახა, თავზარდამცემი ხმით იკივლა: — მამა! მამა! ჩემო მამიკო! მიტა კი ხმას არ იღებდა, იყო ვაშოტილი გულადმა და მძიმედ ხროტინებდა. ამა-სობაში, ხალხი მოცვივდა. ზოგმა ვედროები მოიმარჯვა, ზოგმა — კეტები, ფიწლები და ხანძარს შეებნენ, მაგრამ ჭიდან ამოღებული თითო-ორთა ვედრო წყლითა და კეტებით აბა, რას გააწყობდნენ!

სახანძრო და სასწრაფო დახმარების მანქანები თითქმის ერთდროულად მოვიდა. ხალხი აჩოჩქოლდა, იმედი მოეცათ. სასწრაფოს მანქანა მიტასთან დადგა. მანქანიდან თეთრხალათიანი შუახნის ქალი გადმოვიდა. წამით იჭაურობას იახედა და ხანძარს საშინელებით შეძრწუნებულმა თავი სინანულით გადააქნია. მერე მიტასთან მივიდა, სახეზე დააკვირდა, აუცილებლად გადასაყვანიო, თქვა. ერთმა დაბალმა კაცმა და ახალგაზრდა ქალმა საკაცე გადმოიღეს, მიტა ზედ დააწვინეს და მანქანაში მოათავსეს.

— მამა, მამა! — განწირულად იკივლა ლიამ. ის შუახნის ქალი ლიასთან მივიდა, ხელი მოხვია, უთხრა, ნუ გეშინია, გოგონა, მამაშენს არაფერს არ გავუჭირებთო...

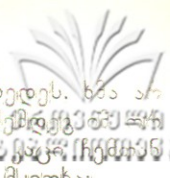
შეხანძრებმაც სწრაფად მიუმარჯვეს წყალი ცეცხლს, მაგრამ ჩასაჭობი ბევრი აღარაფერი ჰქონდათ: ზვინები, ბოსლები და პირუტყვი, რომელსაც გარეთ გამოსვლა ვერ მოესწრო. მთლად დამწვარ-დათავრული იყო. გამტერებულ-გაოგნებულნი, მალიმალ ცხუჭავი და ვახელი თვალებს, სიზმარში ხომ არა ვარ-მეთქი, ეფიქრობდნენ. ზოგჯერ ისეთი საშინელი სიზმარი მინახავს, სიამაღლა მიტრია, სიმწრით მიყვირია, მიყვილია ღრმა ძილში და, როდესაც გამომღვიძებია, უზომოდ გამხარებია, რომ ეს საშინელება სიზმარი იყო და არა სინამდვილე. და ახლაც მინდოდა ყველაფერი სიზმარი ყოფილიყო, საშინელი სიზმარი! მაგრამ ამოდ ცხუჭავი და ვახელი თვალებს. ჩემდა საუბედუროდ, ეს ყველაფერი მწარე სინამდვილე, შემადრწუნებელი სიცხადე იყო.

შულამე უკვე გადასული იყო. აფორიაქებული ადამიანები გაცხოველებით მსჯელობდნენ ხანძრის გამომწვევ მიზეზებზე. ყველა სხვადასხვა მოსაზრებას გამოთქვამდა. თავისით ამქვეყნად არაფერი არ ხდება და ხანძარიც არ გაჩნდებოდა, უთუოდ ვიღაცის ბოროტი ხელი ურევიაო, ამბობდნენ. ვარაუდების გამოქმნით გული რომ იჯერეს, ნელ-ნელა გაიკრიფნენ, წავიდ-წამოვიდნენ, თავიანთ სახლებს მიაშურეს.

მე და დათა ბაბუაც გავუყვიეთ შარავზას. გვერდით გიორგა ცხადაძე მოგვეყვებოდა.

— დათა, გვიან კი არის, მაგრამ ჩემსა შევიდეთ, თი-

თო ჭიქა დავლით, აგერ ეს ბავშვი ვადღეგრძელოთ. ყოჩალი ბიჭია, პირველად ეგ მოგვეშველა. — თქვა გიორგამ და ჭიშკარი შეაღო, საბატაც მიჰყვა და, რაღა თქმა უნდა, მეც.

სარდაფში ჩავედი. გიორგამ სანთელი აანთო. კედლიდან ღვინით სავსე ღოჭი ჩამოიღო, შუა მაგიდაზე დადგა. მერე პური, ყველი, მწვანელი და მწნილი დაალაგა. სამი ჭიქა პირთამდე აავსო, ერთი ჭიქა ხელში აიღო და დაიწყო:

— ამ ჭიქით, გელა, შენ გაგიმარჯოს! გულკეთილი, გულმართალი ბიჭი ხარ. ნამდვილად დიდი ვაჟაკობა, სიკეთე ჩაიდინე ამდამ და გისურვებ ყოველთვის ასეთი იყო.

სირცხვილისაგან ლოყებზე აღმური მომედო, მთელი სხეული ამეწვა, თავი ჩავლუნე. ბაბუამ რომ ჭიქა აიღო და ზუსტად იგივე გაიმეორა, აღარ ვიცოდი, რა მექნა. ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვიგრძენი, რა მძიმეა, ძაგების ნაცვლად რომ იტყებენ. ეს სიმძიმე ვეება ლოდვიით დამაწვა გულზე და სული შემიხუთა. აღარ მახსოვს, როდის გამოვედი იქიდან და შინ დაწოლით ვი დავწექით, მაგრამ თვალი ვერ მოვხუტე. სულ მიტანე ვფიქრობდი. ნეტა როგორ არის? ხომ არაფერი მოუვა? ყურში ღიას თავზარდამცემი კვილი მედგა: „მამა! ჩემო მამიკო!“ საწოლში ველარ გავჩერდი, ნაბიჯარეული ბაბუას ლოგინთან მივედი, ძილ-ღვიძილში მყოფმა ბაბუამ იგრძნო, რომ მივუახლოვდი, თვალი გაახილა, წამოჯდა და შემკრთალმა მკითხა, რა მოხდაო. ძალა მოვიკრიბე და ვკითხე:

— ბაბუა, მიტა ალავიძე გადარჩება?

ბაბუა წამით ჩაფიქრდა და ხმადაბლა მკითხა:

— რატომ მეკითხები?

— ისე, უბრალოდ. თუ გადარჩება მიტა ალავიძე? — გავუმეორე კითხვა და ჩემს ხმაში თვითონვე ამკარად შევამჩნიე, რომ ძალიან ვლეღავდი. ბაბუა ერთხანს დუმდა, მერე ეტყობა, ჩემი მღელვარება ჩემს ბავშვურ გულჩვილობას მიაწერა და მშვიდად მითხრა:

— გადარჩება, აბა რას იზამს. სასიკვდილო რა სჭირს! მაგ კი არა, მთლად დამწვარ-დათუთქულეები გადარჩენილან და მაგას რა მოკლავს.

გულზე მომეშვა, ცოტათი დავმშვიდდი. დავწექი, მაგრამ მაინც არ დამძინა. ჩემს სიცოცხლეში პირველად გავათენე თეთრად ღამე, პირველად განვიცადე. როგორ აწვალებს ადამიანს ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმე.

ღილით ვიღაც ამოვიდა აივანზე, ჩემი სახელი დაიძახა. შევეხმინე. მეზობლის გოგონა იყო. ფერმის ეზოში გეძახიანო, მომადახა და კიბეზე დაეშვა.

VIII

ფერმის ეზოში რომ მივედი, მზე შუბის ტარზე იდგა. სოფლის თავკაცები, ორი მილიციელი და ვიღაც ორი უცნობი შუა ეზოში იდგნენ და ხმადაბლა ლაპარაკობდნენ. იქვე იყვნენ გიორგა ცხადამე და კაკო ხეცაძეც. მე რომ დამინახეს, ლაპარაკი შეწყვიტეს.

— მოდი, გელა, მოდი, — ხმადაბლა, მოფერებით მითხრა გიორგა ძიამ, მხარზე ხელი დამადო და იქ მყოფთ მიმართა: ამ ბიჭმა შეამჩნია პირველად ხანძარი, ეს მოკრა პირველად და გადაგვარჩინაო.

— ასე რამ დამატრო, რამ მომსპო. რომ ისე დამეძინა. ამხელა ამბავი ვერ გავიგე, — ნაღვლიანად ჩაილაპარაკა კაკო ხეცაძემ და თვალები გამურულ-გალანჯულ ბუხარს მიაპყრო, რომელიც გადამწვარი ფერმის ტერიტორიაზე ობელისკივით აღმართულიყო.

სოფლის თავკაცებმა, იმ უცნობებმა და მილიციე-

ლებმა კაკოს მხოლოდ აღმაცრად გადახედეს. ხმა არ ამოუღიათ. დუმილი ჩამოწვა. ცოტა ხნის შემდეგ უცნობთაგან ერთი ჩასუტებული, მელოტის მოვიდა, გვერდზე გამიყვანა და ხმადაბლა მკითხა:

— მართლა შენ შეამჩნიე ხანძარი პირველად?

— დიახ.

— ფერმის ეზოში საიდან გადადი?

— ჭიშკრიდან.

— ჭიშკარი ღია დაგხვდა თუ შენ გააღე?

— ჭიშკარი დაკეტილი იყო. ერთი-ორჯერ დავეჭაგე, მაგრამ ვერ გავაღე. მერე ჭიშკრის დედოზე ავცოცი და ზემოდან გადავევლე.

— რომ გადადი, ეზოში ხომ არავისთვის მოგიკრავს თვალი?

— არა.

— მართლა?

— მართლა.

— კაკო ხეცაძე ხომ არ დაგინახავს?

— არა, არ დამინახავს.

— მწყემსების ბინაში ვინ დაგხვდა?

— გიორგა ცხადამე და მიტა ალავიძე.

— კაკო ხეცაძე არ იყო იქ?

— არა.

— რატომ არ იყო, ხომ არ იცი?

— მე რა ვიცი.

— არც ყური მოგიკრავს არაფრისთვის?

— არა.

— საიდან შეამჩნიე ხანძარი?

— ვენახში ვიყავი და იქიდან დავინახე.

— რა გინდოდა ვენახში შუალამეზე?

— ვდარაჯობდი.

— ვენახს შენი დარაჯობა რად უნდა?

— ძაღლები ჭამენ ყურძენს და...

— ძაღლები?

— ჰო, ძაღლები.

— კეთილი, — თავისთვის ჩაილაპარაკა უცნობმა და ფერმის გადამწვარ-გადაბუგულ ეზოში სიარულს მოჰყვა. ყველაფერს, ყოველ წვრილმანს გულდასმით აკვირდებოდა, ერთ ადგილზე შეჩერდა და ხმადაბლა დაიძახა:

— აი, აქ ზღარბებიც ყოფილან ზვინქვემ, ალბათ მძინარეს მოუსწოროთ ხანძარმა, გამოსვლა ველარ მოუსწოროთ და დამწვარან.

მე გული ისე შემიქანდა, კინალამ წავიქეცი. მან კიდევ კარგა ხანს ათვალეორა იქაურობა, მერე გიორგა ცხადამე გაიხმო განზე, ელაპარაკა, შუადღისას სოფლის თავკაცებიც, მილიციელებიც და ის უცნობებიც მანქანებში ჩასხდნენ და წავიდნენ.

IX

რამდენიმე დღის შემდეგ მთელ სოფელში თოფივით გავარდა ხმა, კაკო ხეცაძე დაიჭირესო. ატყდა ერთი მიტქმა-მოთქმა, ვინ რას ამბობდა და ვინ რას.

— ახლა კი ველარ გადარჩება უციმბიროდ ეგ უბედური, ვერ იქნა და ჭკუა ველარ ისწავლა. ვერ ისწავლა და ახლა ასწავლიან. თუმცა მაგას რა უჭირს, მაგისმა წვრილ-შვილმა იკითხოს, თორემ თვითონ მიჩვეულია მასეთ ამბებს; ორჯერ კი იჭდა ციხეში და არც მესამედ გაუჭირდება, არ მოკვდება, ისეთი ძაღლიაო, — ამბობდნენ ერთნი.

— მიტას უთქვამს, ფერმიდან ათი სული პირუტყვი

წაიყვანა, მიითვისა და, დანაშაულის კვალი რომ დაეფარა, ფერმას ხანძარი იმიტომ გაუჩინაო, — ჩუროჩულებს დნენ სხვები.

მესმოდა ყოველივე ეს და ელდასავით მხვდებოდა გულზე. გონება მემღვრეოდა, სისხლი საფეთქლებს აწყდებოდა და ენითგამოუთქმელი სევდა მიჰყარებდა.

ასე მიდიოდა დღეები, კვირები... და ისე თენდებოდა და ღამდებოდა, მართალი გითხრათ, ვერც კი ვგებულობდი.

ერთ დღეს, სუფრას რომ შემოვფუსხედით, ბებია მწამოიწყო: — მიტას თურმე ცალი თვალი მთლად დამწვარი ჰქონია და ამოუღიათო. სული შემეგუბა.

— საცოდავი, ისედაც არ იყო მაინცდამაინც თვალადი და კიდევ ეგ ეჭირვებოდა? — თქვა ბაბუამ. — თურმე კაკოს აბრალებენ. ფერმის პირუტყვი ჰყავდა მითვისებული და, კვალი რომ დაეფარა, სწორედ იმიტომ გაუჩინა ფერმას ხანძარიო, ამბობენ და შეიძლება მართალიც არის. აღარ იშლის მგელი მგლობას.

— რალა ეშველება მაგის თურთქლებს, ერთი დავრდომილი ქალი ოთხ უმწურო ბავშვს აბა რას გასწვდება, დაილუბა ოჯახი და ეგ არის, — ამოიოხრა ბებია.

— თურთქლებს მოეფლება, სოფელი დიდია, მთავრად კაკოს კი ახლა სამუდამოდ დაკარგავენ, — დასძინა ბაბუამ.

სამუდამოდ დაკარგავენ! შუბივით მეძგერა ეს სიტყვები გულზე და კინალამ ხმამალლა ვიყვირე: — არა, არა! კაკო დამნაშავე არ არის. ყველაფერი ჩემი ბრალია, ჩემი! და აბა, მცეც აგერა ვარ და დამსაჯეთ-მეთქი. მაგრამ ამ დროს ისე ვიყავი დარეტიანებული, პირი ისე მქონდა გამშრალი, ენას ვეღარ ვძრავდი. როგორც იქნა, ზეზე წამოდგომა და გარეთ გამოსვლა მოვახერხე. გარეთ კივი ჰაერი რომ მომხვდა და ღრმად ჩავისუნთქე, გონება დამეწმინდა, საღად აზროვნების უნარი დამიბრუნდა და ახლა კიდევ უფრო ამაფორიაქა ფიქრმა: მიტა დასახიჩრდა, თვალი ამოუღეს, მთელი სახე დათაკრული აქვს, რა თქმა უნდა, გამწარებულია და ვინ იცის, ამ გამწარებულ გულზე შეიძლება მართლაც დაადოს ხელი, ყველაფერი იმ უდანაშაულო კაცს დაატეხოს თავს და ის ცამდე მართალი კაცი შეიძლება მართლაც სამუდამოდ დაკარგონ! მერედა მე როგორღა ვუყურო თვალებში მის ოთხ ობოლს?

ვფიქრობდი ამას და სიმწრის ოფლში ვიწურებოდი. ეს ფიქრი ისე ამეკვიატა, რომ თვალს დავხუჭავდი თუ არა, მაშინვე იმ ბავშვების გამწყრალი სახეები დამიდგებოდა ხოლმე თვალწინ და აბა, რალა დამაძინებდა.

X

გვიანი შემოდგომის ერთ თბილ, ბურუსიან დღეს მთელი სოფელი კლუბისკენ დაიძრა. ყველას უნდოდა თავისი ყურით მოესმინა რას ეტყოდა, რას უპასუხებდა მართლმსაჯულებას, თანასოფლელებს, რა პირით შეხედავდა ახლობლებს, მეზობლებს, რით იმართლებდა თავს ის ადამიანი, რომელმაც ცეცხლს მისცა სოფლის დოვლათი. მიდიოდნენ, რომ შეერცხვინათ, პირში მიეფურთხებინათ ბოროტი დამნაშავისათვის.

სკოლისაკენ მიმავალს მესმოდა, რა აუგად ახსენებდნენ კაკო ხეცაძის სახელს და ყელში მურთივით მებჯინებოდა რალაც, სულს მიგუბებდა.

უცებ ვილაცამ თვალებზე ხელი ამაფარა და ისე, როგორც მაშინ, საფარში, ბოხი, მამაკაცური ხმით მითხრა, აბა, თუ გამომიცნობ, ვინა ვარო. მე უნებლიეთ წამვიდა ხელი თვალებზე აფარებული ხელისაკენ, შევეხე და ყელში მობჯენილი მურთი უცებ გალღვა და თვალებიდან ცრემლებად წამსკდა.

— გელა, ტირი? — წამოიძახა ლიამ და თვალებიდან ხელი მოშავოდა.

შემტყვევება, თვალი მოვარიდებ და დაბნეულად ჩავი-
ლულულად:

— არა, თვალეები მტყვივა და მეცრემლება.

— თვალეები გტყვივა და იცრემლება?

— ჰო, მტყვივა.

— რატომ?

— რა ვიცი.

— აბა მაჩვენე? — გულუბრყვილოდ მითხრა ლიამ, ნიკაპზე ხელი ისე ნაზად მომკიდა და თავისკენ მიმატ-
რიალა, რომ მოჯადოებულივით დავემორჩილე. თვალეებ-
ში ჩამხედდა, და სიბრალულოთ წამოიძახა:

— უი, რა ძალიან გეცრემლება. ახლავე ამოგამმრა-
ლებ, ახლავე. — ჯერ ერთ თვალზე მომისვა ცხვირსა-
ხოცი, მერე მეორეზე.

— აი, ასე, აი ასე, ახლა კი მშრალი და კარგი თვალე-
ები გაქვს. აბა შემომხედე, აწი შენს თვალეებზე ცრემლი
ალარ დავინახო, თორემ...

— გამარჯობათ! — თქვა ვილაცამ.

მივიხედეთ. კაკო ხეცაძის ცოლი იყო. კლუბში მიდი-
ოდა. ცალი ხელით ჩვილი ბავშვი ატატებინა, დანარჩენი
სამი ბავშვი გვერდით მოჰყვებოდა. მისი ცრემლიანი თვა-
ლები და ბავშვთა დამწუხრებული, გამწყრალი სახეები
რომ დავინახე, ელდა მეცა. დაბნეულად ვუთხარი, გა-
გმარჯოს-მეთქი. ლიას ხმა არ ამოუღია, არაფერი უპა-
სუხნია. ერთხანს ორივენი ვდუმდით, მერე ლიამ შემო-
მიტია:

— რატომ მიესალმე მაგას?

— რატომ არ უნდა მიესალმებოდი?

— ვითომ არ იცი!

— რა ვიცი?

— მთელმა სოფელმა იცის და შენ არ იცი?

— რა იცის მთელმა სოფელმა?

— რა და, ფერმას ციციხლი კაკომ რომ წაუყიდა.

— კაკომ წაუყიდა ციციხლი?

— ჰო, ფერმას ციციხლი კაკომ წაუყიდა, რომ დანა-
შაულის კვალი დაეფარა. მამაჩემიც მისი ბრალით დასა-
ხიჩრდა, სამუდამოდ დასახიჩრდა, მაგრამ არ შერჩება
ბორბტება, დღეს გაასამართლებენ და სამუდამოდ და-
კარგავენ.

— სამუდამოდ დაკარგავენ! — ჩემდა უნებურად წა-
მოვიყვირე, ციციხლივით მთელი სხეულით ავკანკალდი.

— რა მოგივიდა, ასე რატომ კანკალებ, გებრალევა
ის ქურდი, ის გარეწარი? — ლია თვალეებში აშკარა ზიზ-
ლით ჩამაცქერდა.

გველნაკბენივით მოვტრიალდი, ზურგი შევაქციე და
ხმამალლა წამოვიძახე:

— ვიტყვი, ყველაფერს ვიტყვი! სამუდამოდ რატომ
უნდა დაკარგონ უდანაშაულო კაცი! უთუოდ წავალ და
ვიტყვი! ვიტყვი, რომ ყველაფერი ჩემი ბრალია, ჩემი!
— ვყვიროდი და, ჩემდა გასაოცრად, გულზე თანდათან
მომეშვა, თავისუფლად ამოვისუნთქე, დავმსუბუქდი,
თითქოს ვეება ლოდი ერთბაშად მოვიხსენი მხრებიდან,
ფრთები შემეხსნა და ახლა უფრო გაბედულად, უფრო
ნმამალლა ვიძახდი: — ჰო, ჰო, ყველაფერს ვიტყვი! ვი-
ტყვი, რომ კაკო ხეცაძე არაფერ შუაშია, ყველაფერი ჩე-

მი ბრალია, ჩემი! — ვიძახდი და კლუბისაკენ მივბო-
დი... აღარ მახსოვს, როგორ გავიარე ის გზა, როგორ
შევვარდი ხალხით გაქედილ დარბაზში და როგორ დავი-
ძახე: „ყველაფერი ჩემი ბრალია, ჩემი!“ დავიძახე და
ჩემმა ხმამ თვითონვე შემაკრთო, გამომარკვია.

ყველამ მე შემომხედდა გაკვირვებით. განსაკუთრებუ-
ლი განცვიფრებით ის მსუქანი, მელოტი კაცი მიყურებ-
და. ფერმის ეზოში რომ დამკითხა. მიყურა, მიყურა და
მერე ეჭვით ჩამეძია:

— შენი ბრალია?

— დიახ, ჩემი ბრალია!

— ხომ არ გავიყედი, ბიჭო! რას ამბობ, კარგად და-
ფიქრდი! — მიყვირა მიტამ დარბაზიდან და ცალი თვა-
ლე ნემსივით გამიყარა თვალეებში.

— შენ წაუყიდე ციციხლი ფერმას? — მკითხა ისევ
იმ მელოტმა კაცმა.

— არა, მე არ წამიყიდე.

— მაშ როგორ არის შენი ბრალი?

— მე ზვინს წაუყიდე ციციხლი.

— ზვინს?

— ჰო, ზვინს.

— ზვინს რატომ წაუყიდე ციციხლი?

— შიგ ზღარბი შეძვრა და...

— რას ერჩოდი ზღარბს? — მშვიდად მკითხა.

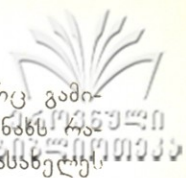
— ყურძენს ჭამდა, ვენახს ივინადგურებდა.

— მერედა მაგის გულისთვის დასწვი ციციხლად სუ-
ლიერი, შე არ გასაზრდელი?! — იყვირა ვილაც ქალმა.
ატყდა ხმაური. ზარმა დაიწვრიალა. დარბაზი რომ დაწყ-
ნარდა, იმ მელოტმა ისევ წყნარად მკითხა:

— მაინც როგორ წაუყიდე ზვინს ციციხლი?

— ზღარბი ყურძენზე რომ მივისწარი, თოფი ვესრო-
ლე. იგი მყისვე შეიკუმშა, ბურთად იქცა, გაირინდა. მე
შორიახლოს დავდექი, თვალთვალი დავუწყე. მინდოდა
გამეგო, სად ჰქონდა ბუნაგი. ცოტა ხნის შემდეგ შეიბნა,
გაიშალა და მოკურცხლა. მეც მივყვირე თოფით. მეგონა,
იქვე, სტეში შეძვრებოდა, მაგრამ მან შარაგზა გადაჭრა
და ფერმის ეზოში ზვინსში შერგო თავი. მივხვდი, რომ
იქ ჰქონდა ბუნაგი, და ორივე პირი ერთდროულად დავა-
ყარე. ჩემდა მოულოდნელად, მთელი დღის სიციხით გა-
ფიცხებულ თივას ციციხლი წაუყიდა.

— ოჰო, — ისე ერთდროულად აღმოხდა დარბაზს,
რომ ეტყობა, ყველა სუნთქვამეკრული მისმენდა და ახ-
ლა ყველამ ერთად ამოისუნთქა. გარინდული დარბაზი
ამოძრავდა, აყაყანდა, აიშალა. მე თავი დავდუნე. რო-
დესაც დარბაზი დაცარიელდა, ვილაცამ მხარზე ხელი
დამადო. ბაბუაჩემი იყო. მას თვალეებიდან მსხვი-
ლი ცრემლები მოსდიოდა და გრძელ წვერზე გორ-
დებოდა. გვერდით კაკო ედგა. ვერ აგიწერთ, რა თვალე-
ებით მიყურებდა... იქვე იდგნენ ლია და მიტაც. ლიას
თვალეებზე ის ცხვირსახოცი ჰქონდა აფარებული... მიტას
დამწვარი სახიდან კი ცალი თვალი მრისხანედ მიცქერ-
და. იმ თვალის მრისხანებას ვეღარ გავუძელი, მონუსხუ-
ლივით მივევარდი მიტასთან, დავიჩოქე და მის ფეხებთან
ავეჭვითინდი.

ვუმზერდი მას, სხვისკენ არც გამოხედავს, თუმცა სურათზე ნანახს რატომღაც არ ჰგავდა... აი, დასასწავლეს პოეტის გვარი, და მოხდა საოცრება! ჩემდა მოულოდნელად, სრულიად მოპირდაპირე მხრიდან ცოცხლად წამოდგა ქერა, ლურჯთვალემა, ლამაზი მამაკაცი და ტრიბუნაზე ავიდა. ეს იყო გრიშაშვილი! მან ბრწყინვალედ წაიკითხა „გამოთხოვება ძველ თბილისთან“. ასე შემაცდინა ოხუნჯმა ამხანაგმა: ის, ვისაც მთელი საათი პოეტის ნაცვლად შევხაროდი, უნივერსიტეტის მუშაკი გამოდგა.

იოსებ გრიშაშვილი პირადად 1947 წლის ივნისში გავიცანი. მაშინ გავხეთ „ახალგაზრდა კომუნისტის“ რედაქციასთან არსებულ პოეზიის წრეში დავდიოდი. წრეს პოეტი ანდრო თევზაძე ხელმძღვანელობდა. იმ დღეს, 5 ივნისს, ჩვენი წრის მორიგი შეკრება ხარფუხში, პოეტის ბინაში მოვაწყეთ. ხალისით მივაბიჯებდით თბილისის ძველ ქუჩებში. ალტაცე-ბული ვუახლოვდებოდი პატარა, ძველებურ ორსართულიან სახლს.

სახლადან მომდძმარი პოეტი გამოგვეგება, შინ შეგვიძლვა. მეორე სართული თითქმის მთლიანად დათმობილი ჰქონდა მის ცნობილ, უნიკალურ წიგნთსაცავს, რომლის კარზეც პოეტის ხელით მინაწერი სტრიქონები ამოვიკითხეთ: „პერანგს მოგცემ, წიგნს კი არა...“

ვისაც ეს წიგნთსაცავი უნახავს, მას ლიტერატურული ცხოვრების საუკუნეები უნახავს... განა შეიძლება აღნუსხვა იმ აურაცხელი ძვარფასი გამოცემისა!..

იმ დღეს პოეტს კრიტიკოსი ბესარიონ ქლენტიც სწვეოდა. ძალიან გაგვეხარდა — უკვე კრიტიკოსსაც ვიცნობდი პირადად!.. მათ ჩვენი სათითაოდ გაცნობა მოინდომეს... იოსებ გრიშაშვილმა გვარი რომ მკითხა, ჩაფიქრდა.

ჩემს გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა მან მაჩვენა მამაჩემის მიერ გამოცემული პაწაწინა ერთმოთხრობიანი წიგნი „ნაკადული“, რომელიც გამიზნული იყო რაბათის დედათა სასწავლებლის სასარგებლოდ. თავფურცელზე ეწერა: „ქალაქი ახალციხე. ძმების მარტიროსიანციების სტამბა“. სიხარულით ცას ვეწიე... ფოტოკორეს-

ჩვენი

ი. გრიშაშვილი გაზეთ „ნორჩი ლენინელის“ გაიტხვეალვათა.

საუფარველი კრები

როგორც სამყაროში გაბნეული მზეები ბრწყინავენ კილით კიდედღე, ისევეა ჩვენს მოგონებებში აღრეული წლები...

„ენძელა და ია“ — ეს ლექსი მოგვცა გაკვეთილად მასწავლებელმა. მაშინ მეორე კლასში ვიყავი... აი, მოკრბივარ სკოლიდან სახლში და თითქმის უკვე ზეპირად ვიცი იოსებ გრიშაშვილის ლექსი:

„— იავ, უფრო წინათ მოველ, შენ გაქებენ, მე კი არა... — განა ჩემზე ქებამ, დაო, გულზე ცივად დაგიარა?..“

ასე იწყება ლექსი. ბოლოს ია ამნაირად ამთავრებს თავის სათქმელს:

„და თუ ჩემი ლურჯი კაბა ვინმეს თვალში მოეწონა, ამან როგორ დაგაფიქრა, ამან როგორ დაგადონა! აიღე და შენც ჩაიცვი, არა ჰქონდეს არხად წუნი, და შენც იად გადიქცევი, თუ მიიღე იის სუნი“.

ეს პატარა ლამაზი ლექსი ბავშვებს აცნობს კარგსა და ცუდს, მოუწოდებს ნაკლის აღმოსაფხვრელად. ი გრიშაშვილის მთელი რიგი საბავშვო ლექსები — „ია“, „დღეს ახალი წელი არის“, „ნავთის ლამაზ წუწუნებდა“, „ბაბაჯანას ქოშები“ და სხვა მრავალი ერთი დიდი სიმღერაა, ბავშვთა აღზრდისა და სიყვითისათვის შექმნილი. იმ ხანად ხშირად ვისმენდი პოეტის ლექსებს შინ, სკოლაში, კონცერტებზე. ოჯახში მისი ყველა წიგნი გვქონდა. და მისი ნახვა ნატვრად მქონდა გადაქცეული...

იოსებ გრიშაშვილი პირველად ჩემი სტუდენტობის დროს ვნახე. უნივერსიტეტში ჩვენმა ფაკულტეტმა დიდი ლიტერატურული საღამო გამართა. „აი, გრიშაშვილი,“ — ჩამიურჩულა ერთმა ჩემმა თანაკურსელმა და პრეზიდენტში, მაგიდის მარცხნივ მჯდომ კაცზე მიმანიშნა. სასოებით

პონდენტი თან გვახლდა და დაგვიდგა ნანატრი წლები: პოეტთან სურათი უნდა გადაგველო. გადავიღეთ რამდენიმე საერთო სურათი. მერე პოეზიის წრის გამგეობის წევრები მოვგროვდით და იქვე, შუშაბანდში, იოსებ გრიშაშვილთან, ბესარონ ჟღენტთან და ანდრო თევზაძესთან ერთად გადავიღეთ სურათი. აქ იყვნენ გივი ვარდოსანიძე, თენგიზ ბუაჩიძე, პოეტი-ექიმი ემელიან ქურდანი და მკ. იმ დღეს გადაღებული ფოტოსურათებიდან ზოგი გაზეთმა „ახალგაზრდა კომუნისტმა“ დაბეჭდა.

პოეტი პოეზიაზე გვესაუბრებოდა. საუბარი თავისებური და მიმზიდველი ჰქონდა...

უცებ თათხში აკაკი წერეთლის ხმა დაირბა. იგი თავის „განთიადს“ კითხულობდა. ეს ჩანაწერი ახლა ბრწყინვალე კომედიანტის ვასო აბაშიძის მიერ წაკითხული საოხუნჯო ლექსების ჩანაწერმა შეცვალა. გრიშაშვილისადმი ათასი მადლობის გრძნობამ აავსო გული — ასეთი ბედნიერი წუთებით რომ დავგასაჩუქრა.

სხვა სიკეთესთან ერთად იოსებ გრიშაშვილი დაჯილდოებული იყო შესანიშნავი იუმორით. თვითონ ამბობდა ეს „სამკაული“ თეატრში მუშაობამ მისახსოვრაო.

მახსოვს, შალვა დადიანის საიუბილეო საღამო იყო ოპერაში. ამ შესანიშნავი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის პატივსაცემად მოსული ზღვა ხალხი გარინდებით უსმენდა სიტყვით გამოსულ მწერლებს.

გამოჩნდა იოსებ გრიშაშვილიც. ტაშმა იგრიალა. პოეტი თბილად მიესალმა იუბილარს. შემდეგ გაიხსენა ერთ-ერთი ლიტერატურული საღამო და ჩამოთვალა მისი მონაწილენი. „იმ საღამოს ესწრებოდნენ, — თქვა მან, — გალაკტიონ ტაბიძე, ვერიკო ანჯაფარიძე, გიორგი ლეონიძე, შ. დადიანი და სხვები“... დადიანის სახელი მხოლოდ ინიციალით რომ ახსენა, ამან დარბაზში ხარხარი გამოიწვია. ისევ იგრიალა ტაშმა... მახსოვს ბედნიერი შემთხვევებიც, როცა, ძვირფას პოეტთან ერთად, საღამოებზე მეც წამიკითხავს ჩემი პატარა ლექსები.

1948 წლიდან გაზეთ „ნორჩი ლენინელის“ რედაქციაში წერილების განყოფილებაში დავიწყე მუშაობა და მალე პირადად გავიცანი ჩვენი გამოჩენილი მწერლები. მათთან ხანდახან ბინამიც დავდიოდი, ზოგჯერ ჩვენი გაზეთის ის ნომერი მიმქონდა, რომელშიც მათი ნაწარმოებები იყო დაბეჭდილი. ხშირად ვიყავი ხოლმე იოსებ გრიშაშვილის სტუმარიც. მაშინ ის უკვე ვერაზე ცხოვრობდა. პოეტის ამ თავისებურ, სადად მოწყობილ ბინაში ყველაფერი ორიგინალურად გამოიყურებოდა. შესვლისთანავე იგრძნობდით უნებლიე მოწიწებას. კარის აბრაზე თავისი ხელით გაეკეთებინა წარწერა, ასოები სხვადასხვა ფერის ფანქრით იყო ნაწერი... იმ დიდებული ხარფუხის წიგნთსაცავის გარდა, საუცხოო ბიბლიოთეკა ჰქონდა ბინაშიც.

ერთხელ გავბედე და ჩემი ლექსები ვაჩვენე. რამდენიმე დღის შემდეგ დამიბარა და გულდასმით მესაუბრა. ის ლექსები ახლაც სათუთად მაქვს შენახული, მათზე პოეტს თავისი ინიციალები აღუნიშნავს. პოეტმა თავისი რამდენიმე წიგნი მაჩუქა წარწერით.

1948 წელს საბავშვო გაზეთის რედაქციაში ჩამოვაყალიბეთ ნორჩ შემოქმედთა წრე, რომელსაც 1955 წლამდე ვმართავდი. აქ დადიოდნენ თბილისის საშუალო სკოლების ნორჩი შემოქმედნი. წრეზე ვიხილავდით მათ ნაწარმოებებს, ბავშვები სწავლობდნენ მსჯელობას, ეჩვეოდნენ პირუთვნელ კრიტიკას. მოსწავლეთა თხოვნით შეკრებებს კვირადღეობით ვნიშნავდით. ვაწყობდით ექსკურსიებს თბილისში, გორში; ვანო ცერცვაძის ინიციატივით წრეში დაუსწრებლად ჩავაბით საქართველოს რაიონების ნორჩი შემოქმედნიც, ვიხილავდით და ვბეჭდავდით მათ ნაწარმოებებს. მუშაობა უფრო საინტერესო გახდა. თბილისიდან ამ წრეში დადიოდნენ: გივი გიგაძე, თამაზ ნატროშვილი, შალვა ამონაშვილი, მედეა ხიდირბეგაშვილი, ბიძინა მინდაძე, ვაჟა ყუბუხიძე, იზაბელა გერმესაშვილი, მერი მიდელაური, ნუგზარ წერეთელი, ცირა ქიტიანიშვილი, ღვთისო არჩემაშვილი და სხვანი

(მათ შემდეგ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლიტერატურული წრეში გადაინაცვლეს, ბიბლიოთეკის კრიტიკოსი ბესარონ ჟღენტი ხელმძღვანელობდა).

იოსებ გრიშაშვილი ჩვენი წრის ხშირი სტუმარი იყო. პოეტი მოზარდებს ესაუბრებოდა სწავლაზე, შრომაზე, ლიტერატურაზე... მისი ყოველი სიტყვა ძვირფასი იყო არა მარტო წრის წევრთათვის, არამედ თითოეული ჩვენთაგანისთვისაც. იმ დროს ძალიან ბევრ ფოტოსურათს ვიღებდით. ზოგი მათგანი ახლა თბილისის ლიტერატურულ მუზეუმში ინახება...

ბოლო ხანებში რამდენჯერმე ვინახულე ბინაზე. წუხდა, აურაცხელი სამუშაო მაქვს, მაგრამ ენერგია მლალატობსო... ვინ წარმოიდგენდა, რომ მუდამ დაუღეგარს, მკვირცხლსა და სიცოცხლით სავსე პოეტს ხელს დარევდა ავადმყოფობა...

1965 წლის 5 აგვისტოს, დილით, მძიმე ამბავი მეხივით გავარდა მწერალთა კავშირში — იოსებ გრიშაშვილი გარდაცვლილიყო...

თერთმეტი აგვისტო სიცხიანი დილით დაიწყო. თბილისი მზის ბულში იყო გახვეული. აგარაკებიდან ჩამოდიოდა თბილისის საზოგადოებრიობა, რათა უკანასკნელად გამოთხოვებოდა საყვარელ პოეტს. პროცესია თვალუწედნელი იყო. თბილისის მოტრფიალე, ქართული პოეზიის მშვენება, ხალხში ამღერებული მგოსანი მთაწმინდის მიწისათვის უნდა მიებრებინათ. მღუმარებაში ისმოდა გრიშაშვილის ლექსები, ისმოდა პოეტის ხმა... მე გამახსენდა მისი ერთ-ერთი ბრწყინვალე ლექსის სტრიქონები, „მინდა ისეთ დროს მოგვკვდეთ, რომ თბილისის მზე სწვავდეს ჩემს კუბოსო“... მართლაც, თბილისის მწველი მზე მიაცილებდა პოეტის კუბოს მთაწმინდის მადლობზე. პოეტი მთაწმინდის თბილმა მიწამ ჩაიკრა გულში; მისმა სახელმა კი ქართველი ხალხის, დიდისა და პატარის გულში დაისადგურა სამარადეთამოდ...

ელენე დიდიშაძე

ბონლო მანლაქა

მხატვარი
შალინან ჰაჰავაძე
მ. ო. თ. ხ. ო. ბ. ა.

ქარმა ფრთხილად, შემპარავად შემოუქროლა ბლის ხეს, ფოთლებში შესრიალდა და ჩაუჩურჩულა:

— ფოთლებო, თქვე პაწია სულელებო. ნეტა რა გაძლებინებთ სულ ერთ ადგილზე, დედის კალთას მიკერებულებს? გამოძევივით, ცაში გაგასეირნებთ, ცეკვა-ცეკვით შემოგატარებთ ქვეყნიერებას, მხიარულად, უღარდელად გაგატარებინებთ დროს. იჩქარეთ, თორემ ხანმოკლეა წუთისოფელი, მალე შემოდგომა მოვა და ჩამოცვივდებით, მიწას შეერევით სამუდამოდ.

— არ დაუჭეროთ მაგ შარახვეტიას, შვილებო! — აფრთხილებდა ხე ფოთლებს. — მე გვებავთ და გაცოცხლებთ, უდედოდ დაიღუპებით, იცოდეთ. ჩიტებიც კი, ცაში რომ ნავარდობენ, საკვებისთვის ხშირად მე მაკითხავენ. ხომ ხედავთ, ერთმა ბუდეც გაიკეთა, ჩემს უბეში ზრდის ბარტყებს.

ცბიერი ქარი კი თავისას არ იშლიდა, სულ ხესთან წრიალებდა. დაპირებებითა და ლამაზი ზღაპრებით რომ ვერაფერი გააწყო, ჩიქურ ეძგერა ხეს, იქნებ ძალით მოვწყვიტო ფოთლებიო, მაგრამ ვერას ვახდა, შვილები მაგრად ჩახუტებოდნენ მშობელს. ხესთან ბრძოლაში დაიქანცა ქარი, სუსტ ნიავად იქცა და სულმთლად მიეთილისმა ფოთლებს. ხან ერთს ეხმატბილდებოდა შემპარავად, ხან მეორეს არწმუნებდა დათაფლული ხმით:

— მებრალებით, ასეთ ტუყვობაში რომ გხედავთ და წარმოდგენაც არა გაქვთ ნამდვილ თავისუფლებასზე, შორეულ ქვეყნებში რომ მოგელით! ნუ გეშინიათ, მიატოვებთ ბებრუხანა დედათქვენი და ცაში გავიქროლოთ, ამ ერთფეროვანი მწვანე კაბის ნაცვლად, მალე სულ წითელ-ყვითელ ატ-

ლასებში გამოგაწყობთ!

ხან ქვედა ტოტებში შეძვრებოდა ქარი, ფოთლებს ზედა ტოტებისაკენ ახედებდა და გესლიანად უსისინებდა;

— იმათ რა ენადვლებათ, თბილ ადგილებზე მოკალათებულან, მათია მზის პირველი სხივები. ქვეყანას ზემოდან დასცქერიან! თქვენ კი ვის ახსოვხართ! მხოლოდ მე შემტკივა თქვენთვის გული, რადგან ვერ ვიტან, როცა ვინმეს ჩაგრავენ. წამოდით, უველა ფოთოლზე მალლა აგიყვანთ, ნამდვილ ცხოვრებას გაჩვენებთ!

შემდეგ კენწეროს ნაზ ფოთლებს მოელამუნებოდა და ეპირფერებოდა:

— ვაი, რა კარგები ხართ, რა ნიჭიერები, მაგრამ რას უნდა მიაღწიოთ აქ, ამ პატარა ხეზე? გასაქანი რომ გქონდეთ, მთელ ტყეს მოხიბლავდით. თქვენ უფრო მალლა, ცის ლაშქარდებში ქოროლის ღირსნი ხართ. მე მომენდეთ, ისეთ სიმაღლეზე აგიყვანთ, ალვის ხის ფოთოლსაც რომ არ დასიწმირებია.

რამდენიმე ფოთოლმა ვერ გაუძლო ცდუნებას. მშობლიური ხე თვალში ეპატარავათ, სიმაღლე ეცოტავათ და, როცა ქარმა-შარახვეტიამ ერთხელაც დაუბერა, მოსწყდნენ დედახეს ფოთლები. ცისკენ აფარფატდნენ, ერთ ხანს მშობლის ახლოს წრიალებდნენ თავბრუდახვეულნი, ცეკვავდნენ და დანარჩენ ფოთლებსაც იწვევდნენ:

მივატოვოთ დედახე,
ცისკენ გავფრთხივით,
მალლა-მალლა ვიფრინოთ,
რისა გეშინიათ?!

დიდხანს აღმა-დაღმა ატრიალა ავმა ქარმა ბლის ფოთლები, სულ თავის ნებაზე ათამაშებდა. წუთითაც არ აძლევდა მოსვენებას, რამდენჯერმე მიგზავნა დედახესთან, იქნებ სხვა ფოთლებიც აიყოლონო, მაგრამ საწადელს ვერ ეწია.

რაღა ექნა, მოპოვებულს დასჯერდა, დედის შტერდს მოწყვეტილი: უსუსური ფოთლები ცხვრის ფარასავით გაირეკა წინ მთები და მინდვრები გადაატარა. უცნობ ქვეყანაში გადაიყვანა, აფარფატა და აფარფატა. ამ ხეტიალში ფოთლები შექცნენ, წყალი მოსწყურდათ და მოვივდათ კიდეც. ქანცამოღეულნი მიფრინდნენ გვაღვით გადაამხმარ ველზე ეულად მდგარ ნეკერჩხალთან და შეევიდნენ:

— ცოტა წყალი და საჭმელი გვიწილაღე, მადლი მოიღეო.

— ვინა ხართ და ამ მწირ ქვეყანაში როგორ გაჩნდითო? — ჰკითხა გაცოცხლებულმა ნეკერჩხალმა.

— ჩვენ ცხრა მთას იქით მდგარი ლამაზი ბლის ხის შვილები ვართ, — უპასუხეს მიღეულმა ფოთლებმა და

ალარც ის დაუფარავთ, თუ როგორ შეაცდინა ისინი ქარმა-შარახვეტიამ უსმინა, უსმინა ნეკერჩხალმა გზადაბნეულ მოხეტიალეებს და სინანულით გადააქნია კენწერო:

— გამიგონია ბლის ხის ამბავი, ჩიტებს ბევრჯერ უთქვამთ ჩემთან მისი ქება, კეთილი და კალთაუხვიანო, მეუბნებოდნენ. რა გზრუნველი და მოსიყვარული დედა მიგიტოვებიათ, თქვე საწყებო! მე რა გიშველოთ, ამ მწირ ველზე თვითონ მიჭირს შვილების რჩენა, რამე საჭმელი კიდეც რომ მოვაკლო მათ და თქვენ გიწილაღოთ, პირს მაინც ვერ დააკარებთ, ისეთ ტკბილ საკვებს ხართ შეჩვეული თქვენი დედის უბეში. ეს როგორ ჩაიდინეთ, თქვენი კეთილი დედა როგორ მიატოვეთო. — უსაყვედურა ბოლოს.

ბლის ფოთლები ისევ აიტაცა ქარმა, გულგრილად მიმოფანტა აქეთ-იქით, სულ გამოაშრო და გააუკვითლა. თან ნიშნის მოგებით, დამცინავად ქირქილებდა:

— აკი გითხარით, წითელ-ყვითელ კაბებს ჩაგაცმევთ-მეთქი! იფ, იფ, რა ლამაზად გამოიყურებით!

უსმელ-უჭმელობისაგან გაუკვითლებულ, მოტყუებულ ფოთლებს მშობლიური დედახე მოენატრათ და იმედმისილინი ისევ შარახვეტიას შეევიდნენ:

— წაგვიყვანე ჩვენს ლამაზ დედიკოსთან, გვაკმარე, რაც ტანჯვა-წვალება გამოვიარეთო.

— რასა ბრძანებთ, ქვეყანებო? უუურეთ ერთი! დედიკო მონატრებიათ, უმისოდ ვეღარ ძლებენ! მეტი საქმე არ მაქვს, ზურგით ვათრიო თქვენისთანა უქნარები! თქვენს თავს თვითონვე მიხედეთ! კმარა, რაც გასეირნეთ, ხომ გაგიგონიათ: „რაც მოგივა დავითაო, უველა შენი თავითარ!“ — დამცინავად ჩაიქირქილა ქარმა.

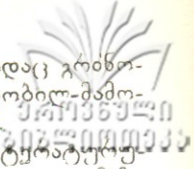
— აბა ჩვენ სად შეგვიძლია ფრენა! — ასლუკუნდნენ ფოთლები.

— ხა, ხა, ხა! მაგაზე მაშინ უნდა გეფიქრათ, ჩემთან რომ მოჩერჩეტობდით! — გესლიანად გადაიხარხარა ქარმა და ბლის ფოთლები ხევში ჩახვეტა.

— ასე მოუვა უველას, ვინც დედახეს მოსწყდება! — უებნებოდა ნეკერჩხალი თავის შვილებს და მომაკვდავ ბლის ფოთლებზე მიუთითებდა.

ნეკერჩხლის ფოთლები კი აღერსიანად ეხვეოდნენ დედახეს და მხიარულად მღეროდნენ:

თუმც ვგოაფლავ და გვიპირდები
ნაირ-ნაირ ხალათებს,
ქარო, არ წამოგვევებით,
დედას არ ვულაბებთ!

შენი კახანი

ერთ დღეს ჩემი გოგონა შეწუხებული დაბრუნდა სკოლიდან:

— ჩემს ამხანაგს მამა გარდაეცვალა. ხვალ მთელი კლასი უნდა მივიდეთ. ყვავილები უნდა წავიღოთ.

აფორიაქებული და შეწუხებული ბავშვი მთელი დღე ადგილს ვერ პოულობდა, სულ მამის ახლოს ტრიალებდა, ჩუმად ეფერებოდა. საშინლად ეცოდებოდა ამხანაგს, რომელსაც მამა აღარ ჰყავდა.

მეორე დღეს, როგორც მოსალოდ-

ჩვენ რას წარმოვიდგენდით! დამრიგებელმა წაგვიყვანა. მიხაკებიც წავუღეთ. მასწავლებელი გვაფრთხილებდა: არ იხმაუროთ, არ ილაპარაკოთ, წყნარად შევიდეთ და მალე გამოვიდეთ, ჩვენი თავი ვის ექნებაო. კარი რომ დაკეტილი დაგვხვდა, დამრიგებელი ცოტათი შეცბა და მორიდებით დარეკა ზარი. ბავშვებს ცხვირსახოცები ეჭირათ ხელში და ჩუმ-ჩუმად სლუკუნებდნენ.

კარი გაიღო და მასწავლებელმა უკან დაიხია, კიბის მოაჯირს მიეყრდნო და გაფითრდა. ზღურბლზე მეგის საღსალამათი მამა იდგა. სახლიდან შემწვარი კარტოფილის სუნი გამოდიოდა...

ერთი სიტყვით, მეგიმ ტყუილი თქვა, თანაც ასეთი საშინელი, ულმობელი ტყუილი. სულაც არ ასწონდასწონა გულით, რა დღეში ჩაყრიდა მშობლებს...

ულმობლობა ლმობიერების საპირისპირო ცნებაა და არასოდეს არ ამშვენებს ადამიანს.

ულმობელი, დაუნდობელი კაცი არასოდეს ჩადგება იმის მდგომარეობაში, ვის მიმართაც ულმობელია; თავს არ აიტყვივებს იმის წარმოდგენით, თუ რა სულიერი ტვივილი შეიძლება იგრძნოს მისი უდიერობისა და გულქვაობის მსხვერპლმა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მას არ გააჩნია სხვისი დაზოგვის, სხვისი შებრალების გრძნობა. უფრო საწყენი კი ის არის, რომ ზოგიერთი კიდევ ამაყობს ამით და თავის თავს პრინციპულს, პირში მთქმელს, სიმართლის მოყვარულს უწოდებს.

ერთხელ, როცა სიმართლის თქმის აუცილებლობაზე წერილი გამოვაქვეყნე, ერთი ბათუმელი მოსწავლის ბარათი მივიღე. ეს მოსწავლე სიმართლის თქმისათვის დაჩაგრულ კაცად წარმომიდგენდა თავს და გულისწყრომას გამოთქვამდა იმ, როგორც თვითონ უწოდებდა, ლაჩარი ამხანაგების მიმართ, რომლებსაც სიმართლის თქმისა ეშინიათ.

წერილიდან ასეთი ამბავი შევიტყვე: ამ ბავშვის კლასში თურმე სწავლობდა გოგონა, რომელიც მის ახლანდელ მშობლებს სულ თოთო აყვანათ შვილად. რაღა თქმა უნდა, გოგონამ ამის შესახებ არაფერი იც-

ოდა და ძალზე ბედნიერადაც გრძობდა თავს, რადგან დედობილ-მამობილი თან ჰყვებოდა მას.

ერთხელ სკოლაში ლიტერატურული დილის მოსაწყობად ლამაზი ლარნაკები დასჭირდათ და მასწავლებელმა იკითხა, ვისა აქვს ასეთი ლარნაკიო. ამ გოგონამ თქვა:

— მე მაქვს, მასწავლებელო, მაგრამ ძალიან ვუფრთხილდებით, რადგან ლარნაკი დედას მაშინ უყიდია, მე რომ გავუჩნდიო.

— რას გვატყუებ, მაშინ როგორ იყიდია. შენ ზომ მათი ნამდვილი შვილი არა ხარ!— მიუხლია პირში ამ ჩვენს „სიმართლისმოყვარულ“ ავტორს.

გოგონას გული წასვლია.

აღშფოთებული კლასი კი ამ ბიჭისაგან ითხოვდა პასუხს ასეთი უმსგავსო და ამაზრზენი საქციელისათვის.

ახლა ყმაწვილი მთხოვდა მეპასუხენა, სწორად მოიქცა თუ არა კლასი, ზურგი რომ შემაქციათ, აბა რაღას გვიქადაგებენ ყველგან და ყოველთვის, სიმართლე თქვითო. თუ სიმართლეს „ვარიანტები“ მოვუძებნეთ, ან შევალამაზეთ, რაღა სიმართლე იქნება. ნუთუ არა სჯობს, სიმამაცე მოვიკრიბოთ და სიმართლეს თვალი თვალში გავუყაროთ, როგორი უსიამოვნოც არ უნდა იყოს იგიო...

ღიახ, სიმართლეს თვალი თვალში უნდა გავუყაროთ, მაგრამ, სანამ ამ სიმამაცეს გამოვიჩინდეთ, ხომ უნდა გავარჩიოთ სიმართლე ულმობლობისაგან, გულქვაობისაგან! ასეთი როყოლდ წამოსროლილი სიმართლე არამც და არამც არ გამოგვადგება თავის გასამართლებელ საბუთად, თუკი ამ სიმართლით გულს ვატყენთ, ვაწყენინებთ ან შეურაცხვეფთ ადამიანს.

ხალხში ამბობენ, სულელურ სიმართლეს გონივრული ტყუილი სჯობსო.

ვის მოუტანა სარგებლობა ბათუმელი ბიჭის სიმართლემ? რატომ აღმოჩნდა იგი მთელი კლასისათვის საწყენი, ხოლო თვით იმ გოგონასათვის — გამცემლობასავით საძაგელი და მითუღებელი, ტყუილზე უარესი სიმართლე? და, საერთოდ, როგორი სიმართლე სჭირდება შენგან შენს ახლობელს? უნდა აწონოთ თუ არა გულით

ბუღოსა და სიკარბოს უესახეს

ნელი იყო, სკოლიდან მოსვლა დაავიანდა. ბოლოს გამოჩნდა. ფანჯარაში რომ დამინახა, ქვევიდან ამომძახა:

— დედა, იცი რა მოხდა?

ვანიშნე, ჯერ ამოდი და მერე მიამბე-მეთქი. ბავშვმა სირბილით ამოათავა კიბე და სულმოუთქმელად მიამბო:

— დედიკო, მეგის მამა ცოცხალი ყოფილა! თურმე მეგის ტყუილად უთქვამს! დავალება არ შეუსრულებია და საყვედური რომ აეცდინა, სახელდახელოდ ტყუილი მოუგონებია.

ყველაფერი, რაც მეორე ადამიანი-სათვის არის გამიზნული?

ვფიქრობ, ამ კითხვებზე ღირს დაფიქრება! სამედიცინო ლექსიკონში ნახავთ ტერმინს „იატროგენია“. ეს არის ავადგანდობა ან სიკვდილი უეცრად და უანგარიშოდ წამოროშილი საწყენი, შეურაცხყოფელი სიტყვისაგან, შეფასებისაგან. ხანდახან ეს სიტყვაც და შეფასებაც შეიძლება თავისთავად მართალი იყოს, მაგრამ შეურაცხყოფის ფაქტს რა ვუყოთ?

გულით უნდა აწონო, გულით უნდა დაინახო, გულით უნდა იგრძნო — ისე სიკეთეს ვერ ჩაიდენ!

სიმართლეს კეთილი და ძლიერი ადამიანების იარაღია.

აბა ერთი ჩაიხედეთ ლექსიკონში, რამდენი სიტყვა დაუქვეყმირებია ქართველ კაცს გულთან: გულთბილი, გულითადი, გულახდილი, გულჩეილი, გულიანი, გულადი, გულთვანი... და რამდენი სალანძღავი ეპითეტი მოუძებნია იმგვარი ღრჭუ კაცისთვის, ვისი გულიც არ გულობს: გულქვა, გულგრაღი, გულდახურული, უგულო, გულღრძო, გულაჭამი, უგულისყურო, ავგული, შავგული, გულჩათხრობილი, გულბოროტი...

რა მზე ჩაგიდგება გულში, როცა ამ პირველი გუნდიდან არჩეულ სიტყვას ისმენ და როგორ დაგებურება გულის კარი, როცა გეტყვიან, მავანი და მავანი გულქვა და გულბოროტია!

ერთი პატარა დაკვირვებაც მინდა გაგიზიაროთ: არც ერთი დანაშაული, რომლის შესახებაც რაიმე დავიწვრიო, არ არის გულჩეილი, გულთვაკაცის მიერ ჩადენილი. ხოლო ყველა მკვლელის, მძარცველის, საზოგადოდ დამნაშავეის დანაშაულებასში წაიკითხავთ, გულჩათხრობილი, გულდახურული იყო ბავშვობაშიც კი. და ეს სულაც არ არის შემთხვევითი.

ენამ გულისა უნდა თქვასო, — ვვასწავლიდა დიდი ილია.

...ეს მინდოდა მეთქვა თქვენთვის გულისა და სიმართლის შესახებ.

ნარბიზა მგელაძე

ნორა კორასკონდენტა შერაღლი № 11

**„გრიგალა“
სიკრებულები
გადასერავს**

ჩვენი სკოლის მესამეკლასელები დიდხანს ვმუშაობდით გემის მაკეტზე, რომელსაც უცნაური სახელი თავად შევუბრძინეთ. ჩვენი „გრიგალტერი“ უბრალო გემი როდია, მასში ჩვენი ოცნებაა ჩაქსოვილი. ოცნება, რომელმაც მომავალში, როცა გავიზრდებით, ზღვები, ოკეანეები უნდა გადაგვატაროს, ყველა ქარსა და გრიგალს შეგვაბრძოლოს.

კეთილმო შაკიაშვილი.
გურჯაანის რაიონი, კარდანახი.
III კლასი.

**პოეზიის
საღამო
პოეზიის
განაკვეთი**

იმ დღეს უჩვეულო გამოცოცხლება იგრძნობოდა პიონერთა ბანაკ „მზიურში“. ყველა ფუსფუსებდა, ყველა ელოდა საპატიო სტუმრებს — სვანური ხალხური პოეზიის შემსწავლელი ექსპედიციის წევრებს.

მაღე ისინიც მობრძანდნენ: პოეტი გემალ ჯაყელი, ექსპედიციის ხელმძღვანელი, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის დეკანი გიზო ჭელიძე, ასპირანტი ჯამბულ ავალიანი. ფიზკულტურის მასწავლებლის გ. გუგავას მეთაურობით პიონერებმა მათთან შეხვედრის ადგილი ლამაზად გავაფორმეთ.

სტუმრები პიონერული მწკრივების შუაში გავატარეთ. გაიმართა

პიონერული ხაზი. ხაზის შექმნა ხალხური პოეზიის საღამო დაიწყო.

ჯ. ავალიანმა გაგვაცნო სვანური ხალხური პოეზია, ილაპარაკა მოწვეული სტუმრების მოღვაწეობისა და დამსახურებათა შესახებ. სტუმრებმა წაიკითხეს სვანური ხალხური პოეზიის ნიმუშები.

დასასრულ, პოეტმა ჯ. ჯაყელმა წაიკითხა სვანურ თემებზე შექმნილი თავისი რამდენიმე ლექსი.

ნათია ლიპარბალიანი,
ლენტეხის რაიონის მუშის პიონერთა ბანაკ „მზიურის“ რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე.

**ლაქაზი,
შენაერსიანი
ღლაკი**

თვალწარმტაცი სანახავია და ჰაერით მთელ საქართველოში ცნობილია აგარაკი სურამი. იგი ხაშურის რაიონში მდებარეობს. ზაფხულობით ამ აგარაკს სიციცხლესა და მშვენიერებას მატებს პიონერთა ბანაკი „მეგობრობა“. სადაც წლეულს ბეგრ ჩემ თანატოლთან ერთად ვისვენებდი.

მოშიდველი იყო „მეგობრობაში“ გატარებული ყოველი დღე — შეხვედრები ომის ვეტერანებთან, მათ პატივსაცემად გამართული კონცერტი, ექსკურსიები, ლაშქრობები...

საინტერესო ექსკურსია „მოვაწყვეთ დიდი უკრაინელი მწერლის ლესია უკრაინკას სახლ-მუზეუმში. გავიარეთ ხევი, ჭალა და მივადექით ძველებურ ფიცრულ სახლს, სადაც ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ლესია უკრაინკა. წარმოშობით უკრაინელი, იგი საქართველოში სამკურნალოდ ჩამოსულა და ისე მოხიბლულა ჩვენი ქვეყნის ულამაზესი ბუნებით, რომ საცხოვრებლადაც დარჩენილა.

ლესიას ორი სამშობლო ჰქონდა — უკრაინა და საქართველო. იგი ახალგაზრდა გარდაიცვალა და აქვეა დაკრძალული.

მიხეილ ბურაძე,
ვანის რაიონის შუამთის საშუალო სკოლა.
VIII კლასი.

ქ. შარქის საბ. საქ. სსრ
სახელმწიფო საბჭო
ბიბლიოთეკა

**„საღი
მედი
პროგრამა“**

როგორც კი ყურს მოვკრავ ხოლო მე ამგვარ გამოთქმას, ძალიან მისხარია, რადგან ძალიან მიყვარს სპილო — ეს უწყინარი, მშვიდი და ჭკვიანი ცხოველი.

ბევრი საინტერესო ამბავი გამიგონია და წიგნშიც ამომიკითხავს მასზე. კინო-ეკრანზეც ბევრჯერ მინახავს იგი და ზოოპარკშიც. ამ თემაზე ყველას ნაამბობს თანაბრად ყურადღებით ვუსმენ. ალბათ ამიტომ თუ იყო, რომ დამაინტერესა მამაჩემის ნაამბობმა.

— ნეაპოლში, — მითხრა მამამ, — ერთი სპილო ცხოვრობდა, რომელსაც სახელად სიდნეი ბინიაკი ერქვა. ერთხელაც ორი კაცი მოკლა ამ სპილომ. აქაური კანონის თანახმად, რომელსაც, თურმე, ცხოველებზეც ავრცელებენ. კაცისმკვლელ სპილოს სასამართლო მოუწყეს.

სიდნეი ბინიაკი ძალზე ცნობილი სპილო ყოფილა, იმდენად პოპულარული, რომ თურმე ღია ბარათებზე მის ფოტოსურათებს ხშირად ბეჭდვენ. ამიტომ გულშემატიკივარიც, ბუნებრივია, ბევრი გამოუჩნდა.

ყველა ესწრებოდა სასამართლო პროცესს, გარდა „ბრალდებულისა“, რომელმაც სიდიდის გამო ვერ მოახერხა თურმე დარბაზში შესვლა და

შენობის კუთხეში იდგა ვიცილებული. ბრალდება ამგვარი იყო: ორი კაცის მკვლელობა, ხეხილის ბაღის განადგურება და საცხოვრებელი სახლის დანგრევა. სასამართლომ ბრალდებულის დასჯა მოითხოვა უმაღლესი ზომით — სიკვდილით.

მაგრამ დარბაზში მყოფმა საზოგადოებამ პრიტესტი განაცხადა სპილოს დადანაშაულების გამო. ამბობდნენ, — პატრონს რომ ექმია, არაფერიც არ მოხდებოდა; და სპილო სიდნეი ბინიაკი სიკვდილით დასჯას გადაარჩინეს.

ივანე ციცვაძე,
ხაშურის რკინიგზის მე-4 საშუალო სკოლა, IV კლასი.

**ჩვენი
პაპოქაქაქა**

ბანთიადი

ქურციკების კლდეზე ხტომამ ნაკადულიც აიყოლა, ჭალარა მთამ ყალიონით თეთრი ნისლი გააბოლა. ბოლი, მთებში გაბნეული, შეირია ზეცის ფერთან... მზე ღიმილით ამოგორდა ახალი დღის შესახვედრად.

ნანა ანთაძე,
ღანჩუთი, ჭურუვეთის რვაწლიანი სკოლა, VIII კლასი.

შემოდგომა

შემოდგომა გვეწვია უხვი, ბარაქიანი, მოიტანა უღვეი

თხილი, მსხალი, ქლიავი. დაფაცურდნენ კაცები, ქალები და ბავშვები და ურმები აივსო ყურძნითა და ვაშლებით. ყველგან შრომა გაჩაღდა, შრომა ბარაქიანი, და ბელლები აივსო მოსავალით მზიანით.

დათუნია

ვერ მიცანით? დათუნა ვარ დათუნია — დათიშვილი, ზაფხულს ტყეში დავბაჯბაჯებ, ზამთარში კი მიყვარს ძილი. ძილის შემდეგ საუზმეზე თაფლს მივირთმევ გემრიელად, ოღონდ ფუტკარს თუ ვიგულებ, საშოვარზე გასულს ველად — რადგან მისი ნესტრის გემო ვიცი, კარგა ხანია. მაგრამ რა ვქნა,

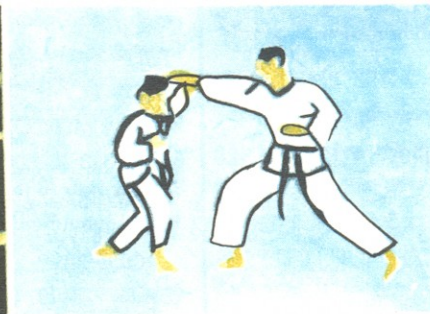
თაფლი მიყვარს, თაფლი მიყვარს ძალიან.

ბაია სალარაიშვილი,
წულუკიძის მე-3 საშუალო სკოლა, VI კლასი.

რამე ჯობია განა?!

მწვანედმოსილი ბუნება, და შეთვალული ბაღი, ადიდებული მდინარე, ცის აზიდული თაღი, ირგვლივ მზის ოქრო ყვითელი, მთის წყარო მოჩხრიალე, სიო, დაღლილი სიმღერით, ფოთლები მოშრიალე, ქარის ქროლვისას დახრილი, აღელვებული ყანა, — ასეთი სურათის ხილვას რამე ჯობია განა?!

ლია ჰიტოშვილი,
გურჯაანი, სოფ. მახარაძის საშუალო სკოლა, VII კლასი.

ბენიკ ცინელაშვილი,
ღუშეთი, აბანოსპარი, VI კლასი.

ცხოვრობს კახეთის ძველ დედაქალაქში, ერეკლე მეფისეული ციხის მიდამოებში, ხანდაზმული, დარბაისელი მანდილოსანი, ამ მშვენიერი ზღაპრის ავტორი, ქართველი ქალი, ერთი იმთავანი, ვინც მთელი თავისი სიცოცხლე ქართული ზღაპრის პურით კვებავდა და ქართული სიმღერის მზით ათბობდა შთამომავლობას — შვილებსა და შვილიშვილებს.

მხოლოდ და მხოლოდ ასეთად შეიძლება წარმოვიდგინოთ ქალბატონი ნაზო ანდრონიკაშვილი, პროფესიით მუსიკის პედაგოგი, თელავის რაიონული გაზეთის „ალაზნის განთიადის“ დაუზარელი მხატვარ-რეტუსორი; ამჟამად პენსიონერი, შვილიშვილებისათვის, თვალმალხაზა გოგო-ბიჭებისათვის დაწერილი ბევრი მშვენიერი ზღაპრისა და ნახატის ავტორი.

და თითქოს არც გიკვირს, რომ მთელ მის ნამოღვაწარს, ყველა მის ქმნილებას ზამთრის გრძელ საღამოებში ბუხრის პირას ბებიას ნაამბობი ზღაპრების სურნელი ასდის.

ნაზო ანდრონიკაშვილი

ნახატები ავტორისა

ქვეყნის იმ ავბედობის დროს, როცა ქართველ კაცს თონი და ხმალი ერთნაირად სჭირდებოდა, თბილისის გარეუბანში ცხოვრობდა წიგნის ოსტატი მოხუცი ღვთისაყარი, ორი თვალი ოთახი ჰქონდა ღვთისაყარს, ერთი საცხოვრებელი ყოფილა, მეორე კი წიგნის საამკინძაო სახელოსნოდ გამოუყენებია. აქვე აედლებზე თაროები გაუწყვია და ამ თაროებზე ფაქიზად დაულაგებია ქართული, სპარსული, რამდენიმე რუსული და ევროპული ქვეყნების წიგნები. წიგნებს თვითონაც იძენდა, ყიღდა კიდევ და, კაცს ხელმოკლეობას თუ შეატყობდა, თხოვებიათაც ათხოვებდა. ოღონდ კინძეს კითხვის სურვილი დაჰბადებოდა.

მის თაროებზე ხელნაწერი წიგნებიც ეწყო და ვახტანგ VI-ის სტამბაში თუ მოსკოვსა და პეტერბურგში გადახვეწილი ქართველების მიერ დაარსებულ სტამბებში დაბეჭდილიც.

აქვე, სახელოსნოშივე ასწავლიდა შეგირდებს ქართულ წერა-კითხვასა და წიგნების აკინძვა-დაყდიანებას.

ხუთი შვილიდან ერთი შვილიშვილია შემორჩენილი ბედშავს, ხუთივეს თავი შეეწირა სამშობლოსათვის, მტერთან ბრძოლაში. შვილიშვილს, პაპუნას, პაპა ღვთისაყარს გასახარად და საამაყოდ სიყრმიდანვე გავიძიებოდა წიგნის სიყვარული. თურმე ლექსთა გამოთქმაც ეხერხებოდა და ლამაზი ხელწერაცა ჰქონდა.

ქვეყნის
წიგნის
ოსტატი
მოხუცი
ღვთისაყარი

ერთხელ ოსტატმა ღვთისაყარმა ფურცლებდაცვენილი და ყდამორღვეული „ვეფხისტყაოსანი“ მოიტანა სახელოსნოში. პაპუნას წინ დაუდო და ბავშვის გაკვირების საპასუხოდ ამ წიგნის თავგადასავლის მოყოლა დაიწყო:

— ამ წიგნის გადაწერაზე, შვილო, მრავალი უძილო ღამე გაუთენებიათ. განიცდიდნენ რა გამომთქმელის, სულმნათი შოთას სიბრძნესა და სულის სამშვენიერეს, სანთლის შუქზე სიყვარულით გამოჰყავდათ თითოეული ასო, სიტყვა თუ ქარაგმა. ლექსის გარშემო არშია და თავფურცელი ლამაზად მოუხატავეთ. ირმის ტყავ-გადაკრული ყდა ოქროთი მოუჩქქურთმებიათ და ზედ ფირუზი და ლალი მოუბნევიათ.

ეს წიგნი დიდ ბატონს დაუკვირთია საღედოფლოდ გამზადებული თავისი ასულისათვის და მრავალ ძვირფასე-

ულობასთან ერთად ესეც მწითვად გაუტანებია. ამროვად, საქართველოს ერთი კუთხიდან მეორე კუთხეში მოხვედრილა.

ეს წიგნი წლების მანძილზე იკითხებოდა, ისწავლებოდა, ხელიდან ხელში გადადოდა, როგორც ძვირფასი სამემკვიდრეო.

ეს წიგნი მეფე-მგოსანს წინ სდებოდა და მის დამწერს ლექსთა თხზვაში გასჯიბრებია.

ეს წიგნი კახეთიდან შვილიშვილებთან ერთად სპარსეთში მძევლად წასულ დედოფალთ დედოფალს თან წაუღია. გაჭირვების ვამს მისი სიბრძნით თვითონაც გამხსნევებულა და სხვებიც უხუგეშებია. სიკვდილით დასჯის წინ კი, როდესაც სამშობლოში დაბრუნების იმედი გადაუწყვეტია, სანდო კაცისათვის საიდუმლოდ გადაუტყია და საქართველოში გამოუტანებია. „გაუფრთხილდი, ჩემს გულს ვაყოლებო“. — უბრძანებია.

ასე დაბრუნდა ეს წიგნი სამშობლოში. აქ ხან კარისკაცის ხელში იყო, ხან ბერისა, ხან ქალის ნაზი ხმით იკითხებოდა, ხან ვაჟკაცის ბუბუნით, ხან მზეზე ბრწყინავდა, ხან ხალხთან ერთად კლდესა და ტყეში იმალებოდა.

ეს წიგნი, მრავალი სიხარულის მომნიჭებელი, ცრემლით დანამული და სიყვარულთ გამთბარი, დღეს დიდმა ქალბატონმა გადმომცა შესაკეთებლად. მე თვალთ დამაკლდა, ფერებს ადვილად ვეღარ ვარჩევ, შენი იმედი მაქვს, შენ განდობ ამ საქმეს, შენ უნდა გააახლო.

პაპუნამ იგრძნო დავალების პასუხისმგებლობა და მთელი გულმოდგინებით, პაპა ღვთისავარის დახმარებით შეუდგა საქმეს. ასო ასოს მამსგავსა. ფერი ფერსა და არშია — არშიას მიუყენა, დაკარგული ფურცლები აღუდგინა და წიგნს სიცოცხლე დაუბრუნა.

ცეცხლითა და მახვილით მოადგა ალა-მაჰმად-ხანის თბილისს. მოაოხრა გარეუბნები. ხალხი იხიზნებოდა. ტყესა და კლდეს აფარებდა თავს. პაპა ღვთისავარმა პაპუნა გასახიზნად მიმავალ მეზობლებს გააყოლა. თვითონ კი არ მიატოვა თავისი სახლკარი და სახელოსნო. იმედი ჰქონდა, მოასწრებდა ზოგი რამის გადაშლას და ქალაქში დარჩენილ მოსახლეობასაც მიეხმარებოდა.

პაპუნას ეძნელებოდა პაპა ღვთისავარის მარტო დატოვება. ბოლომდე არ გაყვა მეზობლებს. გზიდან დაბრუნდა.

ყიზილბაშებით ავსილიყო იმათი უბანი, ისინი ყველგან დათარეშობდნენ, ანგრევდნენ და სწვავდნენ სახლებსა და ეკლესიებს. ერეკებოდნენ ხელშეკრულ ტყვეებს, ხაძარცვით ტვირთავდნენ ჯორებს, დედების თვალწინ ხმლით ჩეხავდნენ და მტკვარში ყრიდნენ უმწყო ბავშვებს.

გულისფანქვალთ შიადგა პაპუნა პაპისეულ სახლს. სახლიცა და სახელოსნოც ცეცხლში გახვეულიყო.

— სადა ხარ, პაპა? პაპა! — ყელში ტირილმობჯენილი იძახდა პაპუნა. აქეთ-იქით იყურებოდა. იქნებ სადმე თვალი მოვკრაო. მაგრამ ვინ იცის, სად დალია სული პაპა ღვთისავარმა, ცეცხლში თუ წყალში. თოფით მოკლეს თუ ხმლით აჩეხეს. ის კია, რომ აღარსად გამოჩენილა და არც შვილიშვილს გამოპასუხებია.

წიგნის სახელოსნოსთან ყიზილბაშები ჩხუბობდნენ. შეხედა მათ პაპუნამ და გაშრა... ისინი მის მიერ აღდგენილ „ვეფხისტყაოსანს“ ერთმანეთს ხელიდან სტაცებდნენ და ოქროს ჩუქურთმებსა. და ძვირფას თვლებს ავლევდნენ. ეტყობა, წიგნი დაწვასაგან ოქროს ყდას გადაერჩინა. როდესაც წიგნზე ოქროს ნაგლეჯიც აღარ დარჩა, თავიანთი საქმით კმაყოფილმა მძარცველებმა ერთმანეთს გაუცინეს და წიგნი გულგრილად ცეცხლში შეაგდეს.

„ეს წიგნი სიხარულის მომნიჭებელი, მრავალი ცრემლით დანაშული, სიყვარულით გამთბარი...“ — თითქოს შემოესმა პაპუნას ღვთისავარის ხმა. შეეარდა ცეცხლში, დასტაცა ხელი წიგნს, დათუთქული თითებით ჩააქრო წიგნზე არშიად შემოვლებული ცეცხლის ზოლი. გულში ჩაიკრა და

წინ დაუდგა მისკენ წამოსტეკებული ბავშბს.

— არ მოგცემთ! — ისე მტკიცედ იყო ეს ნათქვამი, რომ ცოტა ხანს შედგნენ ურჯულოები. პაპუნას ეყო ეს ცოტა დრო. თვალით მოზომა მანძილ ხანის თეთრი აბრეშუმის კარვამდე, მიიბრინა ამ კარავთან. მოულოდნელად გაუძვრა კარვის შესასვლელთან მცველებს. კარავში ალა-მაჰმად-ხანის წინ მუხლებზე დაეშო, ორივე ხელით წიგნი გაუწოდა და შეპლადა:

— დიდო მბრძანებელო, მაჩუქე ეს წიგნი, ნუ ბრძანებ ამის დაწვას... ხანმა წამით დახედა წიგნს. იცნო. ცალი თვალი მონუსხა, ირიბად გახედა თავდახრილ ბავშვს და დამცინავად შეეკითხა:

— წიგნის მაგიერ შენ დაიწვები? ბავშვმა უნდოდ შეხედა: — არ მატყუებ? — შეეკითხა. — მზეთა მზის პირს ტყუილი არ წამოსცდება!

„პოი, გურჯებო, რა სული გიდგათ! საქართველოში ერთი ქართველი თუ მაინც დარჩება. ეს წიგნი არ მოისპობა“, — გაიფიქრა თავისთვის და წუთიერი ფიქრის შემდეგ ბრძანა: — დაწვით ორივე!

ყიზილბაშებმა ბავშვი კარვიდან გაიყვანეს...

დგას პაპუნა ცეცხლის პირას. ისევ გულში ჩაუკრავს წიგნი და შეშინებული აქეთ-იქით იყურება, შველას ელის, მაგრამ ირგვლივ მხოლოდ დამცინავ და გაქვავებულ სახეებს ხედავს.

ის იყო. ალა-მაჰმად-ხანის ბრძანება უნდა შეესრულებინათ, რომ ყიზილბაშმა, რომელიც აქამდე განზე იდგა, მისწი-მოსწია ამხანაგები, მუქარით მივარდა ბავშვს, გამოსტაცა ხელიდან წიგნი და კოცონისაკენ ისროლა. წიგნი ცეცხლის ალს თავზე გადაეგლო და იქით, ხრამში, ეკალ-ბარდებში ჩავარდა.

ვინ იცის... იქნებ, განგებაც ააცდინა ცეცხლს წიგნი და დაწვას გადაარჩინა! ეს სპარსი ხომ ლექსთა გამომთქმელი და მომღერალი იყო!

მიხეილი დედის ოთახში შევიდა. შორს იყო, ვერ დაესწრო დედის დაკრძალვას და ახლა მთელი გულით

განიცდიდა ამ დანაკარგის სიმძიმეს. დარდნარევი სიყვარულით მოათვალიერა ოთახი, დედისეული ნივთები. თვალში ძველი სკივრი მოხვდა. ბავშვობაში უხაროდა მიხეილს ამ სკივრის სახურავის ახდა. ჭერ ერთი, დედა გასაღებს რომ მოარგებდა და გადაატრიალებდა, სკივრი აწკრიალდებოდა. მერე კიდევ, რამდენი საინტერესო ნივთი ინახებოდა შიგ! ქალის ტანსაცმელი, თეთრი ჩოხა-ახალუხი, ვერცხლის ქამარ-ხანჯალი, საგვარეულო ღერბიანი ფარი და ხმალი, რამდენიმე წიგნი, ბაფთით ლამაზად შეკრული ჩაყვითლებული ბარათები... საგვარეულო ნივთებიდან დედა აქ მხოლოდ ერთს ინახავდა. ეს იყო ვერცხლის მსხვილ ჯაჭვზე დამაგრებული ჯვარი. გადმოცემით, ამ ჯვარში მაცხოვრის წმინდა ნაწილები ინახებოდა, თაობიდან თაობაზე გადადიოდა მემკვიდრეობით ეს ჯვარი და ოჯახს მფარველობდა.

— ოში ჩვენს მამაკაცებს უცილებლად მიჰქონდათ ეს ჯვარი, გულზე ჩამოკიდებული, — ეუბნებოდა დედა. — მამაშენს გიორგის დაღესტანში ლეკებთან ბრძოლის დროს ორჯერ მოხვედრია ტყვია, მაგრამ ორჯერვე ამ ჯვარს აუსხლეტია და გადაურჩენია სიკვდილისაგან.

ნატყვიარს აჩვენებდა, ჯვარს ემთხვეოდა და ისევ ფრთხილად შეინახავდა.

ამოლაგებდა დედა ნივთებს სკივრიდან. მზეზე გაიტანდა, გასაწმენდს გასწმენდა, დასაბერტყს დაბერტყავდა, სკივრის ძირში კაკლის ფოთლებს ჩააფენდა, რომ ჩრჩილი რამ არ გასჩენოდა ხანდაზმულ ტანსაცმელს. და ისევ უკან ჩაალაგებდა.

სკივრთან ახლოს დედისეულ სავარძელში ჩაჯდა მიხეილი. ხელი გადაუსვა სკივრს, ფრთხილად გადაატრიალა გასაღები...

— წერ... წერ... — მოისმა ნაცნობი წკრიალი.

გაუბედავად ახადა სახურავი და რაც პირველად ხელში მოხვდა, ეს იყო ფურცლებზემომწვარი წიგნი რუსთაველისა „ვეფხისტყაოსანი“.

როგორი ახლობელი და ძვირფასი იყო ახლა ეს წიგნი. უკვირდა წინათ მიხეილს: „ნეტავ რას უფრთხილდება დედა ამ დახეულ წიგნს, მხოლოდ მას კითხულობს. როცა ოჯახში „ვეფხისტყაოსნის“ რამდენიმე ახალი სხვადასხვა გამოცემა გვაქვს“.

ახლა კი... მიხვდა, ასევე ძვირფასი იყო ალბათ მისთვისაც ეს დახეული ხელნაწერი.

— შეილო, პაპაშენისთვის ეს წიგნი ერთ სპარს შგოსანს უჩუქებია. ასე უთქვამს: „დაწვას გადავარჩინე“.

თუ შეატყობდა დედა, რომ მსმენელი დაინტერესდებოდა ამ ამბით, თბრობას ვანაგრძობდა:

— ლაშქრობიდან მომავალი მეგობრები — პაპაშენი სეითი, ართანელი გიგლო ყარალაშვილი და იყალთოელი ლევან მაყაშვილი გამარჯვების აღსანიშნავად და მუხლის შესასვენებლად თელავში სირაჯ გაბუას სარდაფში ჩასულან და სახელდახელო სუფრა გაუშლევინებიათ. ყარალაშვილმა თურმე სიმღერა წამოიწყო და — „მიშველე, ბიჭოო!“ — გადასმახა სუფრის ბოლოში მიმჯდარ ძიძიშვილს. ისეთი ტკბილი მეორე მიუშველებია ძიძიშვილს — ნასყიდა

სიმაშვილს თავისი ბატონისათვის. რომ გაბუას ველარ მოუთმენია, მგლო გულში ჩაუტრავს და თავისებურად შეუქია:

— გენაცვალე, ბიჭო, მაგ ხმაში. ტყუილად კი არ ამბობენ, ყარალაშვილებისა ქათამიც კი მღერისო! — და ყარალაშვილს გაუცინა თურმე.

დანარჩენებიც აჰყვნენ გიგლოსა და ნასყიდას სიმღერას, სიმღერას გამარჯვების სიხარულზე, სამშობლოს დიდება-უძლიველობაზე.

სარდაფში ჩასასვლელი კიბის ძირში, ჩრდილში მაგიდას მისჯდომოდა უცხო მგზავრი — სპარსი მომღერალი. ვულისყურით უსმენდა მომღერლებს. მეტადრე განეცვიფრებოდა ქაბუკობას ახლად გადაცდენილი ამ ბრვე ვეყაცის. როგორც მოქეიფეთა ლაპარაკიდან შეიტყო, სეით ანდრონიკაშვილის ბანს. ეს ბანი, არშაასაკით რომ ევლებოდა და ლულუნით ამშვენებდა დანარჩენთა სიმღერას, ხან აღელვებული ბორგავდა. აჯანყებული აწყდებოდა კედლებს, სარდაფის თაღებს მისწვდებოდა. იქ გაიშლებოდა და თითქოს მალლიდან ბუბუნებდა.

გაოცდა ვარდისა და ბულბულის მომღერალი.

„ჩემი ქვეყნის სიმღერა უფრო მოთქმასა ჰგავს, უფრო დაკოდილი გულის ამონაკენსია. ამათ სიმღერაში კი ყველაფერია: ვაჟკაცობაც, რწმენაც, სიყვარულიც!“ — ფიქრობდა ალტაცებული.

დამთავრდა სიმღერა. მეგობრებმა ჯამები საყველაწმინდოდ შეავსეს.

აღმა სპარსი მგოსანიც. მივიდა მეგობრების მაგიდასთან და სეითს მაგიდაზე წიგნი დაუდო. მეგობრებმა გაკვირვებით დახედეს ჯერ ფურცლებზე შემომწვარ და უდამორღვეულ წიგნს და მერე უცნობს მიაჩერდნენ, რომელსაც მარჯვენა ხელი გულთან მიედო და თავდახრილი განზე გამდგარიყო.

— მე ყარბი მომღერალი ვარ, — დაიწყო მან ტკბილი, საამო ხმით. — ერეკლეს წინააღმდეგ ბრძოლებში ალა-მაჰმად-ხანს ვახლდი. თბილისში შევედით, მაგრამ, მოგესხენებათ, ცხრა დღის შემდეგ ჩვენმა ლაშქარმა დატოვა თბილისი და უკან გაბრუნდა. მე არ გავყოლივარ მათ. დავრჩი და ამ ერთ წელიწადს შემოვიარე თქვენი დალოცვილი მიწა-წყალი. ბოლოს მაინც სამშობლო მომენატრა. ასეა, რაც უნდა სიმწარე დუღდეს შენს ქვეყანაში, მაინც ტკბილია, მაინც თავისუფან გეწევა. გადავწყვიტე დაბრუნება ჩემს ხალხთან. ამ წიგნის თან წაღება კი არ მინდა. ვინ იცის, ჩემს შემდეგ ვის ხელში ჩავარდება, ამიტომ ვეებდები ადამიანს, რომელიც საიმედოდ შეინახავდა. ეს წიგნი პატარა ბიჭთან ერთად უნდა დაეწვათ. ასეთი იყო ბრძანება მზის სწორისა. ცეცხლის მეტი რა იყო?.. იწვოდა ირგვლივ ყველაფერი. იდგა ბიჭი ხანძრით შემორტყმული. წიგნი გულში ჩაეკრა და შეშინებული შველივით იყურებოდა, მშველელს ეძებდა. ბავშვის გადარჩენა არ შეეძლო, მე მხოლოდ მისი უკანასკნელი სურვილი შევასრულე — ყალბი მრისხანებით გამოვვლიჯე ხელიდან წიგნი, ვისროლე ცეცხლისკენ, ოღონდ ისე, რომ ასცდენოდა, შიგ არ ჩავარდნილიყო. გააყოლა ბიჭმა თვალი წიგნს, — მიმიხვდა, მადლიერებით

შემომხედა და უდრტვინველად დაემორჩილა ჯალათებს... წიგნი დაწვას გადავარჩინე, ბავშვი კი... დაწვეს.

ყველანი, როგორც ერთი კაცი, ფეხზე წამოდგნენ. პურს ღვინო დააწვეთეს და იმ უცნობი პატარა ბიჭის შესანდობარი დალაეს.

— ვაი, საწყალი ბიჭი! ღმერთი არა გყავთ? — წინსაფრის ბოლოთი იწმენდა ცრემლებს გაბუა. — დღით, რაც გიამებათ — მომკითხეთ, დღეს ჩემი სტუმრები ხართ! — იძახდა გულაჩუყებული.

— არა, ძოა გაბო, — უთხრა გაბოს სეითმა. — ვიცო, კეთილი გული გაქვს, მაგრამ შენს ხარჯზე ქეიფი არ გვიფიქრია. აჰა, დაიჭი, რაც ზედმეტი იყოს, შენთან შემოსულ მუშტარს იმ კარგი ბიჭის შესანდობარი დააღვივინე! — უბიდან ფულის ქისა ამოიღო და გაბუას გადასცა.

— შენ გაგიმარჯოს, სპარსო ყარბო, — მიუბრუნდა ის ახლა მგოსანს. მადლობელი ვართ საჩუქრისათვის. ჩვენ, ქართველები, მტერს მტრულად ეხედებით, მაგრამ სიკეთის გადახდაც ვიცით. გვიგულე მეგობრად ქირმიც და ღვინშიც!

ყველამ სათქმელი. გულში ნადები ამოთქვა. მეგობრობა შესთავაზეს სამტროდ წამოსულს* და სამეგობროდ დარჩენილ უცხოელს. გვერდით მოისვენეს და საძმო პური გაატეხინეს.

მუხლის შესასვენებლად ჩასული მეგობრები გვიანობამდე შერჩნენ გაბუას სარდაფს. დიდხანს ისმოდა ოქიდან ქართული ლალი, ომახიანი სიმღერები და სპარსული ბაიათები.

სიკოცხლი ზვირთუნი

ქარსიშინე ჭინჭარაული

მჩქეფარე ოცნებით,
ფრთალაღი ფიქრებით,
სიცოცხლის,
სიცოცხლის,
სიცოცხლის ზვირთები
მოვღვლევათ
მომავლის სინათლის
ცალღებად,
მამულის სხეულის
სისხლსავსე ძარღვებად.
მოვღვლევათ...
არასდროს,
არასდროს დავშრებით;
მამულის გულ-მკერდზე
ვარდებად ვიშლებით
აღერსში,
ზრუნვაში
ნაზარდი ბავშვები.
ჩვენი დღე ყოველი
მზესავით ანთია,
გარს ზრუნვა პარტიის
ჯაფშანად გვარტყია.
მოვდივართ სამშობლოს
მუხლებად, მკლავებად;
ციდან მზე მშვიდობის
ლიმილად დაგვხარის.
მოვდივართ მამულის
რწმენად და იმედად
თამარი,
გიორგი,
ვახტანგი,
იმედა...
და წინ რომ გვეშლება,
ეს ძმობის ხიდია,
ძმობა და მშვიდობა
შუქურად გვინთია!

მოზარდთა ორგანიზაციებს შორის იყო და არის კიდევ ისეთი ორგანიზაციები, რომელთა მოღვაწეობა ხელს უწყობს ბავშვების საერთო კულტურულ და ფიზიკურ განვითარებას. უნერგავს მათ ბუნებისადმი სიყვარულის ჰუმანურ გრძნობას, სასარგებლო ინტერესებს, ეხმარება პროფესიულ ორიენტაციაში, ასეთ მიზნებს ემსახურება ბიბლიოთეკებთან და მუზეუმებთან არსებული ათასგვარი გაერთიანება, უფროსების კლუბებთან და საზოგადოებებთან წამოყალიბებული ბავშვების მოყვარულთა კლუბები.

კაპიტალისტურ ქვეყნებში მოქმედებს აგრეთვე სხვადასხვა რელიგიური ორგანიზაცია, რომლებშიც გაერთიანებული არიან ბავშვები და მოზარდები.

ბავშვთა და მოზარდთა ყველაზე გავრცელებული ორგანიზაციაა სკაუტების ორგანიზაცია. (სკაუტი — ინგლისურად მზვერავს ნიშნავს). ეს ორგანიზაცია ემყარება საგანგებოდ შემუშავებულ სისტემას, რომელიც თავისი არსებით ღრმად ბურჟუაზიულია. სკაუტების ორგანიზაცია ბიჭებისათვის ცალკე არსებობს (ბოისკაუტები) და გოგონებისათვის ცალკე (გერლსკაუტები), მაგრამ მათი მოქმედების პრინციპი ძირითადად ერთნაირია.

ორგანიზაციის მთავარი მიზანია აღზარდოს მოზარდ თაობაში თავისი ქვეყნის მთავრობისა და რელიგიის ერთგულება და ამით ხელი შეუწყოს ბურჟუაზიული წყობის განმტკიცებასა და ურყევლობას. აქ ცდილობენ პრივილეგიური წრის ოჯახებიდან გამოსული გოგონებისა და ბიჭუნებისაგან მომავალი ლიდერები აღზარდონ, ხოლო ბურჟუაზიული საზოგადოების დაბალ ფენების წარმომადგენლებიდან — მმართველი კლასების ერთგული მსახურები.

იუნესკოს მიმოხილვათა ნუსხაში

„ახალი ტენდენციები ახალგაზრდულ მოძრაობაში“ მოცემულია ნათელი სურათი ამ ურთიერთობისა, რომელიც ბურჟუაზიული მთავრობის წევრებსა და სკაუტების ორგანიზაციებს შორის არსებობს.

დიდი ბრიტანეთის, ამერიკის, ავსტრალიის მთავრობათა ბევრმა წარმომადგენელმა თავის დროზე სკაუტების ორგანიზაციაში გაიარა წვრთნა და დღემდე არ წყვეტს

სკაუტები

მათთან კავშირს. მატერიალურად ეხმარება. მორალურ მხარდაჭერას უწევს მათ. ცნობილია, რომ სკაუტთა ბევრი კავშირის პრეზიდენტები არიან ამ კაპიტალისტური ქვეყნების მეთაურები, ბევრია სამხედრო-საზღვაო ფლოტის, არმიის, სამღვდელთა წარმომადგენელი. ამავე დროს ბურჟუაზიული იდეოლოგიები დაჟინებით გაიძახიან სკაუტების ორგანიზაციის აპოლიტიკურობისა და უპარტიოების შესახებ.

რეკოლუციური ბრძოლების განვითარება, კომუნისტური და დემოკრატიული ახალგაზრდობის კავშირის, პიონერული და ბავშვთა დემოკრატიული ორგანიზაციების ზრდა და განმტკიცება სულ უფრო ძლიერ გავლენას ახდენს ახალგაზრდობაზე, ბავშვებსა და მოზარდებზე. ამას კი შედეგად ის მოსდევს, რომ ბავშვთა და

ახალგაზრდობის ბურჟუაზიული გაერთიანების ლიდერებს აღარ ძალუძთ ჩაახშონ თავიანთ ალსაზრდელში პოლიტიკისადმი ინტერესი და ბავშვებთან მუშაობაში შემოიფარგლონ მხოლოდ და მხოლოდ კულტურულ-საყოფაცხოვრებო ხასიათის ღონისძიებებით.

ვერ ლებულობენ რა პასუხს კითხვებზე მზარდი სოციალური წინააღმდეგობების შესახებ კაპიტალისტურ ქვეყნებში. მოზარდები ილტვიან ახალგაზრდობას პოლიტიკური გაერთიანებებისაკენ. ტოვებენ კლუბებს და პატარა-პატარა ორგანიზაციებს, აქტიურ მუშაობას იწყებენ იმპერიალიზმისა და რეაქციის წინააღმდეგ მებრძოლ მასობრივ, პროგრესულ პოლიტიკურ ორგანიზაციაში. ეს მისწრაფება განსაკუთრებით შესამჩნევი ხდება უფროსი ასაკის სკაუტების გზაუფლებაში. მიმოხილვაში „საერთაშორისო სკაუტობის მდგომარეობა“ ნათქვამია, რომ აფრიკის და აზიის მთელი რიგი ქვეყნების სკაუტები თავს ანებებენ ტრადიციულ სკაუტურ ფილანტროპიას და სულ უფრო აქტიურად მონაწილეობენ საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ორგანიზებულ ფორმებში, სახალხო დღესასწაულებში. მუშაობენ ბავშვთა პარკებში, პოსპიტლებში, მშენებლობებზე, ბოლო ათი წლის მანძილზე კი კიდევ უფრო აქტიურად მონაწილეობენ „ეროვნულ მშენებლობაში“ — სკოლებისა და პოსპიტლების აშენებაში, წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციაში; დიდ მუშაობას ეწევიან პედაგოგიურ კოლეჯებსა და ტექნიკურ სკოლებში, სადაც სპეციალისტთა ეროვნული კადრები მზადდება.

დღითი დღე იზრდება ამ კავშირების სწრაფვა სოციალისტური ქვეყნების ახალგაზრდობისა და ბავშვთა დემოკრატიულ და პიონერულ ორგანიზაციებთან ურთიერთობის დასამყარებლად.

ჩ ე მ ი ჯ ა ვ უ ვ მ ჯ ა ს ი მ რ ნ ა ლ ა ხ ა მ ა ქ

რამდენჯერ მინდვრად დაკრეფილი
თხილი მიკროლავს,
გორხლა თვალეზე ცრემლებს ვნმენდლი
შვინდას, ნიკორას!
ნასიმინდარში მეც მესმოდა შაშვის „რაშოვდა“.
ბებიაჩემის კალთას ნაჰყვა ჩემი ბავშვობა.

ვაფრთხობდი ალაღს
და ანაზდად ჩამოვლილ ძერას,
ჩემს ტოლ ბიჭებთან მიცვლქია
და მიმწყემსია,
ქარში დავდევი მოფრიალე ბაბუანვერას...
იმ დღეთა ერთი გახსენება ერთი ლექსია.

ფეხსი

ანა მარია მაგუმა

მხატვარი რ. ცუცქერიძე

ზღვური ქროდა და მოთეთრო მტვერი თავზე ნისლივით ადგებოდა ბარში ერთმანეთზე მჭიდროდ მიჯრილ ქონხაზე. მარჯვნივ ქალაქის გარეუბანი ილანდებოდა. მკრთალად ანათებდნენ პირველი გაზის შუქურები. დაუსახლებელი ადგილებისთვის ღობეები შემოეკლათ. მათ გაყოლებასე მოჩანდა სრიალა რიყის ქვების მოკირწყლული ვიწრო, ჩაბნელებული შუკები, სამიკიტნოები, შემწვარი თევზის ფარდულები. აქედან იღებდა სათაყუა ზღვისპირა კვარტალი წმინდა მიხეილისა და წმინდა პეტრეს ეკვდერთურთ. იქით ზღვა მოჩანდა. ნათელი დილა იდგა, ისმოდა ეკვდერის ზარების სასიამოვნო წკრალი.

აი, ამ პატარა სამყაროს შუაგულში, ქონხებიდან მეთევზეთა პირველი ფიცრულეებისაკენ მიმავალ გზაზე, იდგა დუქანი. იგი დიდი არ იყო, სამაგიეროდ ათასგვარი წვრილმანით იყო პირთამდე გაქედლი. ნამცხვრის ყუთები და კონსერვის ქილები, ძეხვეული, სანთელი, საპონი, ყველი, კარაქი თუ იატაკის სახეხი ჯაგრისები ღამაზად ჩამწკრივებინათ დახლთან, დანარჩენი პირამიდებივით აებორხლათ პირდაპირ იატაკზე. დახლი მყიდველთა იდაყვების ხახუნისაგან იყო გახეხილი. მის უკან კარი მოჩანდა, რომელიც პატარა სადგომში გადიოდა. იქ ცხოვრობდნენ ეჭვიელი, მისი ცოლი მარიანა და მათი შვილობილი.

როდესაც ცოლ-ქმარს შვილის ყოლის იმედი გადაუწყდა, მარიანას მშობლიური სოფლიდან პატარა ბიჭი ჩამოიყვანეს. ბიჭს დიონისიოს ეძახდნენ. დიონისიოს დედა მარიანას მულად ერგებოდა. საბრალო ადრე დაქვრივებულიყო, დიონისიოს გარდა კიდევ ოთხი შვილი ჰყავდა სარჩენი და ადვილად შეურიგდა უფროსი ვაჟის გაშვილებას. იზვიათად თუ გაუგზავნიდა ბატიფებურით დაწერილ მოკლე-მოკლე ბარათებს. ექვსი წლისა იყო დიონისიო, სოფლიდან რომ წამოიყვანეს. მომდევნო ექვსი წელი თავისი ახალი მშობლების — ეზიკიელისა და მარიანას სახლში ვაატარა. დედა ბუნდოვნად ახსოვდა. როცა მოაგონდებოდა, ნაღველი მოეძალებოდა ხოლმე. სოფლის გახსენებაზე თვალწინ დაუდგებოდა პარმდიანი სახლები, პატარა მოედანი და გაზაფხულზე გამლღვლი მიწის საოცარი სურნელით სავსე ბაღი. ახლა უკვე კარგად არჩევდა წითელი წიწაკის სუნს საპნის სუნისაგან, სანელებლებისას — მარილიანი ქარისაგან, რომელიც ზღვიდან უბერავდა, მშრალი მოთეთრო მტვერი მოჰქონდა და ბარში მჭიდროდ მიჯრილ ქონხაზე თავზე ნისლივით ადგებოდა.

ჭამაგირს დიონისიო არ ღებულვობდა, მაგრამ ეჭვიელი დღენიდაგ იმას ჩასჩინებდა თავის შვილობილს, დუქანის საბოლოოდ შენი საკუთრება გახდებოდა. მამობილის მსგავსად, ბიჭს ორივე ლოყა მალე საპნის ბუშტებივით დაებერა. ჭამის დროს მასაც ეჭვიელივით უბზინავდა ნიკაპი და ტუჩის კუთხეები. საუშმესა და სამხარზე ეჭვიელივით ისიც უზარმაზარ ბუტერბროდებს დაიმზადებდა ხოლმე ღორის ქონის, ძეხვის, ყველის ან მარმელადისაგან. შეეძლო ეჭამა რამდენიც უნდოდა და როცა უნდოდა. საღამოობით შვილის ნახევარზე ზედა სართულში ადიო-

და, თმას ივარცხნიდა, პულვერიზატორით მძაფრე სუნდს მქონე იის ოდესკალონს შეისხურებდა, წინსაფურსს მოიხსენიდა, საგულდაგულოდ დაიბანდა ხელებს და სკოლისაკენ გაეშურებოდა — იქ ანგარიშს სწავლობდა.

გაუმართლა დიონისიოს — კარგად აეწყო მისი ცხოვრება. უკეთესს რას ინატრებდა. მაგრამ მალე ასპარეზზე მანოლიტოს ბანდა გამოჩნდა.

ეს აცვენილი, მზეზე გარუჯული, ტარანივით გაფშეკილი, შეუბრალებელი და მხიარული ბიჭები ქონხაზეში ცხოვრობდნენ, მუდამდღე ქონხებს მიღმა, ღია ცის ქვეშ იკრიბებოდნენ და თამაშობდნენ რაღაც გაუგებარსა და ველურ, მაგრამ დიონისიოსთვის მაინც მიმზიდველ თამაშობებს. მანოლიტოს ბანდამ აიძულა დიონისიო, ეფიქრა მეგობრებზე. მეგობარი, თამაში, თავგადასავალი — ყველა ამას ხომ მოკლებული იყო ბიჭი.

ბევრჯერ სცადა დიონისიომ, ჩაბმულიყო მათ წრეში. მაგრამ მანოლიტო და მისი ამხანაგები იზვიათად თუ გაიკარებდნენ სიახლოვას: დიონისიო „მედუქნე“ იყო.

დუქანი შურსა და სიძულვილს აღვივებდა ქონხების მკვიდრთა გულეში. დიონისიომ თანდათან შეიგო და იწამა ეს. ქონხაების მკვიდრთ არ შეეძლოთ ნისიად წაეღოთ რაიმე დუქნიდან, უდუქნოდ ცხოვრება კი ძნელი იყო. დუქანში ყველაფერი ჰქონდათ, ვაჭრობა კი მხოლოდ ნაღდ ანგარიშზე შეიძლებოდა (რალა თქმა უნდა, ეს მხოლოდ ქონხაების მკვიდრთათვის იყო ასე).

— დამახსოვრე, დიონისიო: დონ მარსელინოს და დონა ასუნისონს შეგიძლია ნისიად გაატანო ყველაფერი, რადგან ისინი მდიდრები არიან, ქონხაების მკვიდრთ კი — არა, რადგან ისინი ღატაკები არიან. ეს არ დავიწყყო, იცოდე.

დიონისიომ მშვენივრად გაიგო ყოველივე, თუმცა იმასაც კარგად გრძნობდა, რამდენ წინააღმდეგობას შეიცავდა მამობილის სიტყვები. ისიც გაიგო, რომ ქონხაების ბინადარი უფრო და უფრო უცხონი ხდებოდნენ მისთვის. კარგად ახსოვდა, როგორ შემოვიდა ერთხელ მანოლიტო მათ დუქანში, როცა ძეხვის ბუტერბროდს აკეთებდა. გაჭრილი თითი ზემოდან დაედო ძეხვისათვის, რათა მოხერხებულად სჭეროდა ბუტერბროდი. თითზე ჭუჭყიანი დოლბანდი ჰქონდა შემოხვეული. რაღაც უსიამო შეშფოთება იგრძნო დიონისიომ. თავი ასწია და დაინახა მანოლიტოს დიდი, ნათელი თვალები, რომლებიც დაუინებით მისჩერებოდნენ ჭუჭყიანი დოლბანდით შეხვეულ თითს და ძეხვიან ბუტერბროდს. რაღაცამ აიძულა დიონისიო, ზურგი შეექცია მანოლიტოსათვის. ამასობაში ეჭვიელი მკაცრად დაეკითხა ბიჭს, რისთვის გარჯილხარო.

— მარილი მინდა, — უპასუხა მანოლიტომ.

— ფული თუ გაქვს? — მეტი სიმკაცრე გაისმა ეჭვიელის ხმაში.

დიახ, არ უყვარდათ დიონისიო ქონხაების ბინადართ, არ უყვარდათ და, იქნებ, სწორედ ამიტომაც უფრო მეტად მისწრაფოდა დიონისიო მათკენ. ეს სწრაფვა განსაკუთრებით უძლიერდებოდა ზაფხულში, როდესაც თაკარა მზე დააცხუნებდა და ბავშვები ურიაშულით გარბოდნენ ხოლმე საბანაოდ. ამ დროს უფრო ცხადად ხვდებოდა, რომ ბიჭებს არ უყვარდათ ის. მხოლოდ იზვიათად თუ დართავდნენ თამაშის ნებას, და მაშინაც დიონისიო სახლში შთაბეჭდილებებით გაბრუებული ბრუნდებოდა, მთელ ღამეს თვალზე რული არ ეკარებოდა.

ერთხელ ეჭვიელმა ოცი დურო მისცა მას. უბრალოდ, მისცა და გაათავა. მანამდე ბევრჯერ სთხოვა დიონისიომ მამობილს:

— ნათლიავ, ჯიბე სულ ცარიელი მაქვს... ცოტაოდენი

ფული მომეცით, არ დავკარგავ. უკვლა ჩემს ამხანაგს აქვს ჩიბის ფული.

პასუხად ეზეკიელი თავს გააქნევდა და ეტყუოდა:

— არა, ფულს ვერ მიიღებ. კარგად იცი, ეს ღუქანი ბოლოს შენი იქნება. გაქმევთ, გასმევთ, საქმეს არ გაძალღებთ. სხვა რაღა გინდა?

ამგვარი შეპასუხება აიძულებდა დიონისიოს, გაჩუმებულიყო (თუმცა შეეძლო ეთქვა, „მოდი, დავაჩქაროთო“). მაგრამ ვერ ბედავდა). ერთ დილას, მოულოდნელად, როცა დიონისიო ღუქანში იატაკს გვიდა, ეზეკიელმა უთხრა:

— აიღე ეს ფული, მაგრამ იცოდე, მეტად აღარ მთხოვო. ვაი შენი ბრალი, თუ დაგეკარგა, ეცადე საგულდაგულოდ შეინახო, არ გაცდუნოს.

ოცი ღურო, ერთბაშად ოცი ღურო! — დიონისიოს სუნთქვა შეეკრა.

— გმადლობთ, ნათლი... აი, ეს მესმის.

— დაიმახსოვრე, არ დაკარგო-მეთქი, რომ გაუზნებულნი სიტყვა სიტყვაა, იცოდე...

დიონისიო ისე მოიქცა, როგორც ეზეკიელმა დაარბია. ფული საიქედო ადგილას შეინახა. ახლა სხვა არაფერი უნდოდა, მხოლოდ ერთსღა ნატრობდა: როგორმე დამეგობრებოდა მანოლიტოსა და მის ამხანაგებს.

ფული გარდარობში დამალა — დაუთოვებული პერანგების ქვეშ ამოსდო საჩმედოდ. დიონისიოს ფული ჰქონდა შენახული — ეს აზრი სინარულით ავსებდა მის არსებას. პირველ ხანებში ხშირად შეავლებდა ფულს ხელს — სადღაც წაეკითხა ერთი ძუნწის შესახებ, თავის ოქროებს რომ ესიყვარულებოდა და ალერსით ხელში ათამაშებდა, — და კმაყოფილებით ეღიმებოდა.

ოციოდე დღე გავიდა. და აი, მოხდა მოულოდნელი რამ. ორშაბათი საღამო იყო. დიონისიო ღუქანიდან გამოვიდა — გასეირნება გადაეწყვიტა. ქოხმახებს რომ მიუახლოვდა, უვირილი შემოესმა და ბიჭებთან ერთად იქითკენ გაიქცა, საიდანაც ხმა მოდიოდა.

მანოლიტოს ოჯახს თავს უბედურება დასტყდომოდა. ბიჭის მამა, კლატოზი, ხარაჩოდან ჩამოვარდნილიყო და სამი ნეკი ჩამტვრიოდა, ფეხიც დაეშავებინა. მაშინვე საავადმყოფოში წაეყვანათ. მეზობლები შეგროვილიყვნენ. მანოლიტოს დედა ხმამაღლა მოთქვამდა. მანოლიტო ქოხის მახლობლად, მიწაზე იჯდა, ხელები ჩიბებში ეწყუო, სახე გაფიორებოდა. გარშემო გულგრილად იცქირებოდა. გული დაეთუთქა დიონისიოს. მანოლიტოსთან მიიბრინა, უნდოდა, რითიმე ენგუშებინა, მაგრამ სიტყვა ვერ დასძრა. მანოლიტომ თავი ასწია. როგორც იმ დღეს, ბუტყებროდს რომ ჰამდა, დიონისიო ახლაც დააფრთხო მისი შავი თვალების შემოხედვამ.

— აქედან დაიკარგე, ღორისშვილო! — ზიზღით დაუყვირა მანოლიტომ. — მომწყუდი თავიდან!

დიონისიო ძლივს წალასლასდა. უნდოდა სწრაფად გაცლოდა იქაურობას. გრძნობდა, როგორ ეწურებოდა მხრები სასოწარკვეთილებისაგან.

იმ ღამეს მტკიცე გადაწყვეტილება მიიღო. დილას ჩვეულებრივზე ადრე წამოდგა და, სანამ ღუქანში ჩავიდოდა, უკანა კარიდან პირდაპირ ქოხმახებისაკენ გაექანა. ხელი ჩიბეში ჰქონდა ჩაყოფილი, მაგრამ ჩაებღუჭა ოცი ღურო.

მანოლიტოს ქოხს რომ მიადწია, გული ამოვარდნაზე ჰქონდა.

— მანოლო! — ხმის კანკალით დაიძახა დიონისიომ.

— მანოლო, გამოიხედე, რაღაც უნდა მოგცე.

ქოხის კარს შილიფად ჩაცმული, ნამძინარევი მანოლიტო მოადგა. უკან უმცროსი და-ძმა მოჰყვა.

— დედაშენი სად არის? — ჰკითხა დიონისიომ.

მანოლიტომ მხრები აიჩეჩა, ტუჩები ზიზღით დამემანკა.

— სად უნდა იყოს... საავადმყოფოშია.

დიონისიომ იგრძნო, როგორ მოაწვა სახეზე სისხლი.

— მისმინე, მანოლო... აქ იმისათვის მოვედი, რომ გითხრა... ხედავ, ეს მე გადავინახე შავი დღისათვის... მაგრამ შენ თუ გინდა... გასესხებ და როდესაც შესძლებ... თუმცა საჩქაროც არაფერია, შეგიძლია, საერთოდ არ დამიბრუნო.

და დიონისიომ კუპიურები გაუწოდა მანოლიტოს. ის გაუნძრევლად იდგა, პატარა მოთხუპნული პირი ფართოდ დაედო და უაზროდ დაჰყურებდა გამოწვდილ ფულს. შემდეგ ნელა გაუშვირა ტალახში ამოსვრილი...

გამხდარი ხელი. დიონისიომ შიგ ჩაუტუქა ფული და გაიქცა.

დუქანში რომ შედიოდა, გული შიშისაგან ელეოდა. ეზეკიელმა თავში წაშოართყა.

— სად დაეთრევი, მაწანწალავ!.. აბა, ცოცხლად გამოგავე აქაურობა!

მთელი დილა თითქოს ბურანში გაატარა. ზარის გაწყარუნებაზე მუხლები ეკვეთებოდა. მხოლოდ შუადღისას მოვიდა მანოლიტო. მკაფიოდ გამოიკვეთა მისი ფიგურა მზით განათებული კარის ღიობში. დიონისიოს გული შეუქანდა. კინაღამ წაიქცა. „რა წვრილი ფეხები ჰქონია მანოლიტოს!“ — ამის გაფიქრებლა შესძლო. ახლა აღარ ჰგავდა მანოლიტო ბანდის წინამძღოლს. საბრალო მანოლო უფრო ჭუჭყიან, მობუზულსა და უპატრონოდ მიგდებულ ბარტყს მოგაგონებდათ.

ეზეკიელმა ამრეზით შეხედა. ხმადაბლა, გარკვევით მოითხოვა მანოლიტომ ბრინჯი, შაქარი, ზეთი, სანთელი...

ეზეკიელმა სიტყვა შეაწყვეტინა, ჩვეული შეკითხვა მიაგება:

— ფული თუ გაქვს?

ეზეკიელს ჩვევად ჰქონდა, ამ სიტყვებს რომ იტყოდა, ცერა თითს შუათანას გადაუსვამდა. მანოლიტომ მტკიცედ უპასუხა:

— დიან. მომაწოდეთ კიდეც...

დიონისიოს ყურები უშხუოდა, მოსმენა აღარ შეეძლო. ყელში საოცრად ტკბილი გუნდა მოაწვა, მუხლები აუცახცახდა. არ უნდოდა მანოლიტოს დაენახა და დახლს უკან კოკა-კოლას ცარიელ ყუთზე ჩამოჯდა.

მხოლოდ ეზეკიელს ხედავდა, რომელიც უცმანით ალაგებდა დახლზე სურსათს.

მანოლიტომ ოცი დურო გაუწოდა. დიონისიო ხედავდა ეზეკიელის წითელ ხელებს, დაკვეთილ ფრჩხილებს. ეზეკიელის ხელმა აიღო ფული... „მისი“ ოცი დურო!.. თითებოთ მოსინჯა, მერე სინათლეზე გახედა..

— აქედან დაიკარგე, შე ცუდლუტო! — დაიკვილა უცებ ეზეკიელმა. — აქედან დაიკარგე-მეთქი, გეუბნები, სანამ პანდური არ მიგიღია!

გაოგნებული დიონისიო გაშეშდა. მზის წვრილი სხივები ნამცხვრის ყუთებს შორის ატანდა. მსუქანი შავი ცერთხა საპნის გროვაზე დაწრიალებდა.

— აქედან დაიკარგე-მეთქი, გეუბნები! მაშ, შენ ფიქრობდი, ადვილად მოვატყუებო, არა? ჩემი მოტყუება გინდოდა, ხომ? არა, ეგრე იოლად ვერ გამაცურებ. ეს ფული ისევე ყალბია, როგორც იუდას სული!..

კიდეც დიდხანს გაისმოდა ეზეკიელის ყვირილი. დიონისიოს უნდოდა ამდგარიყო და დახლის იქით გადაეხედა, მაგრამ დუქნის ჰაერი თითქოს ახრჩობდა და წამოდგომას უშლიდა. წიწაკის, საპნის. სანელებლების სუნით გაუდენთილიყო ყველაფერი. დიონისიოს თავბრუ დაეხვა. ბოლბა ყელში მოაწვა, თვალეები აუცრემლდა — თითქოს კვამლით ავსებოდა. მუხლებიც ბამბისა ჰქონდა თითქოს...

ბოლოს მოისმა კარის ჭრიალი. მანოლიტო გავიდა.

ვლადიმერ პავლოვი
№ 7 ბუნებრივი
საიდუმლოება

ბავშვებს ძალიან უყვართ სათავგადასავლო მოთხრობები. ეს გაით-

ვალისწინა გამომცემლობა „ნაკადულმა“ და სხვა საინტერესო წიგნებთან ერთად გამოსცა ბელორუსი მწერლის ვლ. პავლოვის მოთხრობა „№ 7 ბუნებრივი საიდუმლოება“, რომელიც თარგმნა დალი გაბუნია.

მოთხრობაში გაეცნობით სულისშემკვრელ და ურუანტელისმომგვრელ ფათერაკებს, რომლებიც თავს გადახდათ მეექვსეკლასელ პიონერებს — ვიტკას, სერიოუსას, ლენას, ლუდას, ბაიას და სხვებს. ამ პიონერებმა ძალზე დიდი დახმარება გაუწიეს ჩეკისტებს სამშობლოს მოღალატეთა აღმოჩენაში.

საუკეთესო საბავშვო წიგნის კონკურსზე, რომელიც მიქმდნა საბჭოთა სახელმწიფოს, აგრეთვე ბელორუსის სსრ-ს 50-ე წლისთავს და ვ. ი. ლენინის დაბადების მე-100 წლისთავს, ვლ. პავლოვის ამ მოთხრო-

ბამ მესამე პრემია დაემატა
სახურა.
ბიჭვი ალხაზიშვილი
წარსულის
სარკმელი

ჩემო პატარა მეგობარო, აღბათ იცი, რომ სამშობლო მარტო ლამაზი მთა-ბარი კი არ არის, არამედ მთლიანი, მონოლითური ორგანიზმია, რომლის ერთი ნაწილი შენცა ხარ. ეს კარგად უნდა შეიგნოთ შენც, შენმა და-ძმამაც, შენმა მეგობრებმაც. პოეტი გივი ალხაზიშვილის ახალი წიგნი „წარსულის სარკ-

მელი“, რომელიც წელს „ნაკადულმა“ გამოსცა, სწორედ ამ შეგონებით იხსენბა: „როგორც ზაფრანის ყვავილთა აცმა, კედელზე მთვარის სხივი ეკიდა, მყუდრო ოთახში ეძინა და-ძმას და ხელი ხელზე ისე ეკიდათ, რომ გამახსენდა სულ უნებლეთ ორი ყვავილი ერთი ღეროსი, ფრთაშეღინდლული ორი ნიბლია, ორი ნამცეცი საქართველოსი“.

სხვა ლექსებში პოეტი უმდერის თბილისს, სიყვარულს, მეგობრობას, ჩვენი მამულის გამირულ წარსულს, დიდებულ აწმყოს და ნათელ მომავალს, თან გვასწავლის, რომ მიღწეულით არ უნდა დავკმაყოფილდეთ და უკეთესზე უნდა ვიფიქროთ.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტი-
ის XXVI და საქართველოს კომპარტიის
XXVI ყრილობების შესახვედრად ყველგან
დიდი სამზადისია გაშლილი. ემზადებიან პი-
ონერულ რგოლებშიც, რაზმებსა და რაზმე-
ულებშიც.

ყრილობისათვის მზადების დღეებში კიდევ
უფრო გაფართოვდა მეგობრული ურთიერ-
თობა ჩვენი ქვეყნის მოძმე რესპუბლიკების
მოსწავლეებს შორის. პიონერები ერთმანეთს
უზიარებენ, თუ რა კეთდება მათთან კომუ-
ნისტთა დიდი ფორუმის შესახვედრად.

„კოცონის“ მრგვალ მაგიდასთან ბაქოს
პიონერთა საქალაქო შტაბის ერთ-ერთი თავ-
მჯდომარე მივიწვიეთ. (ერთ-ერთს იმიტომ
ვამბობთ, რომ შტაბში აზერბაიჯანის დედაქა-
ლას, მისი ათივე რაიონის 25 პიონერული

აქტივობა გაერთიანებული. ორ თვეში
ერთხელ მორიგეობით იცვლებიან შტაბის
თავმჯდომარეები, რათა პიონერთა უველა
წინამძღოლმა ისწავლოს რაზმისა თუ რაზ-
მეულის გაძღოლის წესები).

პიონერული აქტივის შტაბები, როგორც
ჩვენთან. ამ რესპუბლიკაშიც პიონერთა და
მოსწავლეთა სახლებთან და სასახლეებთან
მოქმედებენ.

ბაქოს 189-ე საშუალო სკოლის მოსწავლე
ნახიდ იუსოფოვი ოქტომბერ-ნოემბერში
თავმჯდომარეობს პიონერთა საქალაქო
შტაბს. შტაბს „შახინი“ ჰქვია, აქვს თავისი
ემბლემა, დევიზი და საკუთარი სიმღერა.

სწორედ ნახიდ იუსოფოვია ამჯერად ჩვენი
კლუბის სტუმარი.

პიონერული აქტივის კლუბის მუშაობას
ხელმძღვანელობს ნორჩ პიონერთა
რესპუბლიკური საბჭოს წევრი
ნათელა ფაილოძე

„შახინი“ ფორუმზე კლიფანი ეულსხვევი ფრიალუკი

მამარჯობათ, ქართველო მე-
გობრებო! მოგესალმებით
მეწვევით ქალაქის 270 საშუალო
სკოლის რაზმეულის საბჭოს თავმჯ-
დომარეების სახელით.

ჩემი მრავალაფეროვანი ქალაქი კას-
პიის ზღვის დასავლეთ სანაპიროზე
მდებარეობს. ნათობის ძველისძველი
მრეწველობის ცენტრი, კასპიის ზღვის
ნავსადგური დღეს განვითარებული
მრეწველობის და აკულტურის ერთ-
ერთ ცენტრად არის ცნობილი. საბ-
ჭოთა კავშირში.

ჩემი ქალაქი სახელოვანი რევო-
ლუციური ტრადიციებითაც განთქ-
მულია. ბაქოელები მოწიწებით ინა-
ბავენ ლეგენდარული 26 კომისრის
ნათელ ხსოვნას. დღეს მათი სახელო-
ბისა ქალაქის ბევრი ქუჩა და პარკ-
სავეტი.

ჩემი ბაქო ბიბლიოთეკების, მუზე-
უმების, თეატრების, ფილარმონიის,
კინოსტუდიის, ტელეცენტრის, სკო-
ლების, ტექნიკუმების, უმაღლესი
სასწავლებლების, გამომცემლობების
ქალაქია. აქ თითქმის 100-მდე დასა-
ხელების ყურნალ-გაზეთი გამოდის.

როგორც თბილისელები, ბაქოე-
ლებიც ვამაყობთ ჩვენი ფუნქციონი-
რით. ქალაქი სულ მწვანეშია ჩაფ-
ლული. ყოველ გაზაფხულზე ბაქოს
პარკებსა და ზღვის სანაპიროზე, ქა-
ლაქის შემოგარენში ყველა პიონერი
თითო ხეს რგავს.

ზღვის სანაპიროს პარკთან ჩკალო-
ვის ქუჩაზე მდებარეობს ვ. ი. ლენინ-
ის ცენტრალური მუზეუმის ბაქოს
ფილიალი. 26 კომისრის მოედანზე

მამაცი კომისრების მემორიალია, სა-
დაც საპატიო ყარაულში დგანან ბა-
ქოელი პიონერები.

1978 წელს ლ. ი. ბრეჟნევის მი-
თითებით ჩვენს თვალწინ აშენდა
საბჭოთა კავშირში ერთადერთი სა-
ყოფაცხოვრებო კონდიციონერების
ქარხანა; ჩვენ ვმეგობრობთ ამ ქარხ-
ნის მუშებთან, მის 700 კომკავშირე-
ლთან.

ბაქოს ირგვლივ ახლა უდიდესი
მშენებლობები მიმდინარეობს. მისი
შემოგარენი მშვენივრად ახალი კვარ-
ტალებით, სახლებით, სასახლეე-
ბით... ახალმა კვარტალებმა მოიცვა
მთელი აფშერონის ნახევარკუნძული.
იგი დღეს დიდ ბაქოდ არის ცნობი-
ლი.

ქალაქის მშენებება ზღვის სანაპი-
როზე აღმართული ჭაბურღილების
ტყე. მამაცმა ბაქოელებმა ღია ზღვა-
ში უნიკალური ქალაქიც ააშენეს;
მუშათა ეს დასახლება გამოირჩევა
ლამაზი საცხოვრებელი სახლებით,
კინოთეატრით, პარკითა და ხეივანე-
ბით.

ბაქოში 44 წელია არსებობს პი-
ონერთა და მოსწავლეთა რესპუბლი-
კური სასახლე, სადაც ბინა დაუდევს
პიონერთა საქალაქო შტაბს „შა-

ხინს“. შტაბის წევრები აქ ყოველ
კვირა დღეს დილის 11 საათზე ვი-
კრიბებიან.

ათასობით ახალგაზრდა აღიზარდა
ჩვენს სასახლეში, მათ შორის —
ავიაკონსტრუქტორი ი. სარუმოვი,
სამხედრო მფრინავი ლ. ივანენკო,
ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა
დოქტორი მ. ბაგიროვი, ცნობილი
მოქანდაკეები ო. ელდაროვი და ტ.
მამედოვი, ცნობილი მოჭადრაკე გა-
რი კასპაროვი და სხვები.

ჩვენს სასახლეში 50 დასახელების
300 წრე მუშაობს. წრეებში 4600
ბაქოელი მოსწავლეა გაერთიანე-
ბული.

32 წლისაა სასახლის სიმღერისა
და ცეკვის ცნობილი ანსამბლი,
ლენინური კომკავშირის სახელობის
კოლექტივი „ჯუჯალარი“. ანსამბლი
წმირად მოგზაურობს საზღვარგარეთ.
პოპულარულია მენლარეთა ანსამბ-
ლი, მოცეკვავე ბიჭუნების ანსამბლი
„გაიტაგი“, თოჯინების თეატრი „დი-
ურტდანი“ და სხვ. 600-ზე მეტი
მოსწავლეა გაერთიანებული სასახ-
ლის ხატვის, ქანდაკების, მეხალიჩე-
თა, ხეზე ამოკვეთის შემსწავლელ
წრეებში. 300 მოსწავლე ჭადრაკის
კლუბებში ეუფლება ბრძნული თა-
მამის ხელოვნებას.

პიონერთა საქალაქო შტაბი კომ-
კავშირულ შტაბთან ერთად აჯამებს
„ცისკრისა“ და „ორლიონოკის“ შე-
დეგებს.

ყოველ ზაფხულს კლუბის რაიონში
ბანაკი „წითელი მინაკი“ მასპინძ-
ლობს აზერბაიჯანის სკოლების კომ-
კავშირული ორგანიზაციის მდივნებს
და რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომა-
რებს. ჩვენ აქ, თან ვისვენებთ, თან
ესწავლობთ პიონერულ და კომკავ-
შირულ მუშაობას.

აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში 867 000 პიონერია, მათ შორის 126 000 ბაქოში ცხოვრობს. აქტივისტების რაზმის საბჭოს თავმჯდომარეების მეშვეობით პიონერთა საქალაქო საბჭო ჩვენი დელაქალაქის 126 000 პიონერთან ახერხებს ურთიერთობას.

მენავთობეთა ქალაქის პიონერთა ორგანიზაციის დაბადების დღეს — 23 მაისს ჯამდება ბაქოს პიონერთა ორგანიზაციის მთელი წლის მუშაობის შედეგები. ამ საზეიმო დღის წინამძღოლი „შახინია“.

საქალაქო შტაბის შეკრებებზე ხშირად ვუზიარებთ ერთმანეთს გამოცდილებას, პიონერთა სასახლე ბროშურის სახით გამოსცემს ხოლმე მას და ეს გამოცდილება არა მარტო ბაქოს, არამედ რესპუბლიკის ყველა რაზმეულისათვის ცნობილი ხდება. ვფიქრობ, თქვენთვისაც საინტერესო იქნება ბაქოს 160-ე საშუალო სკოლის პიონერთა მუშაობა. სკოლის რაზმეული აქტიურად მონაწილეობს პიონერთა საკავშირო მარშში, წლებების მანძილზე ატარებს მარჯვენა-ფლანგელის სახელს.

აქ 16 წელია მოქმედებს ლენინის სასკოლო მუზეუმი, რომელიც უკვე ინახულა 20 ათასმა დამთვალეობელმა. მუზეუმის ექსპონატების შეგროვებაში ყველაზე აქტიურნი პიონერები არიან. მათ მოიტანეს ლენინის ცხოვრებისა და მოღვაწეობისადმი მიძღვნილი ალბომები, მაკეტები, ფოტოლოკუმენტები, მარკების კოლექციები, სამკერდე ნიშნები, სუვენირები... მუზეუმი ხშირად აწყობს ექსკურსიებს, ატარებს ლენინური კითხვის დღეებს. ეს თავისებური შტაბია, სადაც კომკავშირელებთან ერთად პიონერებიც იღებენ დავალებებს.

160-ე სკოლაში 17 ეროვნების წარმომადგენელი სწავლობს, მათთან 1963 წლიდან საინტერესოდ მუშაობს მეგობრობის კლუბი, რომლის დევიზია: „მეგობრები ყველგან გვყავს“. საინტერესო მუშაობა აქვთ გაჩაღებული კლუბის სექციებს — გამოსცემენ დღიურებს, ეურნალს „ჩვენი სტუმრები“, ბიულეტენს „კლუბის ხმა“. კლუბს თავისი მუზეუმიც აქვს. იგი მზავდეს ჩვენი ქვეყნის ყველა მოძმე რესპუბლიკის პიონერთა მუშაობაზე მოუთხრობს; ატარებს ტრადიციულ შეკრებებს. ასეთ შეკრებებზე სკოლამ მოძმე რესპუბლიკებიდან 2000-ზე მეტი პიონერი მოიწვია. მუზეუმს ესტუმრა 100-ზე მეტი დელეგაცია მოძმე რესპუბლიკებიდან, 70-ზე მეტი დელეგაცია მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან. ბაქოს 160-ე სკოლას კიდევ ერთი

კარგი ტრადიცია აქვს. პირველ სექტემბერს, „პირველი ზარის“ დღეს, როცა ყველა სკოლის ჰიმნს ასრულებს და ანძაზე სკოლის ალაში აღიშარებება ხოლმე, მოსწავლეებს გადაეცემათ სამკერდე ნიშანი „ჩემი 160“-20 სექტემბრიდან კი, სკოლის რაზმეულის რეკომენდაციით, ბაქოს 26 კომისრის მემორიალთან პიონერები ამ სამკერდე ნიშნით საპატიო ყარაულში დგებიან.

31 იანვარს ტრადიციულად რაზმეული ელოდება კურსდამთავრებულებს, რომლებიც თავიანთ პირველ ნაბიჯებზე ანგარიშს აბარებენ სკოლას. 8 თებერვალს, ტარდება „ნორჩი გმირი ანტიფაშისტის“ დღე; მარტში — გამოფენა „ჩვენი ხელებით“; ოქტომბერსა და აპრილში — „შრომითი დესანტის“ დღე. ამ დროს თითოეულ პიონერსა და კომკავშირელს შრომითი დავალების საგზური ეძლევა. პიონერები ამ საგზურით ბაქოს ფეხსაცმლების №1 ფაბრიკაში მიდიან სამუშაოდ; ვაღიან ქალაქში ჯართის, მაკულატურის შესაგროვებლად.

აპრილის თვეში ლენინური კვირეული ტარდება, სასწავლო წლის ბოლოს კი — ზეიმი „სკოლის სახელისათვის“, სადაც მთელი წლის განმავლობაში გაწეული შრომა ჯამდება.

აღსანიშნავია კიდევ ერთი ტრადიცია — „მოსწავლე — სკოლას“. ერთ რომელიმე დღეს სკოლის თითოეულ მოსწავლეს სკოლისათვის რაიმე საჩუქარი მოაქვს — ფოტოალბომი, თვითნაკეთი ხელსაწყო და სხვ. ამ ტრადიციას უკავშირდება ტრადიცია — „კურსდამთავრებულნი — სკოლას“. სკოლის კურსდამთავრებულები ხელმძღვანელობენ სასკოლო წრეებს, სპორტულ სექციებს, მონაწილეობენ სკოლის გაფორმებაში, აცნობენ პიონერებს თავიანთ პროფესიებს და ა. შ.

30 წელზე მეტია ბაქოს 160-ე სკოლაში გამოდის კედლის გაზეთი „160“. გაზეთს აქვს განყოფილებები: „საიდან იწყება სამშობლო“, „სასკოლო ცხოვრება“, „ლიტერატურა და ხელოვნება“, „ჩვენი შემოქმედება“, „სასკოლო კლუბებსა და მუზეუმებში“, „მეცნიერება და რელიგია“, „სპორტი“...

160-ე სკოლის რაზმეულის გამოცდილება სხვა სკოლების ყველა პიონერულმა აქტივმა მოიწონა.

შტაბს თავისი ტრადიციული დღეები აქვს. ოქტომბრის თვეში პიონერულ ხაზს 26 კომისრის ბაქოს მემორიალთან ვატარებთ, და ამ დღეს „მამაცთა ხსოვნის“ დღეს ვიძახით. ვატარებთ შტაბის სიმღერის ზეიმს. ქალაქის ათივე რაიონის პიონერთა

შტაბის წევრები თავიანთი სიმღერებით მოდიან. თითოეული თავის საყვარელ სიმღერასა და შტაბის სიმღერას ასრულებს. ამით შტაბის სიმღერის სიმღერებს უწევს პოპულარიზაციას. სიმღერებს: „ბიულენინი“, „მზლდან“, „აზიზ შაონი პიონერ“, „ჩალ ბარაბან“ ყველა დიდი სიყვარულით ასრულებს. ჩვენი საქალაქო შტაბის დევიზი „შახინ“ (თქვენებურად შევარდენი) დაახლოებით ასე გამოიხატება: იფრინე ყველა ბავშვის იცნებამი, იფრინე დაუსრულებლივ, მენს ფრთებზე მუდამ წითელი ყელსახვევი ფრიალებს.

საქალაქო შტაბი ატარებს მედროშეთა ჯგუფების დათვალეობას. ხოლო „წითელი მიხაკის“ საათს ვეძახით ბაქოს 26 კომისრის მემორიალთან ჩატარებული პოლიტიკური ხასიათის ზეიმებს, შეკრებებს, შეხვედრებს.

შტაბს მიმოწერა აქვს ქალაქების კომინიოვის, ერევნის, კიროვის, ულიანოვსკის, აშხაბადის საქალაქო შტაბების წევრებთან.

საქალაქო შტაბის შეკრებაზე ვიხილავთ გაზეთების „აზერბაიჯან პიონერის“, „პიონერსკაია პრადსა“. ეურნალ „აზერბაიჯან პიონერის“ ფურცლებზე გამოქვეყნებულ მასალებს. პრაქტიკული მუშაობის დროს ვუშვებთ კედლის გაზეთს, ვსწავლობთ დროსა და საყვირზე დაკრებს. შტაბი „შახინი“ სკკპ XXVI ყრილობას უძღვნის „შემოდგომისა“ და „ზამთრის“ ზეიმებს, რომლებშიც ბაქოს ყველა სკოლის მოსწავლე მიიღებს მონაწილეობას. ჩავატარებთ შაბათობებს ფოლადთუქსასხმელ ქარხანაში; გამოვუშვებთ პიონერულ ნაღობს... პიონერთა საქალაქო შტაბი ამზადებს პარტიის XXVI ყრილობისადმი მიძღვნილ ვიქტორიას. ვიქტორიის ამოხსნაში ქალაქის ყველა აქტივისტი მიიღებს მონაწილეობას.

პიონერთა საქალაქო შტაბი სკოლის რაზმეულებს ი. გაგარინის სახელობის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლის ელვა ფურცლით — „მეგეტ ხებერლერის“ დახმარებით უკავშირდება.

ქართველი მეგობრებო, თუ ჩვენთან დავკავშირების სურვილი დაგებადებთ, მოგვწერეთ ამ მისამართით: 370001, ქ. ბაქო, კონსტიტუციათა ქ. № 6, ი. გაგარინის სახელობის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლე. პიონერთა საქალაქო შტაბი „შახინი“.

ნასიზ იუსიოვი.

ბაქოს პიონერთა საქალაქო შტაბის თავმჯდომარე.

ჭაქმათური

განყოფილებას ხელმძღვანელობს
საქართველოს სსრ
დამხმარებელი
მწვრთნელი
ზოთა ინჟინერვალი

გვერდები და საქადრაქო რომანები

(კომბინაციური მოტივების მომწიფება-
დაკონსერვაცია)

„ჭადრაკი მხოლოდ ცოდნა და
ლოგოკა როდია, არამედ ღრმა
ფანტაზიაცაა“.

ალიონისი.

პოზიციის სისუსტეები კომბინაციური მოტივებია, რომლებიც თავდაპირველად აბსტრაქტული, საორიენტაციო ხასიათისანი არიან და ხშირად მსხვერპლის გაღებით უაღბლოდ კონკრეტულ კომბინაციურ მოტივებად. ამ ღროს ახლებურად დგება ფიგურების ფუნქციონირება საკითხები, რაც თავისთავად კიდევ ახალი მოტივებია.

მოტივთაგან ერთი — მთავარია, რომელიც კომბინაციის თემის საფუძველია. დანარჩენი მოტივები დამხმარე როლს ასრულებენ.

ამ მოსაზრების ნათელსაუფად განვიხილოთ მოცემული პოზიცია და შედგებისდაგვარად ავსახოთ კომბინაციის მიგნება-განხორციელების პროცესი.

ინაშვილი (რუსთავი)

კაკანაძე (გორი)

შავი მეფის პოზიცია დასუსტებულია. კერძოდ, სუსტია თეთრუჭროვანი ტერიტორია — f7 და g6. ზოლო g7 და h6 კრიტიკული პუნქტებია (საერთოდ, სისუსტეებს თავისთავად არავითარი ღირებულება არ გააჩნიათ. ისინი მნიშვნელობას სხვა ფაქტორებთან მიმართებაში იძენენ).

უურადლებას იპყრობს ლაზიერის გ-ზე შეპრა, რის შემდეგაც h6 ტაქტიკურ სისუსტედ — c1 კუხ შეწირვის პოტენციურ ობიექტად იქცევა თეთრი ლაზიერი მრისხნანე პოზიციას დაიკავენს უშუალოდ შავ მეფესთან, მაშინ, როცა შავი ლაზიერი რამდენადმე მაინც დროებით მოწვეტილია თავისი მეფისაგან.

შემოქმედებითი ნებისყოფის უდიდესი დამახლოებით, პოზიციაში მოცემული ფაქტების ლოგიკური ანალიზის შედეგად ნორჩი მოქადრაკის ფანტაზიაში — შემოქმედებით წარმოსახვაში ამოტივტივდა კონკრეტული საშაშათო პოზიცია: შავები — მფh8, თეთრები — კf7, ლh6 X.

არ არის გამორიცხული, რომ ეს იყო ინტუიტური — „უცარი მიგნება-გასხივსება“, რომლისაქენაც მიმავალი გზა შემდეგ გაანალიზდა და დაკონსერვტდა. (სხვათა შორის, ფანტაზია და ინტუიცია სხვადასხვა ცნებებია, რომლებსაც ხშირად ერთმანეთში ურევენ — აიგივებენ).

ახეა თუ ისე, ორივე შემთხვევაში აუცილებელია ტიპური საშაშათო პოზიციებით, ტაქტიკური იდეებით და ა. შ. გამდიდრებული შესხიერება. თუ ეს ასეა, ფანტაზიასა და ინტუიციას პირობითად ვუწოდოთ „ერულირებული“, სახელდობრ, „ერულირებული ფანტაზია“ და „ერულირებული ინტუიცია“.

მაშ ასე. გადაწყვეტილება მიღებულია (ნებისყოფას მიზანი ასაზრდოებს!) და ნორჩი მოქადრაკე კომბინაციის ჭადონსური სამუაროს ხილვებითაა შეპყრობილი.

20. ლფ6!!

პრობლემატური გაგრძელებაა და, ამდენად, სარისკოც. რომელსაც კომბინაციის დასაწყისად ვერ მივიჩნევთ. საუურადლებოა 20. კ:ე8 კ:f1 21. კ:ე6 ე:8 22. კა4 კმ5 23. კე3 (ან 23. კხ2). სუბიექტურად ნორჩმა მოქადრაკემ კომბინაცია სწორედ ამ სვლიერ წამოიწყო, რომელშიც მისი ოცნება, შემოქმედებითი ფანტაზია და შემართება გამოსტივის.

ცხადია, შეგვეძლო პოზიციის განხილვა 21-ე სვლიდან დაგვეწყუ, რითაც თითქოს ზემოთ მოუვანილ მსჯელობას უფრო მუარნადაგს შევეუქმინდით, მაგრამ ჩვენ მაინც ასე ვამჯობინეთ. ჭერ ერთი, ჩანაფიქრი იმდენად რთული და ღრმაა, რომ მოწინააღმდეგე მასში ვერ გაერკვა (და ეს არც გაემტუნება). შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ კომპოზიცია „ობიექტურად“ დაიწყო. მეორეც, ჩვენი სუბიექტური სურვილია სუბიექტურისა და ობიექტურის, ლოგიკის, ოცნების, ემოციისა და ნებისყოფის შერწყმა, ერთ სიბრტყეზე მოთავსება, მიუხედავად იმისა, რომ კომბინაციური მოტივების დადგენა

არის პოზიციის გაგების საფუძველი (ზოლო ქადრაკეში სწორედ პოზიციის გაგებაა უმთავრესი).

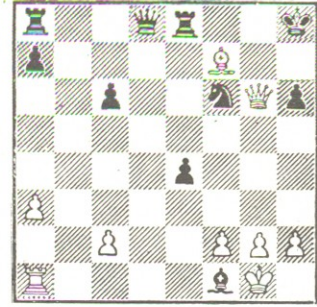
20. ...კ:f1.

შეითხველს ვთავაზობთ შესაძლებელ პრობლემატურ გაგრძელებას შედმიწვნით სასწავლო ფინალით: 20... ე:8 21. ე:ე1 ლე7 22. კხ3 ც5 23. ც4 ეა — ძ8 24. კხ2 კც8 25. ეა—d1 ეგ4 26. ემ5 მ:ძ5 27. cd კმ5 28. ლ:h6 კh7 29. ე:e4 ლf7 30. ე:f4 ლფ8 31. d6. კოორდინირება ძლევამოსილებდა!

21. კ:h6!!

არბევს მეფის საფარს.

21. ...გ:h.

მსხვერპლის გაღებით f6 პუნქტი — მხედარის პოზიცია — კრიტიკული გახდა, ზოლო h6 პუნქტი სუსტი. ყოველივე ამან კი თავის მხრივ წარმოშვა კიდევ ახალი მოტივი: შავი ლაზიერი დაიტვირთა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ფუნქციით — f6 პუნქტის დაცვით, რადგან შაშათისაქენ მიმავალი გზა f6-ზე გადის.

22. ეd1!

ასეთ შემთხვევაში ლასკერი იტყოდა — ეტლი იღიშებაო.

ეტლის შეწირვაში ჩაქსოვილია „გათრევის“ იდეა.

22... ლე7 23. ეd7!!

ეტლი ხარხარებს!

კვლავ „გათრევის“ იდეა! შეწირვათა ბრწყინვალე ფიერვერკის დამავირგვინებელი აკორდი და, თუ შეიძლება ასე ითქვას — „მოკლემეტრაუნი კომბინაცია“, ტაქტიკა.

კომბინაციის მთავარი მოტივი შავი მეფის შეზღუდული მდგომარეობა უნდა იყოს, იუმცა ძნელია ლაზიერის გადატვირთვის მოტივის დამხმარე უწოდო.

ანალოგიურ და, კერძოდ, ამ შემთხვევაში ალბათ ასე უნდა ვთქვათ: მეფის შეზღუდული მდგომარეობა განმაპირობებელი, განმსაზღვრელია და, ამდენად, პირველადი.

23... ლ:f8 24. ლ:f6!

მაცდურ 24. კ:ე8-ს (24. ე:f7 მუქარით) მოპყვებოდა 24... ე:ე4! 24... ლფ7.

ლაზიერი ჩაება მეფის დაცვაში, მაგრამ უკვე გვიანდაა.

მიუხედავად პროზაული ფინალისა, ჩვენი აზრით, კომბინაციის თემაა შაშათი.

25. ლ:ე7 მფ:ე7 26. კ:ე8 მფ:f8 27. მფ:f1

ვენეციას ეუვალება

ვენეცია — 120 კუნძულზე განლაგებული, ფერწერული სურათებით, ქანდაკებებითა და არქიტექტურული ძეგლებით განთქმული ქალაქი — უკვე აღარ იძირება ზღვაში. როგორც ცნობილია, ბოლო წლებში ჩაძირვის ტემპმა ძალზე იმატა. თუ ორმოცდაათი წლის მანძილზე, 1920-დან 1970 წლამდე, იგი ოცი სანტიმეტრით ჩაეშვა წყალში, გასული ათი წლის განმავლობაში ჩაძირვის სისწრაფე თითქმის ორჯერ გაიზარდა. სპეციალისტები წინასწარმეტყველებდნენ, ორ საუკუნეში ვენეცია მთლიანად დაიფარება წყლით, თუ სასწრაფო ზომები არ იქნება მიღებული. ახლა ეს ზომები მიღებულია. მაინც რა ზომები? გამოსავალი საოცრად მარტივი აღმოჩნდა. ქალაქში და მის შემოგარენში არტეზიული ჭები ამოქოლეს და ვენეციელები წყალს ამუამად მატერიკიდან — ამას წინათ აშენებული აკვედუკიდან (ბელღარიდან) იღებენ. ნიადაგის შრეები, რომლებსაც ვენეცია ეყრდნობა, კვლავ გაიჟღინ-

თა წიაღისეული წყლებით, რის შედეგადაც ქალაქის ჩაძირვა შეწყდა. ასე რომ, ამ ქალაქის მკვიდრთ ოპტიმიზმის სრული საფუძველი აქვთ.

რატომ აჰვია დიურალუმინი?

ჩვენი საუკუნის პირველ ნახევარში ავიამშენებლობაში დაიწყო ალუმინის — მსუბუქი უფანგავი ლითონის გამოყენება. მაგრამ მალე გამოიჩინა, რომ სუფთა ალუმინი მეტისმეტად რბილია. მაშინ ბევრი ქვეყნის სპეციალისტებმა დაიწყეს ისეთი შენადნობის ძიება, რომელშიც შეხამე-

ბული იქნებოდა ალუმინის სიმსუბუქე და ფოლადის გამძლეობა. უველაზე წარმატებით დამთავრდა გერმანელი ქიმიკოსის ვილმის ცდები. ვილმის მიერ შექმნილ შენადნობში ალუმინის გარდა, შედიოდა სპილენძი, მაგნიუმი და მანგანუმი.

ვილმა თავისი გამოგონებისათვის პატენტი აიღო და ქალაქ დიურენში მდებარე ერთ-ერთ ფირმას მიჰყიდა. 1911 წელს ფირმამ შენადნობის პირველი სამრეწველო პარტია გამოუშვა და მას დიურალუმინი უწოდა. ასე შეერთდა ერთ სიტყვაში ქალაქ დიურენის სახელწოდება და შენადნობის მთავარი შემადგენელი ნაწილი — ალუმინი.

მცურავი ბოსტანი

ბირმაში მცხოვრებ ეროვნებას — ინტელებს ამ ქვეყანაში „ტბის მცხოვრებლებს“ ეძახიან. ისინი ტბა ინტეში ჩადგმულ ბოძებზე გაშენებულ სოფლებში ცხოვრობენ. მათი კვების ძირითადი პროდუქტია თევზი,

რომელსაც თითქმის შინიდან გაუსვლელად იჭერენ. ინტელებს ტბებში ბიც მცურავი აქვთ. ბოსტანს აკრებენ ბაში ოჯახის ყველა წევრი მომწილედ. ბავშვები ჭრიან და ახმობენ ლერწამს, რომლისგანაც ქალები გრძელ, 60-მეტრიან კვლებს წნავენ. მამაკაცები ამ კვლებს ტბის ფსკერზე ჩარჭობილ ჭოკებზე ამაგრებენ და ნოყიერი შლამით ფარავენ. თუ ვინმე თავის დროზე ვერ მოასწრებს კვლების მომზადებას, შეუძლია ისინი მცურავ ღუქანში იყიდოს, სადაც მათ ისევე, როგორც ქსოვილს, მეტრობით უიდიან. როცა ბოსტანი უკვე მზადაა, ქალები ნავებით მიაშურებენ მას პამიდვრის ჩითილების დასარგავად, მცურავი კვლებიდან უხვ მოსავალს იღებენ. მხოლოდ ერთი რამ არის საწყენი — კვლები ორიოდვე წელიწადში წყლით იჟღინთება და იძირება. ასე რომ, ყველაფერი თავიდან უნდა დაიწყო.

ბალეფონის უოკაული წინაპარი

ალბათ ყველას გითამაშიათ ძაფით ერთმანეთს მიერთებული ორი ასანთის კოლოფისაგან გაკეთებული ტელეფონით. მაგრამ თუ იცით, რა ხნისაა ამ მოწყობილობის შექმნის იდეა? პერუს ერთ-ერთი სასახლის ნანგრევებში არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს

ბაწრით ერთმანეთს მიერთებული ორი გოგრის ჭურჭელი. ექსპერტების აზრით, გოგრის ამ „ტელეფონის“ ხნოვანება 1000 წელია!

მფ:es 28. ეხ7 ედ8 29. ეხ8! მფე7 30. ე:ძ8 მფ:ძ8 31. მფე2.

ქარიშხალი ჩადა. შავები დანებდნენ. აღვინშნავთ: 21-ე და 22-ე სვლებზე შავებს შეეძლოთ ბრძოლის გართულება, მაგალითად:

21... ეფ8 22. ძ3!
გორის მე-4 საშუალო სკოლის მოსწავლემ, ათი წლის მეორეთანრიგოსანმა ზურაბ კაპანაძემ ბრწყინვალე შემოქმედებითი გამარჯვება მოიპოვა, რისთვისაც გადაეცა თერჯოლის კომკავშირის რაიონული კომიტეტის სპეციალური პრიზი — „ყველაზე ლამაზი კომბინაციისათვის“.

პარტია გათამაშდა თერჯოლაში 1980 წლის მაისში, საქართველოს პირველობაზე პიონერული ასაკის გუნდებს შორის.

საავტომობილო უსაფრთხოება

ავტომობილი

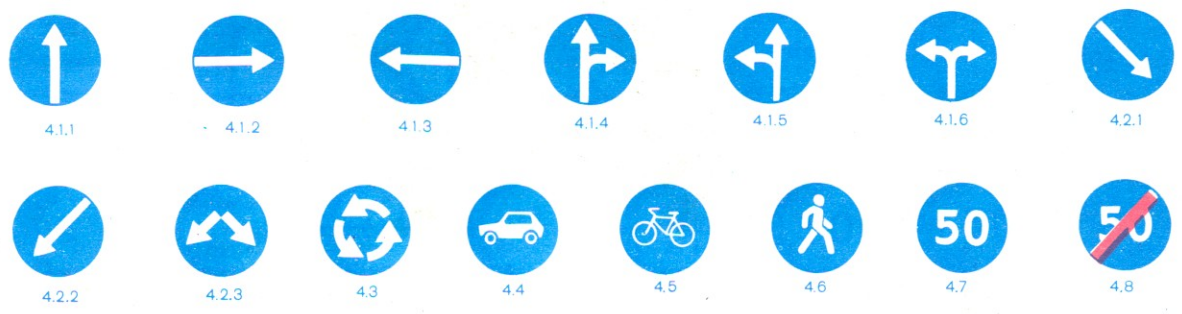
განყოფილებას ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ მსხ
სახ. ავტოინსპექციის საღრიცხვო-საგამოცდო ქვეგანყოფილების
სახ. ინსპექტორი პ. პანდელაძე.

მიმთითებელი ნიშნები

მიმთითებელი ნიშნები (მიმთითების საერთო ნიშანი — ცისფერი წრე) მოძრაობის ნებას რთავენ ან მოძრაობის რეჟიმს ცვლიან.

- 4.2.1. „დაბრკოლების შემოვლა მარჯვნიდან“
- 4.2.2. „დაბრკოლების შემოვლა მარცხნიდან“
- 4.2.3. „დაბრკოლების შემოვლა მარჯვნიდან ან მარცხნიდან“

- 4.1.1. „მოძრაობა პირდაპირ“
- 4.1.2. „მოძრაობა მარჯვნივ“

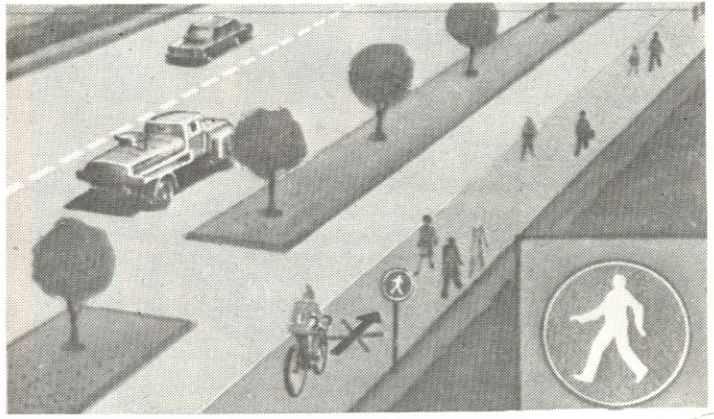
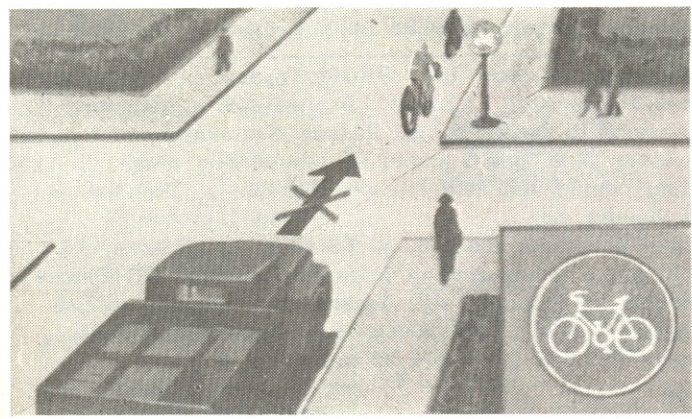
- 4.1.3. „მოძრაობა მარცხნივ“
  - 4.1.4. „მოძრაობა პირდაპირ ან მარჯვნივ“
  - 4.1.5. „მოძრაობა პირდაპირ ან მარცხნივ“
  - 4.1.6. „მოძრაობა მარჯვნივ ან მარცხნივ“
- სატრანსპორტო საშუალებათა მოძრაობა ნებადართულია მხოლოდ ისრებით მიმთითებული მიმართულებებით. ნიშნები (4.1.3, 4.1.5, 4.1.6) მობრუნების ნებასაც იძლევა. ამ ნიშნების მოქმედების ზონა არ ვრცელდება საერთო სარგებლობის ტრანსპორტზე, რომლებიც მოძრაობენ დადგენილი მარშრუტით.

- დაბრკოლების შემოვლა ნებადართულია ისრით (ან ისრებით) ნაჩვენები მხრიდან (მხარეებიდან).
- 4.3. „წრიული მოძრაობა“
მოძრაობა ნებადართულია მხოლოდ ისრებით ნაჩვენები მიმართულებებით.
- 4.4. „მსუბუქი ავტომობილების მოძრაობა“
მოძრაობის ნება ეძლევა სატრანსპორტო საშუალებებს, რომლებიც მოძრაობენ დადგენილი მარშრუტით, ასევე მსუბუქ ავტომობილებს, მოტოციკლებს, ავტობუსებს და

სხვა სახის სატრანსპორტო საშუალებებს, რომლებიც ემსახურებიან დაწესებულებებს და მდებარეობენ ამ ნიშნის მოქმედების ზონაში.

- 4.5. „საველოსიპედო ბილიკი“
ნებადართულია მოძრაობა მხოლოდ ველოსიპედით. საველოსიპედო ბილიკით სარგებლობა შეუძლიათ ქვეითად მოსიარულეებსაც (თუ არ არის ტროტუარი ან ქვეითად მოსიარულეთა ბილიკი).
- 4.6. „ქვეითად მოსიარულეთა ბილიკი“
ნებადართულია მოძრაობა მხოლოდ ქვეითად მოსიარულეთათვის.
- 4.7. „მინიმალური სიჩქარის შეზღუდვა“
მიუთითებს დასაშვებ მინიმალურ სიჩქარეზე (კმ-სთ), ავალდებულებს მძღოლს, იმოძრაოს ნიშანზე მიმთითებული ან უფრო მეტი სიჩქარით.
- 4.8. „მინიმალური სიჩქარის შეზღუდვის ზონის დასასრული“
ნიშანი მინიმალური სიჩქარის შეზღუდვის დასასრულს აღნიშნავს,

- მიმთითებელი ნიშნები იღებება უშუალოდ იქ გზების წინ, სადაც ვრცელდება ამ ნიშნების მოთხოვნები, ან იმ ადგილებში, სადაც იცვლება ნიშნების მოთხოვნები.
- ნიშნების 4.1.1 — 4.1.6 მოქმედება ვრცელდება სავალი ნაწილის იმ ვადაკვეთაზე, რომლის წინაც დადგმულია ნიშანი.
- თუ ნიშანი 4.1.1. დადგმულია გზის დასაწყისში, ნიშნის მოქმედების ზონა ვრცელდება უახლოეს გზაჯვარედინამდე. ნიშანი არ კრძალავს მოხვევას მარჯვნივ ევოში შესასვლელად.

თბილისქალკოლეჯი (ფოტომონტაჟი)	
რიბაშვილი ნ. — იერონიმე ზამთრის სასახლეზე (მოგონება)	2
ხარაზიშვილი ნ. — სტუმრად მუზეუმის ბინადრებთან (ნარკვევი)	5
იოსებ ნონეშვილი (ნეკროლოგი)	7
ნონეშვილი ი. — საზეიმო (ლექსი)	7
სპანიძე ბაჰან — ბავშვთა გამწყურალი სახეები (მოთხრობა, დასასრული)	8
დიდიშაძეშვილი ი. — ჩვენი საყვარელი პოეტი (მოგონება)	13
მუმლაძე მ. — ქარი და ფოთლები (მოთხრობა)	15
მამლაძე ნ. — გულია და სიმართლის შესახებ (წერილი)	16
აიხი	17
ანდრონიკაშვილი ნ. — ერთი წიგნის ნამდვილი ზღაპარი (მოთხრობა)	19
ჰინაბარაშვილი მ. — სიცოცხლის ზვირთები (ლექსი)	22
შენი უცხოელი თანატოლები	23
ბალახაძე ს. — ჩემი ბავშვობა (ლექსი)	23
მაბუხაძე ა. მ. — მეღუწეები (მოთხრობა)	24
ახალი წიგნები	26
კოცონი	27
მხედრიონი	29
ჭაღოსნური სარკე	30
ფრთხილად, ავტომობილი!	31
გამოგადგები	32
ცხრაკლიტული	3

გარეკანის მხატვრობა ჯემალ ლოლუასი.

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შელია

სარედაქციო კოლეგია: ნუგზარ ანუაგაპა, ზურაბ გომცხამია, ანატოლი ბურბანიძე, დომო ვალაჰორია, გაიოზ ფოცხიშვილი, გიორგი ძლიბაძე, რობერტ ლარიშვილი, ნოდარ შამანაძე, სიმონ შამურდანი (პ/მგ. მღვიანე), ლიანა შაფიურული, ზურაბ წვერიკაშვილი, ზურაბ ჭუმბურიძე.

მაკეტი შეადგინა ნ. ფოცხიშვილმა

საქართველოს კვ. ცვ-ის გამომცემლობის სტამბა. 380096, ლენინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 93-97-05, 93-31-81, პ/მგ. მღვიანის — 93-97-03, 93-53-05, განყოფილებების — 93-97-02, 93-97-01. გადაეცა საწყობად ხელმოწერილია დასაბეჭდად ქაღალდის ფორმატი 60×90¹/₈, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,35. შეკვ. № ტირ. 151.750. ეგზ. უფ.

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии Издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60×90¹/₈, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 151.750 экз. Цена 20 коп.

ნოდ მიტქრიალემბს. ხუფის ღერძულას რეზინის მილი წამოაცვი, იგი რეგულირებას გაუწევს ღერძულის ზემოთ-ქვემოთ მოძრაობას და ხუფიც ზუსტად დაეცობა ხოლმე ბუდეს.

რგოლწატეხილ გასაღებს ნუ გადაადგებ, ღერძი გაუხვრიტე, შიგ გასადებების მავთულის რგოლი გაუყარე და იგი კარგა ხანს გემსახურება.

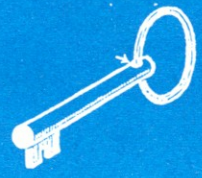
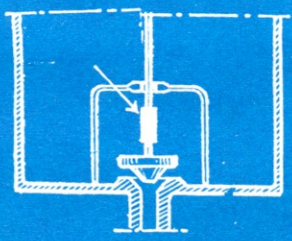
სრულ ფეხსაცმელებში, ჩექმებში (უფრო კი რეზინისაში) წინდები ძალზე მალე ცვდება და იხევა. წინდებს დღეს გაუხანგრძლივებ, თუ ძირზე კაპრონს ამოაქვრებ, ანდა, უბრალოდ კაპრონის წინდის გადანაჭერს ამოაცემევ.

ჩაქუჩის, ბარის, ნაჯახის ან სხვა ხელსაწყოების ხმარებამ შრომას შეუჩვეველ ხელისგულზე ბებერების გაჩენა იცის. ტილოს ხელთათმანები ხელისგულებს კარგად იცავს, მაგრამ სახმარადვერ არის მარჯვე, თანაც ოფლი იცის. ხელზე თუ პოროლონის რგოლს წამოიცვამ, აღარც კანი დაგიზიანდება და ხელსაც თავისუფლად იხმარ.

დახედე აქ მოცემულ ნახატს და მიხვდები, რომ ნახმარი ორღესული სამართებლისაგან იოლად შეიძლება ქაღალდის საჭრელი მოწყობილობის გაკეთება.

თითოეულმა თქვენგანმა იცის, ამ ბოლო დროს რამდენს ვლამარაკობთ წყლის ეკონომიურად ხარჯვის აუცილებლობაზე. დიახ, წყალსადენით ქალაქისათვის მიწოდებული სახმელი წყლის 40% (!) თურმე სულ ფუჭად იკარგება, ეს კი იმიტომაც ხდება, რომ სანიტარული კვანძები არ არის მოწყობილებული. ერთი ასეთი კვანძი საპირფარეოს ავზია. რეზინის ხუფი ზუსტად არ ეხურება ხოლმე ბუდეს და წყალი უმიზ-

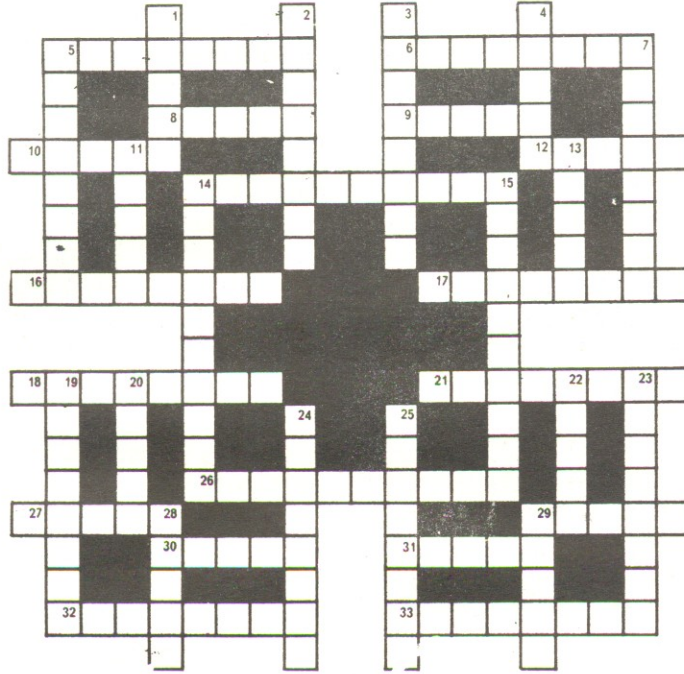

თ ა რ ა ზ უ ლ ა დ: 5. არ-გენტიწელი ფეხბურთელი; 6. სურნელოვანი ყვავილის მქონე დეკორატიული ბუჩქი; 8. მეწარმებრივი საქმიანობის გარეშე კაპიტალის, ქონების ან მიწისაგან მიღებული რეგულარული შემოსავალი; 9. ინდური კინოფილმი; 10. დ. თორაძის ბალეტი; 12. ინგლისური სიგარძის საზომი ერთეული; 14. დედამიწის სამხრეთ პოლარული მხარე; 16. კოპით ამოსხმული ხაში ტყავის ფეხსაცმელი; 17. ხმელთაშუა ზღვის კუნძული; 18. ერთი დედააზრით გაერთიანებული სამი ლიტერატურული ან მუსიკალური ნაწარმოები; 21. გამოცდილება, დახელოვნება რაიმე საქმიანობაში; 26. მონარქის უმაღლესი ტიტული; 27. ქართველი საბჭოთა მწერალი; 29. აზიის სახელმწიფო; 30. შავიზღვისპირა კურორტი; 31. გარეული ცხოველი; 32. სო-

მეხი მწერალი და პედაგოგი; 33. გამოჩენილი რუსი ადმირალი.

შ ვ ე უ ლ ა დ: 1. დაცლილი ვაზნა, ჰილზი; 2. ქა-

ცნებული სახელმწიფო; 4. ვენესუელის ქალაქი; 5. რაიმე ვრცელი მიდამოს ხედი ზევიდან; 7. ცხენთ-სარბიელი; 11. მო-

ლაქის, ციხესიმაგრის, ან რაიმე ნაგებობის გარშემო შემოვლებული კედელი; 3. რომის იმპერიის დაცემის შედეგად აღმო-

კლე სწორი ხმალი; 13. მინერალი, კვარცის ნაირსახეობა; 14. სასწავლებლებში სწავლის შეწყვეტისა და მოსწავლეთა და-

თხოვნის დრო; 15. კოსმონავტი ანუ ... 19. ხალხური სიმღერების და ცეკვების თემებზე დაწერილი მუსიკალური ნაწარმოები; 20. ქართული თამაშობა; 22. ხშირი, დაბურული ტყე; 23. სახელგანთქმული ავსტრიელი ღირსი; 24. ერთი მიწით გაერთიანებულ სამარ მოქმედებათა ერთობლიობა; 25. სსრკ ხალხთა სპარტაკიადის ჩემპიონი მრგვალ სტენდზე სროლაში; 28. მექსიკაში გავრცელებული გრძელი, ხორცოვანი ფოთლების მქონე მცენარე; 29. ტაილანდის ძველი სახელწოდება.

მ. ჭურღვანიძე

გამოცანები

საითაც მიდის, მიჰყვება სიმაგრე — თავის სახლ-კარი, დამარცხებული ბრუნდება მასთან მეტროლი „ლაშქარი“, ისეა მომზადებული, არც წვიმა ავნებს, არც ქარი.

ბეჭებზე აწევს სამეოც, ბინაც და ავლადიდება მისი სახელის საწერად სულ ორი ასო გვჭირდება. **მ. მარცვალაშვილი**

ფოთოლს ჭამს და ძაფად აქცევს, არის ძალზე პაწია, მისი ძაფის სამოსელი იქნებ შენც კი გაცვია. **მ. შეთაპაშვილი**

შარადები

ხმალს შევაგებე მოქნეულს, ფოლადს აღმოხდა ჟღერა; თუ შეიცვლება მარტოდენ მისი პირველი ბგერა, შინაურ ცხოველს მიიღებ,

ნიშაც არის და ჭრელაც; თუ კვლავ შეუცვლი თანხმოვანს, რომელიც უზის თავში, იგი ბელტების საჭრელი იარაღია მაშინ.

პირველად უნდა აიღო ეტლის ან ავტომანქანის

ღერძის გარშემო მბრუნავი რკალისებური საგანი. კიდური ბგერის სხვა ხმოვნით შეცვლაც ნუ დაგვიწყდება. — მდინარე ივრის სათავე სწორედ იმ მთიდან იწყება. **შ. ამირანაშვილი**

პასუხი № 10-ში მოთავსებულ „სხრაკლიგულზე“

ვინ მოიპოვა თასი?

ამოვიწეროთ გულშემატკივრების ნათქვამები: არჩილი — „მტკვარი“ ან „რიონი“; ზურიკო — „რიონი“, „თერგი“ ან „ენგური“ (ოღონდ „მტკვარი“ არა), კახა — „მტკვარი“ ან „თერგი“ (ვერც „რიონი“ და ვერც „ენგური“). ახლა ცხადად ჩანს, რომ, თუ თასს ან „მტკვარი“, ან „რიონი“, ან „თერგი“ მოიპოვებს, მა-

შინ ორი გულშემატკივარი აღმოჩნდება მართალი, ეს კი ამოცანის პირობას ეწინააღმდეგება. ხოლო თუ „ენგური“ გაიმარჯვებს, მხოლოდ ერთის — ზურიკოს ვარაუდი გამართლდება. მაშასადამე, თასი მოიპოვა „ენგურმა“.

ოქტომბრის დილა

გათენდა!
დილის ბინდუნდიც
ქრება,
ცამდე რომ იწვის —
სხივების ტყეა,
აურიამულდა
ფრინველთა კრება,
ხარობს ქვეყანა,
ზეიმის დღეა!

გათენდა.
ქარმაც დაჰბერა
თბილად,
სინათლედ იქცა
დრო აწინდელი,
და მზე ამოჰყვა
მშვიდობის დილას,
როგორც ოქტომბრის
დროშა წითელი...

ალეო მირსხულავა

ინლექსი 76157
შასი 20 კაკ.

